

საქართველო

ეროვნული თავისუფლების ბრძოლა — ეროვნული თავისუფლებისათვის
 ეროვნული თავისუფლების ბრძოლა — ეროვნული თავისუფლებისათვის
 2000 წლის 14 ივნისი

საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი. გამოდის სამშაბათობით

№ 21 (1722)

8 — 14 ივნისი, 1999 წ.

● ღირს 50 თეთრი

განგაში მაშინ
 უნდა აგვეტყუა,
 მუხრან ლეგანიაძე
 ხელმწიფის ნაპირი
 რთა ვიხილეთ...

უკულტუროდ დარჩენილი კულტურის მინისტრი?

აშშ-ს საგარეო ურთიერთობების დეპარტამენტის მდიან გუროვმა განაცხადა — მე და კულტურის მინისტრს ერთი და იგივე აზრი გვაქვს — საგანძურის უნდა გავიფანტოთ.

თქვენ რა გიჭირთ, ბატონო გუროვ, თქვენსავე განცხადებით, საგანძურს გაიტანთ, ფულს და სახელს მოიხვეჭთ, მაგრამ კულტურის ძეგლების გარეშე ანუ უკულტუროდ დარჩენილი ჩვენი კულტურის მინისტრი მერე ვის რაღაში სჭირდება?

აი, თურქი, თევზივით რატომ ღუმს თევზაქ?

ეტყობა, ბოლოს დროს, ჰრესის კანონიდან გამომდინარე, ქვეყნის თავდაცვის მინისტრი დავით თევზაქი იძულებულია, ზოგჯერ მაინც გადმოუდოს ორიოდ სიტყვა გადარღვნილი ძვალისგან ურუნალისებურ... ის, რომ თავდაცვის სამინისტროში ყველაფერი წესრიგში არ არის, ეს უკვე დიდი ხანია ცნობილია, მართლაც ბოლო პერიოდში გახმაურებული სკანდალური ფინანსური მატერიალების გარშემო ამტყვდარი აფორიზმიც საკმარისია იმისთვის, რომ ტალახი მოცხებოდა თავდაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელობას და უშუალოდ მინისტრს. რაც შეეხება...

მეორე გვერდი

ვახტანგ გოგუაძე — პრის სულიერი მამა?

ნათელი შეფერილობის სახალხო-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთმა ლიდერმა ვახტანგ გოგუაძემ განაცხადა — ვინ არიან დღევანდელი დემოკრატები? ქურდები, პედერასტები, ლესბიანკები და ფულისტები... მე შევარდნაძეს ყველა ბრუნვაში ვაბრუნებ და ქლინთონს ვთხოვ, მისთვის მონიკა გამოგზავნოს...

მეორე გვერდი

მეორე გვერდი

პოლიტიკური
 ლიდერი და მისი
 თვისებები

მეორე გვერდი

პოეტი, როგორც
 სამეგრელოში
 სპარტაქოს
 მერ ხდება

მეორე გვერდი

ეს გრძელი თუ
 ხელისუფლებას პოეტი —
 აქვე მოდევნებს
 გაუგებრობა და საოცრება
 განხილვისას...

მეორე გვერდი

სად
 ოპერაგოგები
 და სად
 საპარკოები?

მეორე გვერდი

რეპაზ მიხეილ: განგაზი გაუჩნდა უნდა აგვატყუას, როცა მურმანი ხელმძღვანელი ნაპოვი ვიხილეთ...

ინტერვიუ

— ბატონო რეპაზ, საზოგადოებაში დიდი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ გამოქვეყნებულმა მურმან ლებანიძის უსათაურო ლექსმა, რომელიც შეიძლება ითქვას სამეგრელოსა და მეგრელების ლაშქრობა და მეტი არაფერი. ბევრმა პოლიტიკურმა პარტიამ და მთავარ ლიდერმა ამ საკითხს გვერდი არ აუარა და კომენტარი გაუკეთა. მკითხველი, როგორც ჩანს, ვერ დააკმაყოფილა მხოლოდ პოლიტიკოსებისა და ჟურნალისტების დონეზე ამ ლექსის შეფასებამ. საზოგადოება ელის, რომ ლექსს გამოჩენილი ქართველი მწერლები განიხილავენ. ისინი, ვის სიტყვასაც ფასი აქვს; რამდენიმე სატელეფონო ზარის ავტორმა თქვენ დაგასახელათ და ამიტომ შეგანუხეთ...

— გითხრათ სიმართლე, თავს ვიკავებდი, ამ საკითხზე ჩემი აზრის გამოთქმისაგან, ამას სხვადასხვა მიზეზები აქვს: მურმან ლებანიძისადმი ჩემი დამოკიდებულება ათეული წლების განმავლობაში, მისი მაღალი ლიტერატურული ავტორიტეტი, რომელიც მას ჰქონდა, მაიძულებდა, დელიკატურად გვერდი ავშვლო ამ საკითხისათვის. ჩემთვის ვფიქრობდი, შეიძლება კაცმა შეცდომა დაუშვა, მოუვიდა ასეთი ლიტერატურული ლაფსუსი და რატომ უნდა ვწვდეთ ყელში დროულ, დევანდომოს პოეტს და საზოგადო მოღვაწეს. რომ არა თქვენი დაჟინებული თხოვნა, გითხრათ სიმართლე, არ ვაპირებდი არც სიტყვის თქმას და არც დაწერას, მითუმეტეს, იმის შემდეგ, რაც გაზეთ „რეზონანსში“ თამაზ ნიწივაძის

ინტერვიუ გამოქვეყნდა ამ საკითხზე შემდეგ „ლიტერატურულ საქართველოში“ თამაზ ნიწივაძის სპეციალური წერილი, განცხადება, მისი, როგორც მთავარი რედაქტორის და მწერალთა კავშირის თავმჯდომარის მიერ გაკეთებული.

როგორც ჩანს, დუმილი ყოველთვის არ არის საუკეთესო გამოსავალი. მე მისთვის არ დამირგავს. ერთმა მწერალმა მითხრა გუშინ, მე დავურეკე და ვკითხე, რომელიც შეიძლება ითქვას სამეგრელოსა და მეგრელების ლაშქრობა და მეტი არაფერი. ბევრმა პოლიტიკურმა პარტიამ და მთავარ ლიდერმა ამ საკითხს გვერდი არ აუარა და კომენტარი გაუკეთა. მკითხველი, როგორც ჩანს, ვერ დააკმაყოფილა მხოლოდ პოლიტიკოსებისა და ჟურნალისტების დონეზე ამ ლექსის შეფასებამ. საზოგადოება ელის, რომ ლექსს გამოჩენილი ქართველი მწერლები განიხილავენ. ისინი, ვის სიტყვასაც ფასი აქვს; რამდენიმე სატელეფონო ზარის ავტორმა თქვენ დაგასახელათ და ამიტომ შეგანუხეთ...

მურმან ლებანიძე ამ ლექსამდე წელ-წელა მოდიოდა, თითქმის ათი წლის განმავლობაში. ჯერ გატყვევით იმას, რომ ლექსის გამო პატრიარქმა აფიოტაშმა გამახარა. ჩანს, არც ისეა საქმე, როგორც ჩვენ გვგონია და გვეჩვენება. ზოგჯერ, თითქმის მკითხველმა მწერალს ზურგი შეაქცია, თითქმის ყურადღებით აღარ ადევნებს თვალს მის ცხოვრებას და შემოქმედებას. აი, დაიბეჭდა, ციკლში ერთი ლექსი, ლექსი, რომელიც, ჩემი აზრით, პოზიტიურად აბსოლუტურად მცდარია და მთელი საქართველო გამოცოცხლდა, აღშოშოვებამ მოიცვა ქვეყანა, ლამის არის მკითხველი გამართონ და კოცონზე დაწვეს მურმან ლებანიძის ნიგნები. ეს ნიშნავს, რომ მკითხველს არ სძინავს, რომ არსებობს მკითხველი საქართველო, შეგნებული საქართველო, რომელსაც თავისი მწერლის შემოქმედება ჯერ კიდევ აინტერესებს, მაგრამ ამ საკითხს მეორე მხარეც აქვს, რა გამოცოცხლება ასეთი?

როცა პარლამენტმა ჩაიღიდა გაუგონარი შეცდომა და დანაშაული, ქართველებს ქართველობა ნავართქთა, ნავიშალა პიროვნების ვინაობის ამსახველი დოკუმენტებში ეროვნულობის გრაფა და ჩვენ ვეღარ ვახერხებთ, დავამტკიცოთ დოკუმენტურად, რომ საქართველოში ქართველი ერთ ავტოტონური ერი, როცა ამ საკითხზე პატარა გაფაჩუნდა საზოგადოებრივი აზრი და მერე ისევ მიიჩნია, ფეხებზე დაიკიდეს ათასგვამი პარლამენტის მიერ გადადგმული საქართველოსთვის ეს მომავლიდანელი

ნაბიჯი, როდესაც შიმშილით კვდება ათობედი ახალგაზრდა დედაენის ძეგლთან. წვიმაში, თოშში სხედან მშვიდი ბავშვები და კანკალებენ: ნუ განუკარგავთ საქართველოს თავის ეროვნულ განსო, ნახეთ, ხუთი-შვიდი კაცი ტრიალებს მათ გარშემო, ისინი ან ნათესავები არიან იმ ბავშვების, ან ზოგიერთი პარტიის წარმომადგენელი. სად არის ამ დროს შეგნებული, მეგრძოლი საქართველო? მურმან ლებანიძის ლექსი ახლა ყველაზე დიდი უბედურება საქართველოსთვის? მურმან ლებანიძის ლექსი აქცევს ქვეყანას?

მე მიხარია ყურადღება საზოგადოების მხრიდან, მაგრამ იმავე საზოგადოებას, ასე ენერგიულად და გულით რომ იბრძვის ამ ლექსის წინააღმდეგ და სწორად იბრძვის, მე ბრალს ვდებ, სხვა უფრო მნიშვნელოვანი საკითხებისადმი გულგრილობაში. საქართველო იქცევა, ინგრევა, დალუპვის კარამდეა მისული და ამ დროს ჩვენ ისე ვიქცევით, თითქმის მურმანის ერთი სუსტი ლექსის გარდა ყველაფერი მონეტარული გვერდები. მწერალთა კავშირში დღეს 450 წევრია და მათგან მარტო ექვსიოდე მწერალია, რომელსაც მე არ ვფიქროვებ ეროვნული ინტელიგენციის შემადგენლობაში, ისინი სხვადასხვა დროსა და ვითარებაში ცოდვილი არიან სამეგრელოს წინაშე, სწორედ ისინი გაპყვიროდნენ, სამეგრელოს ჭკუა უნდა ვასწავლოთ. სწორედ ისინი გაპყვიროდნენ სამარცხვინოდ, კონსტანტინე გამსახურდია ქართველი არ იყო და ისინი ქართველებზე ახლაც, ზვიად გამსახურდია თავს ქართველად არ თვლიდა.

მე იმის წინააღმდეგ ვარ, ჩვენ ხომ ძმები ვართ, რომ ვუძახით სამეგრელოს, სამეგრელოს, საქართველოს, უპირველესი საქართველოა, უდიდესი ისტორიული ტრადიციის მქონე, უდიდესი დამაპყრობელი მქონე თვით ქართული სახელმწიფოს შემქნაში.

თქვენ კარგად მოგეხსენებათ, რომ საქართველოში ურთიერთშუალი, ფეოდალური თავკერძობა, ფეოდალური ცალკე ნასვლა საქართველოს ერთიანობის საზიანოდ ყოველთვის იყო და, თუ დავაჩქმეთ ამას პერობითად სეპარატუზმს, სეპარატისტული განწყობილებითაც არაერთმა კუთხემ გამოიჩინა თავი, როცა უნდოდათ, არ დამორჩილებოდნენ ცენტრალურ ხელისუფლებას და ქართველ მეფეს

გაგრძელება მე-4 გვერდზე

ახალ-ახალი ამბები

რეპლიკა-კომენტარებით

რაღა დროს „სოცხალი ლეგენდა“

გაზ. „ალის“ ჟურნალისტის შეკითხვაზე — 2000 წელს შევარდნაზე საქართველოს პრეზიდენტი იქნება? — ეჭვიც არ მეპარებაო, განაცხადა სახელმწიფო მინისტრმა ვაჟა ლორთქიფანიძემ და დაუმატა — არ შევცდები თუ ვიტყვი, რომ შევარდნაზე ცოცხალი ლეგენდაა და ამ სივრცეში მისი როლი განუსაზღვრელია.

ეს სიტყვები კლასიკური ნიმუშია ტოტალიტარული აზროვნებისა ჩვენს ყოფაში და კერძოდ ნომენკლატურულ ადამიანებში. დემოკრატიულ საზოგადოებაში, სადაც ადამიანები თავისუფლად აზროვნებენ და არ განიცდიან ყოვლისმომცველ დამორჩილებულ სახელმწიფო კონტროლს და აქედან გამომდინარე, ფსიქოლოგიურ წნეხს, არასოდეს იტყვიან მის შემდგომ თანამდებობის პირზე, თუნდაც ის პრეზიდენტი იყოს, რომ ის „ცოცხალი ლეგენდაა“. ცოცხალ ლეგენდას უწოდებდნენ ლენინს, სტალინს, ჰიტლერს, მუსოლინს, ფიდელ კასტროს, იგივე ხრუშჩოვს და ბრენცეს, როგორც ტოტალიტარული რეჟიმების ბელადებს, მაგრამ დემოკრატიული ქვეყნის ხელისუფლებაში მყოფ პრეზიდენტს, მითუმეტეს, ისეთი ქვეყნისა, რომელიც სამარცხვინოდ დამარცხდა საკუთარი მინა-წყლისათვის გამართულ მცირე-მცირე მასშტაბიან ომებში და რომლის ხალხიც შიმშილობიდან თავის დაღწევას მშობლიური ქვეყნიდან გაქცევით ცდილობს, ეწოდოს „ცოცხალი ლეგენდა“, ცოტა არ იყოს, გადამლამებულია. ასე თუ გაგრძელდა დიტირამების დროება შევარდნისათვის, პრეზიდენტის არჩევნებამდე კიდევ თითქმის ერთი წელია დარჩენილი და სახობტო ლექსიკონის რა მარაგი ეყოფათ შევარდნისიტებს?

აი, თურქი თაყვინით რატომ დავს თაყვანს...

ეტყობა, ბოლო დროს, პრესის კანონიდან გამომდინარე, ქვეყნის თავდაცვის მინისტრი დავით თევზაძე იძულებულია ზოგჯერ მაინც გადმოუგდოს ორიოდე სიტყვა გაღრმავებული ძვალეობით ჟურნალისტებს. ასე მოხდა „კურიერში“, სადაც ჟურნალისტის დაჟინებულ კითხვებზე ბატონი მინისტრი ჩვეულ, ლაკონურ პასუხებს სცემდა, მაგრამ ამ პასუხებშიც გამოიკვეთა ბევრი ისეთი რამ, რაც მის თვალთახედვას წარმოაჩენს. ის, რომ თავდაცვის სამინისტროში ყველაფერი წესრიგში არ არის, ეს უკვე დიდი ხანია ცნობილია, მარტო ბოლო პერიოდში გახმაურებული სკანდალური ფინანსური მატინაციების გარშემო ამტყდარი აფიოტაჟიც საკმარისია იმისთვის, რომ ტალახი მოცხებოდა თავდაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელობას და უშუალოდ მინისტრს. რაც შეეხება ქვეყნის პრეზიდენტზე ტერორისტული აქტის მცდელობაში თავდაცვის სამინისტროს მალაჩინოსანზე, გენერალ გუჯარ ყურაშვილზე ეჭვის მიტანას, რის გამოც ის დაკავებულია, ეს უკვე მთავრობელ ლაქად გამყვება თავდაცვის სამინისტროს, აღარს ვამბოვ აკაკი ელიავაზე, როგორც ასევე თავდაცვის სამინისტროს ერთ-ერთი ნაწილის ხელმძღვანელზე, რომელიც ტყეში ფირალად არის გავარდნილი და დღევანდელი მუქარას უთვლის ხელისუფლებას. ჟურნალისტის შეკითხვაზე, როგორც უყურებთ ყოველივე ამასო, ბატონმა მინისტრმა უპასუხა, ეგ ყველაფერი გამოძიების საქმეა, მე კი მშვიდად ვუყურებო.

სიმშვიდე, ღმერთმანი, მართლაც კარგი საქმეა გარკვეულ სიტუაციებში, მაგრამ არა გვგონია პასუხისმგებლობის გრძნობასთან იყოს დაკავშირებული საკუთარი დაქვემდებარებაში მყოფ სამინისტროში არსებულ აბსურდულ-დაბურდულ საქმეებს მშვიდად უყურებდეს მინისტრი, რის გამოც ადვილი შესაძლებელი იყო ქვეყნის თავდაცვის სამინისტრო თავისივე ქვეყნისათვის სამშობროების სამინისტროდ ქცეულიყო.

ჟურნალისტის შეკითხვაზე ამგვარ პასუხს ისევ დუმილი აჯობებდა. ახლა გასაგებია, თუ თევზით რატომ დუშს თევზაძე.

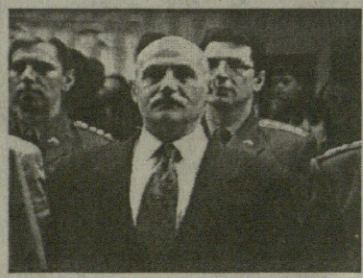
პასტანა გოგაძე — ერის სულიაიი გაა?

ნათელი შეფერილობის სახალხო-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთმა ლიდერმა ვახტანგ გოგუაძემ განაცხადა — ვინ არიან დღევანდელი დემოკრატები? ქურდები, პედარასტები, ლესბიანეები და ფულისტები... მე შევარდნაზე ყველა ბრუნვაში ვაბრუნებ და ქლინთონს ვთხოვ, მისთვის მონიკა გამოავაზნოსო.

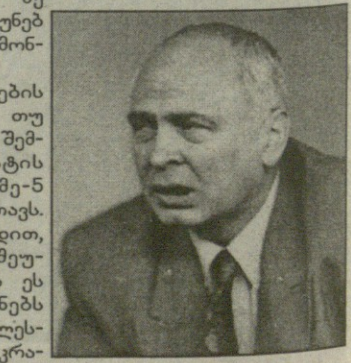
ბატონო ვახტანგ, ამ სიტყვების შემდეგ არ უნდა გაგვიკრძალოთ, თუ კი ტერორისტული ორგანიზაციის შემქნისათვის სახელმწიფო ლაღატკის ბრალდებით დაგვიჭერენ და მე-5 იზოლაციურში ამოგაყოფინებენ თავს. ისე, თქვენ ყოველთვის ამბობდით, რომ პოლიტიკურ ოპონენტს შეურაცხყოფა არ უნდა მიაყენო და ეს რა უბედურებაა, რომ ადამიანებს ქურდებად, პედარასტებად და ლესბიანებად ნათლავთ. მართლა დემოკრა-

ბატონო ვახტანგ, ამ სიტყვების შემდეგ არ უნდა გაგვიკრძალოთ, თუ კი ტერორისტული ორგანიზაციის შემქნისათვის სახელმწიფო ლაღატკის ბრალდებით დაგვიჭერენ და მე-5 იზოლაციურში ამოგაყოფინებენ თავს. ისე, თქვენ ყოველთვის ამბობდით, რომ პოლიტიკურ ოპონენტს შეურაცხყოფა არ უნდა მიაყენო და ეს რა უბედურებაა, რომ ადამიანებს ქურდებად, პედარასტებად და ლესბიანებად ნათლავთ. მართლა დემოკრა-

ბატონო ვახტანგ, ამ სიტყვების შემდეგ არ უნდა გაგვიკრძალოთ, თუ კი ტერორისტული ორგანიზაციის შემქნისათვის სახელმწიფო ლაღატკის ბრალდებით დაგვიჭერენ და მე-5 იზოლაციურში ამოგაყოფინებენ თავს. ისე, თქვენ ყოველთვის ამბობდით, რომ პოლიტიკურ ოპონენტს შეურაცხყოფა არ უნდა მიაყენო და ეს რა უბედურებაა, რომ ადამიანებს ქურდებად, პედარასტებად და ლესბიანებად ნათლავთ. მართლა დემოკრა-

გაგრძელება მესამე გვერდზე

გულაბერ კლარჯი

საქართველოს ჩვენსაჟი ვერცხვით უაზრონებსო, სჯეკათ სოხეგს... მესუთე კლასიდანე!

მიუხედავად იმისა, რომ სომხეთის ისტორიის მამად წოდებულ მოგეს ხორენაცის აშკარად ტენდენციურად აქვს გააზრებული საქართველო-სომხეთის ურთიერთობები, იგი დაბეჯითებით აცხადებს, რომ კლარჯეთი ქრისტიანობაზე წმ. ნინო მოაქცია. თუ ხორენაცი იბერიის სამეფოს ორგანულ ნაწილად არ მიიჩნევს კლარჯეთს, მას არც წმ. ნინოს მიერ გაქრისტიანებულად გამოაცხადებდა და უშუალოდ დაუკავშირებდა სომხეთს კლარჯეთის ქრისტიანობაზე მოქცევას. ხორენაციც, სხვათაშორის, იმ აზრისაა, რომ იბერიის სამეფოში ყოველგვარი სკივთი სომხეთის წყალობით გაქცეულა. ამ მხრივ მესუთე კლასის „სომხეთის ისტორიის“ ავტორები, სომხები ქართველობაზე ერთგულად მიყვებიან ხორენაციას და სხვა ძველი სომხი მემკვიდრეების მიერ დიდ ხნის წინ გაკვალულ გზას. ამასთანავე, ჩვენ გამუხათებენ, მეცნიერებს ლაღატკობო. ნუთუ V-XIII სს-ის სომხი მემკვიდრეების გადამღერება საქართველო-სომხეთის ურთიერთობის საკითხზე საუბროსას XX სს-ის მინურული მცენიერების ქურუმებს ევადრებათ? კავკასიაში უძველეს დროსვე გაჩნდა მისწრაფება, რომ მთელი ეს რეგიონი ერთ ძლიერ სახელმწიფოში გაერთიანებულიყო. სხვაგვარად მტერმრავალი კავკასიისთვის მწელი იყო თავის დაცვა მეზობელი იმპერიებისგან, რომლებსაც

იზიდავდა ეს რეგიონი თავისი გეოგრაფიული მდებარეობისა და სხვა მიზეზების გამოც. კავკასიის ბუნებრივ ცენტრს წარმოადგენდა საქართველო, კერძოდ, აღმოსავლეთ საქართველო. ამ ფაქტორს კი ძველ ხანებში უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა. მთელს კავკასიაში გასაბატონებლად სომხეთს, უპირველეს ყოვლისა, აღმოსავლეთ საქართველო უნდა დემოქრატულიზაცია. ამისათვის საუკუნეთა განმავლობაში იბრძოდა და რადგან ძალიან უჭირდა ნაწილობრივ მაინც მიეღწია სანადელისათვის, დიდი ყურადღება ექცეოდა სომხეთში სათანადო იდეოლოგიის შექმნასაც — თითქმის, საქართველო ისტორიულად სომხეთის ნაწილს წარმოადგენდა. თანამედროვე სომხური მეცნიერების ქურუმებმა ეს გარემოება უნდა გაითვალისწინონ და თუ მაინც გადაწყვეტენ მესუთე კლასზე ბავშვებს ეროვნულად იდეოლოგიას უქადაგონ, ძველი სომხი მემკვიდრეების თვალსაზრისის გამეორება არ უნდა იკადრონ, რაიმე ახალი უნდა შექმნან, ძველ წყაროთა გამოყენების XX სს-ში დამოუკიდებელი წესები უნდა დაიცვან.

რომაელი მემკვიდრის, ტაციტუსის ცნობით, ახ. წ. I სს-ის შუა ხანებში იბერიის მეფე ფარსმან I „უფრო ამწავებდა ძველითგან მომდინარე მტრობასა და სიძულვილს არმენილების მიმართ“. შეიძლება გვითხრან, რომ ტაციტუსი, გარკვეული პოლიტიკური მოსაზრე-

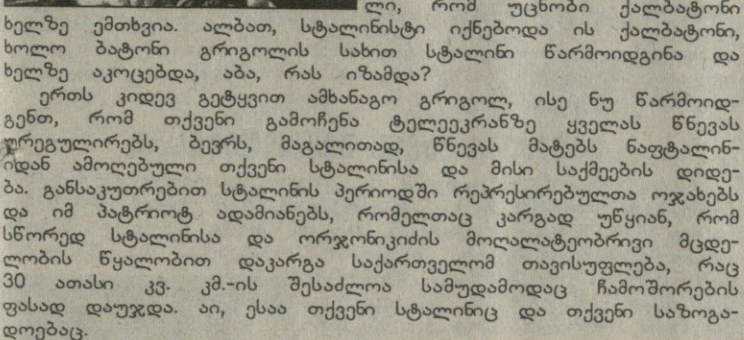
ბით, ფერებს ამუქებს, მაგრამ თუ კრიტიკულად შევინაწილებთ ქართულ-სომხურ და სხვა წყაროებსაც, აშკარა ხდება, რომ ქართველები არ ურიგდებოდნენ სომხეთთან ქართული მიწების მიტაცებას და ფარსმან I-ც ყველაფერს აკეთებდა ქართული მიწა-წყლის დასაბრუნებლად, რასაც მიაღწია კიდევ. რაკი ქართველები განუწყვეტლივ იბრძოდნენ დანაკარგის დასაბრუნებლად, ეს განაპირობებდა სომხეთთან დაპყრობილ ქართულ მხარეებში ქართული მოსახლეობის მიერ თვითმყოფადობის შენარჩუნებას, მათი გასოფნება არც ისე ადვილი იყო, როგორც ზოგიერთ მეცნიერს წარმოუდგენია, მაგ., ტაოს მიმართ. სხვა მონაცემებთან ერთად ამ მხრივ საყურადღებოა პარსიის ერთ წარწერაში ე. თაყაიზილის მიერ დადასტურებული სიტყვაც შანი-ფხე, რაც შანიძის ასულს ნიშნავს. — ფხე გვარის ძანური (ლაზური) და არა სომხური დამოლოებაა და ქალთა სხეულისა იყენებდნენ გვარის ამგვარ ფორმას.

სახელმძღვანელოში ძვ. წ. II სს-ის სომხეთა მეფის, ტიგრან II-ის შესახებ ნათქვამია: „ტიგრან II-ის მიერ შექმნილი სამფლობელო უზარმაზარი იყო. იგი ვრცელდებოდა ხმელთაშუა ზღვიდან და ევგეიტიდან კასპიის ზღვამდე და მდინარე მტკვრიდან შუამდინარეთამდე. მისი ხელისუფლების ქვეშ იმყოფებოდნენ აგრეთვე მეზობელი, უფრო

გაგრძელება მე-7 გვერდზე

მეორე გვერდიდან

გრიგოლ ონიანი გვადლის რედაქტორი?

ՈՆՉԵՐԻ ԹԱՆԵՍ ԿԱ ՖԱԹԵՆ?

ბატონმა გოგი თოფაძემ განაცხადა — მსოფლიოში სავალუტო ფონდი აღიარებულია, როგორც ქვეყნების ეკონომიკის დამცვეი ორგანიზაციაო.

ეს შეიძლება ეგრეც იყოს, ბატონო გოგი, მაგრამ ერთიც უნდა ითქვას, მურტალოსი არ იყოს — მე არაფერს მომიკლავს, ყველა კაცი თვითონ იკლავს თავსო, აქაც ასეა, განა სავალუტო ფონდი ეხვეწება საქართველოს ხელისუფლებას, — არიქა, ჩემგან აიღეთ ასობით მილიონი დოლარი პროცენტიანი ვალიო? თუდაც ეხვეწებოდეს, თუ ხელისუფლებას ცოტა ტყინი გააჩნია და კრედიტების ჭამის გარდა ქვეყნის ეკონომიკის მართვა შეუძლია, ჩააგდება ამხელა ვალებში საკუთარი ქვეყანას? ამბობენ, საქართველოს ბოლო მოქალაქეს 800 დოლარამდე აქვს უცხოელთა ვალიო. თქვე მამაცხინებულებო! ისეთი რა ჭამეთ, რომ თქვენს შვილებსა და შვილიშვილებს მოკვეთავს კბილებს. ამაზე იტყვიან — გასკდა თქვინი მოუალოო!

რა დროს ავსტრალია და კანგურუები?

საქართველოს ტელევიზიის I არხის საინფორმაციო სამსახურის მთავარმა რედაქტორმა ნატო ონიანმა განაცხადა — გამგზავნეთ ავსტრალიაში ელჩად, ვიწები ჩემთვის, კენგურუებში.

ემ, ქალბატონო ნატო, ახლა ისეთი საარჩევნო კამპანია დაიწყო მოქალაქეთა კავშირმა ხელისუფლების შესანარჩუნებლად, რომ დედა შვილს არ აიყვანს და რა დროს ავსტრალიაში კენჭს უყრებში კოტრიალობაზეა ლაპარაკი? მერე ჟურნალისტურად ვინ გააშუქებს ჩაბნელებულ საქართველოს, ვინ აჩვენებს შავს თეთრად? ვინ დახუჭავს თვალებს ქვეყნის გაჭირვებაზე, ახალისს გაღატაკებაზე და ხელისუფლების გამდიდრებაზე? ასე რომ, ტყუილად იცნებობთ, ქალბატონო ნატო, ავსტრალიურ მინდორ-ველიში კენჭს უყრით ჩადობილობაზე.

ლაიზას მისოს დავაჯახებთ

სამი ქმრიდან ვერცერთმა ვერ გამხადა დედაო — განაცხადა ცნობილმა მომღერალმა და მსახიობმა ლიპა მინელიმ. ერთხელ გვიკადრეთ და ჩამოვბრძანდით საქართველოში, ქალბატონო ლიპა, კამეჩის მანონზე გაზრდილ კახელ მიხოს დაგაჯახებთ და 9 თვის მერე ბრძანეთ, რა შეგძლებაა ქართველებს.

ՀԱՆԱՅ ՆՏՈՆԱՅԾ, ՈՅԱՆ ՅՈՅԿՈՒՄ

საქართველო ირიცხება იმ ქვეყნების ე. წ. „შავ სიაში“, რომელთა მოქალაქეების მიღება ცივილიზებულ სახელმწიფოში არასასურველად არის მიჩნეული — განაცხადა ქალბატონმა ელენე თევდორაძემ.

ქალბატონო ელენე, ეკითხებით თუ არა თქვენ და თქვენი თანაპარტიულები საკუთარ თავს, თუ რატომ დაეცა ასე ქართველი კაცის ზნეობა, რომ ცივილიზებულ სამყაროში არასასურველ ქვეყნებად თვლიან, ეს მაშინ, როცა სულ რაღაც 8-9 წლის წინ თქვენი, ანუ შევარდნაძის ხელისუფლების საქართველოში მოსვლაამდე ქართველი კაცი შინ და გარეთ ზოგადი სიმბოლო იყო გულუხვობისა, სხვით თანადგომისა, კაცობისა და პატიოს-

გაგრძელება მეოთხე გვერდზე

— ბატონო გურამ, საარჩევნო ციებ-ცხელება კარგა ხანია დიანყო, ბევრი პოლიტიკური პარტი გამოცოცხლდა. როგორც ადგილობრივი საეროებულების არჩევნებებში, მმართველმა პარტიამ თავისი პოზიციები შეისუსტა, მაგრამ ბოლო მოვლენები ნათლად მეტყველებს იმაზე, რომ დაკარგული ძალის აღდგენას ცდილობენ წინასაარჩევნო პრეკამპეზებზე ბეჭდსაუბრობენ დღეს. თქვენი აზრით რას უნდა ველოდოთ მომავალი არჩევნებისაგან?

საქართველოში პოლიტიკური დინამიკის, საერთოდ ამ ხელისუფლების შეცვლა მხოლოდ ერთი გზით მიმართა: მიზანშეწონილად არ მინდა, შესაფერისი პასუხი გავუღო იმ გზით ვიბრძოლო, რომელსაც ის მოვიდა, მაგრამ გვერდზე დგომა, იმის არ აღიარება, რომ ერთადერთი გზა საქართველოში ცხოვრების წესის შესაცვლელად არჩევნებია, დანაშაულია მიმაჩნია. მყარად მნახს, რომ საქართველო ამ მდგომარეობიდან მხოლოდ არჩევნებით გაიშვა. თუმცა, სიცოცხლე ბუნებრივია, რომ ხელისუფლება, თავისი პოლიტიკიდან გამომდინარე, დროის გახანგრძლივებას ეცდებოდა, რადგან მოსახლეობის მხარდაჭერის იმედი აღარ ექნებოდა. ამიტომ იგი კანონს, წესს და რიგს, ხალხის ნებას ანგარიშს არ უნახს და ეცდებოდა გაეყალბებინა არჩევნები. ჩვენი მოვალეობაა ყველა უნახს შევძლოთ კონტროლი დაწესება. არიან ძალები, რომლებიც გამოირჩევიან მიზნით ნაწილენ გარკვევებზე ხელისუფლებასთან, მაგრამ თუკი ეროვნული ძალები

შესძლებენ მობილიზებას, ერთიანი ფრონტით გამოსვლას, კომპაქტურად ქართულ დასახლებებში გაყალბება აღარ მოხდება.

— ამ შემთხვევაში კონკრეტულად მხოლოდ გაყალბება არ მჭირდება მეფედგელობაში, რადგან მოქალაქეთა კავშირის დიდი იმედი მოსახლეობის გარკვეულ ნაწილს მაინც აქვს და ამდენად გაყალბება შეიძლება არც დასჭირდეთ...

— ასეთი შეფასებას ნამდვილად ვერ გაუიზარებ, მოქალაქეთა უკუპირი ძირითადად არაქართული მოსახლეობას ეყრდნობა და ასეთი ფეხვითი, მასზე მიშვლილ იმ სახელმწიფო სტრუქტურაში დასაქმებულ ადამიანთა რაღაც ნაწილს თორემ ხალხსაც კი, ვინც მის სამსახურში დგას, იმათაც კი აღარ სწამთ მათი, იმდენად უკვე ავტორიტეტშეღებულები არიან. ყველაფსივს ნათელია, რომ თავიდან ბოლომდე, თავმჯდომარეიდან დანაყვებულა და რეგიითი ფუნქციონირებით დამთავრებული, ყველა კორუპტირებულია. მე ნამდვილად არ მოვიფიქრებ, რომ მათ ქართულ მოსახლეობაში ასეთი მნიშვნელოვანი დასაყრდენი ქნებათ. ცოტა შედეგებს შეიძლება ველოდით, რაზედ სხვა თქმა. უფრო მნიშვნელოვან წარმატებებს სხვა ძალიანად უნდა ველოდით, მაგალითად, საქართველოს პოლიტიკურ სექტორს, რომლებიც არჩევნებში მონაწილეობას იღებენ და აპირებენ, დავუყოფდით ასეთი ნიშნით, რომ ერთი ნაწილი და საკმაოდ დიდი ნაწილი კორუპციული მიზნებით შეპყრობილი პოლიტიკური ძალები, რომლებიც არაფერს და არავისთან თანამშრომლობს არ თაკილობენ და მეორე, ეროვნული ძალები, ანუ იდეური ძალებია. ამ პირველ კატეგორიას ვაკუთვნებ მე შეგარდაც და მის გარშემო სხვადასხვა ნარისასებით წარმოდგენილ პოლიტიკურ ძალებს.

ამაზე საუბარი მექნება და მე
მხოლოდ მოსახლეობას იმ შედეგ-
ებს უფინანსარეზიუმეებზე არჩევი-
ნისას, თუ რამდენად შესაძლებ-
ეროული ძალები იმ განსხვავებ-
ის წარმოჩენას მოსახლეობისათვის,
რაც არსებობს ამ ორ კატეგო-
რიას შორის, რომელიც ზემოთ
უკვე ვახსენე.

— თქვენ თქვით, მოქალაქეთა
კავშირი ძირითადად არაქართველ
მოსახლეობას ეყრდნობაო, ამის
მიზეზი რა უნდა იყოს?

— ის, რომ არაქართველი მოსახლეობა უფრო მხარს მოქალაქეთა კავშირს და მის თავმჯდომარეს, გამონეწულია იმით, რომ ისინი მათთვის ხელსაყრელ პირობებს ქმნიან, მათ ეძლევიან მთელი რიგი შეღავათები, მათ აქვთ დასაყრდენი თვითნებო ისტორიული სამშობლოს სახით და საქართველოში ქართველ მოსახლეობაზე უკეთ უზრუნველყოფილი არიან. ამდენად, როდესაც მოქალაქეთა კავშირმა არ შეასრულა და მოტყუებული და უშუბეკარი დატოვა საქართველოს მოსახლეობა, ამ შემთხვევაში ყველაზე დაზარალებული და დაუცველი აღმოჩნდა სწორედ ქართული მოსახლეობა. ყოველივე ამას თუ დავუმატებთ ბევრობიერების დაკარგვას, გროვული და ადამიანის უფლებების ფიზიკურ გათილვას, ბუნებრივია, რომ ქართული მოსახლეობა მათ მხარს არ დაუჭერს, არაქართული მოსახლეობა კი, გროვნის რა იმ მდგომარეობას, რაშიც სამტრედიის პერიოდმა ისინი გარკვეულ პრივილეგიებზე მდგომარეობაში ჩააყენა და ფაქტობრივი ავტონომიები მოიპოვეს და ეს ყველაფერი შეუზარეულო სწორედ შევარდნაძის ხელისუფლებამ, ისინი თავგამოდებულად მხარდამჭერი არიან. პარადოქსია, მაგრამ საქართველოში რეალურია ეს მდგომარეობა, რომ უცხოვნილი უმცირესობების უფლებები გაცილებით უკეთესად არის დაცული, ვიდრე მკვიდრი მოსახლეობისა.

— ელბატონმა ირინამ 20000 ხელმოწერა შეაგროვა და პარლამენტის 7%-იანი ბარიერის შესახებ საკითხს ვეტომატურად განიხილავს. რამდენად მიზანშეწონილად მიგაჩნიათ ეს, ვის მიერ მართული პროცესია, თქვენი თვალსაზრისით, და საერთოდ, შესაძლებელია თუ არა საკითხის ამჟამად აღიარება?

— ჩემი აზრით, ეს პოპოლის-
ტური ნაბიჯია, რომელიც მოსახ-
ლეობას თითქოსდა იმას უმტკი-
ვნებს, რომ ამომრჩეველს ხმების
მომოვება მისთვის არავითარ სიონ-
ქლეს არ წარმოადგენს. ამ საკითხ-
ის გადაწყვეტა დადებითად მიან-
ევრ მოესწორება და მათ ეს კარ-
დაც იცოდნენ, ეს პოპულედორი და-
რჩენილ დროში ვერ ჩაუტყვეა, რა-
დგან კანონში ცვლილებებს ითვალ-
ისწინებენ. თუ მათ მართლაც ან-
გ...

გაგრძელება მე-5 გვერდზე.

ბრიკის ახალი ვირუსის უცნაურობანი
ეს ბრიკი თუ ხელისუფლებას მოეძო, კველ ცოდვებსაც
გავიგებთ და სამომავლო განზრახვებსაც...

ეპიდემიოლოგიისა და ჯანმრთე-
ლობის დაცვის პრობლემების პოლი-
ნეიტის ინსტიტუტში ახლახანს
გარავცელა უჩვეულო მიმდინარეი-
თის შესახებ ჩვეულებრივი დაა-
ვადების საერთო კლინიკურ სუ-
რათში პოლინეიტ ექიმები აღნიშ-
ნავენ, რომ გახშირდა თავის ტვინ-
ის მეტყველების ცენტრთა ძლიერ
დაზიანების შემთხვევები. მეცნიერუ-
ლი შეტყობინებების აზრი მოკლედ
შეიძლება ერთი წინადადებით გამ-
ოიხატოს: გროზი ენას ამოადგენივებს
ავადმყოფს. ავადმყოფებში, გან-
საკუთრებით დასვენებების პირე-
ლივზე საათებში, მაღალ ტემპერ-
ატურასთან ერთად შემოიწვეა გრძელ-
ის ნაწილობრივი დაზიანდება ბოდეა.
ამასთანვე გროზიული პოლინეიტე
ცნობილი თავის ნათესავებს და
განგებობის მოუყვენ ყველაზე ფარულ
საიდუმლოებებს. გამოჯანმრთელებ-
ის შემდეგ კი ვეღარ იხსენებენ, ამ
ციცებ-ცხელების დროს როგორ
უზიარებდნენ ვიღაცას თავის გუ-
ლის ნადებს. ჯერ კიდევ პოლინე-
ლი მეცნიერების მოსხენების გამო-
ქვეყნამდე ადგილობრივმა არქსამ
ამ უჩვეულო დაავადების ათობით
შემთხვევა აღწერა. უკვე დადგი-
ნებულია განტორწინების რამდენიმე
ფაქტი მას შემდეგ, რაც გროზით
დასინჯულებოდა ქირებმა ცოლებს
თავიანთი სასიცავროლო თავდადა-
სავლების შესახებ უამებს. თორმე-
ტი დღის წინაა ამ უჩვეულომა გრო-
მა რუსეთის საზღვრები გადმო-
ლახა. მისი ეპიდემიოლოგიური
ქიშკარი (ზღურობი) კალინინგრა-
დის ოლქი აღმოჩნდა. სწორედ აქ
აღმოჩინდა გროზის ისეთი შემთხ-
ვევები, რომელსაც ხალხში უკვე
„პოლინურსი“ უწოდებენ. გასულ
კვირას კალინინგრადას ოლქში
მივლინიდან დაბრუნდა „მგადაპო-
ლის-ესპარისს“ მიმომხილველი,
რომელიც უახლეს ცნობებს გაცნა-
რდა ამ ოქრომინის მისაბებ

მე ხელთ მაქვს ბაბუთი ჟიჩი
დასწავსა ამა წლის 12 იანვრს
ლომონი. სწორედ ამ ნომერზე გამოს
ქვეყნდა პირველად ინფორმაცია იმ
დასაწყევლებზე, რომელმაც დაუფარა
ამცნო სიბრათლე ფირმის ან-
გარიშებით თაისი ფარული მატე-
რიატის შესახებ. სადილის შემ-
დგომ მან თოვლიდნენდა ცუდად
ფარჩო მათ. მკვეთრად აენია სიტყ-
ვა თავი ასტკივდა. ლეშმა მა-
ხოვეცკი გრითი სამსახური დაა-
გადდა. მან სცადა თაისი მანქანით
საავადმყოფოში წასვლა, მაგრამ
ამაოდ უკვე თვალებით ბინდი ჩადგო

მოდა და ვერ გაბედა მანქანის მართვა. მისი საავადმყოფოში წაყვანა ფირმის მუშაკებზე ითავა. სწორედ მანქანაში დაიწყო ზღვდა. ოცი წუთის განმავლობაში ლეშემა მას მოასწრო მოთხრობა ორი ოგზმორული ანგარიშის შესახებ, სადაც გადინებოდა სატრანსპორტკომპანიის ფული, ბუღალტერიის თანამშრომლის შესახებ, რომელთანაც მას არამარტო სასყიდროლო, არამედ საქმიანი კავშირაც ჰქონდა. ისინი ხშირ შემთხვევაში კომპანიას ერთად ქურდავენენ. ბოდიშისა მენეჯერი საზოგადოებრივი ზეპირად ასახელებდა ანგარიშების ოცდეთრან ნომრებს და ექსცედირან თანხებს სხვადასხვა საავადმყოფო კურსის გათვალისწინებით. ბოდიშისა თქმული ფაქტების შემონების შემდეგ დადგინდა, რომ ავადმყოფი არ ცრუობდა. კვირანახების შემდეგ საბარლო ლეშემა პოსტკალიდან ხელმოწერებით ბრდაგვირ ციხეში გადაიყვანეს. ამ შემთხვევიდან სულ რაღაც რამდენიმე დღეში ორი პოლიწელი გამოუტყდა თავის ცოლს სასყიდროლო თანგავანავლების შესახებ. რუახნის ორი აღსარებები იგივე ფორმით მიმდინარეობდა — მაღალი სიხის მომატებისა ბოდა პირველივე სათებში დაიწყო, როგორც კი გრანის ვირუსი თავის დამატარებელ მოქცედას შეუდგა. ციხე-ცხელიის დროს თქმული აღსარების შემდეგ ერთიტი მოლადატე ქმარი ავანი გონზე მოსკამდაც დაქორწინების კანდიდატი გახდა, როგორც კი ცნობილი გახდა ცოლისთვის მისი ქმრის ავროული ისტორიები.

საათეში "პოლნორი" გზით ჩვეუ-
ლებრივი შემცირებით და ტემპერა-
ტურის მკვეთრ მომატებით ვლინ-
დება. აგრეთვე დამახასიათებელია
ძლიერ თავის ტკივილი, განსაკუთრე-
ბით წარბებისზედა არეში. ასევე
თვალის გუგუტის მოძრაობის დროს.
ავადმყოფთა უმრავლესობა სახს-
რებში მტკრება უჩივის. საერთოდ
ყველა ეს სიმპტომი ჩვეულებრივი
გრძლის დასაწყისს მოგვაგონებს.
ამასთანვე აღსანიშნავია, რომ ეს
უპასხველი ეფიდრია ხასიათდება
ცივბ-ცხელების პერიოდში გაცილებით
მაღალი ტემპერატურით. ჩვეულებრივი
გრძის დროს ტემპერატურა 38,5
გრ. — 39,5 გრ.-მდე ადის. ჩვენ-
თან განყოფილებაში კი პრაქტიკუ-
ლად არ გვყავს პაციენტი, რომ-
ლის სხეულის ტემპერატურა ავად-
მყოფობის პირველ 2 დღეს 39,3
გრ.-ზე დაბალი ყოფილიყო. სწორედ

ამ ზღვარზე მისულთ ეწყებოთ ეს გაუთავებელი აღსარებები, რომელთა გამოც ასეთი აურ-ზაურია ატეხილი. ამ დაავადებისთვის დამახასიათებელია ის, რომ ბოლოებით შეტევის დაწყებამდე ავადმყოფები სინათლისადმი მძაფრ ღია არასასამოქმედო შეგრძნებებს უჩივიან.

— ეს მათ კითხვით: ციგებ-ცხელების დროს გაბნეული ბოვდა საკმაოდ გავრცელებული მოვლენაა ინფექციური დაავადებების დროს და არა მხოლოდ ვირუსულ გრაიზთან დაკავშირებით. ხოლო მის ასეთ ფორმას პირველად გვადგენთ თვალყურს. მედიცინის ყველა კანონის მიხედვით ეს უნდა დანაწევრებული, გადაუბმელი ფრაზების ურთიერთგამომრიცხავი სიტყვები იყოს. დაბინდული გზების გამო ადამიანს ხილვები ეწყება, მან შეიძლება არარსებულად აღიქვას, თანამოსაუბრეს მიმართოს, ნაეპოტონის უხილავ ნივთებს, დავამის გაუგებარი შიშს. ამ შემთხვევაში კი ყველაფერი თანმიდევრობით, თითქმის გააზრებულიად ხდება. ამას გარდა, ჩვენი პაციენტების ბოვდას მკაცრად მიზანმიმართული ხასიათი აქვს — მათი მონათხრობი იმ ადამიანების მიმართითაა ნათქვამი, ვის ყურეზემდე სასურველი არაა რომ მიადნოს. ერთი ბარხანი ატყდა, როდესაც სიყვარული თავის სიღრმეზე და იმის შესახებ, თუ რა საზოგადოებრივი აქვს ჩადენილი მის მიმართ, ისტორიები მის სამსახურში გაგზავნილ ამონიშნულ წერილების თაობაზე, აგრეთვე ამბავი რამდენი ჩაყრილ ლომიშვიტის შესახებ. პალატა მედდადები იყო სავსე, რომელიმე ამ ისტორიის როგორც გადავიტოვო, სტიქიის პანორამას, ისე უყურებდნენ. ამ დროს კი საბარბო სიღრმე მიმდებარე განყოფილებაში იჯდა და სულმოუთქმელად ეფრფფნებოდა სიქისთან შეხვედრას, თანაც მასთან ღვეზელები მოეტანა. კალინინგრადას ფსიქონევროლოგმა ევგენი ზაიკოვმა, ე.წ. —ის მომომილველს განუცხადა, რომ ნაკითხული იქნა აქვს პოლონელი კოლეგების გამოკვლევა

№

გაგრძელება მე-5 გვერდზე

რეპაზი მიხეილაძე: განგაზი მაზინ უნდა აგვებახა. როცა მურმანი ხელმწიფის ნაპოვი პიხილათ...

მეორე გვერდიდან

და გასულიყვენი თავისთვის. ამის მგავსი მაგალითიც კი არ არის, რომ რომელიმე საუკუნეში ქრისტიანულ თუ ქრისტიანულად გამეგრეულ სეპარატისტული განწყობილება დაუფლებოდა, პირიქით, სამეგრელოს მთავარმა ქუჯიმ თავისი ერთმანეთობის საზიაროდ უარი თქვა მეფობაზე მთელი დასავლეთ საქართველოსა და დასავლეთ მეორე თუ მესამე კაცის სავარაძელს, ოღონდ საქართველოს მთლიანობა გადარჩენილიყო.

მე გითხარით, ნელ-ნელა მიდოდა აქამდე-მეთქი მურმან ლეზანიძე. ჩემთვის ძალიან მძიმეა ამ სიტყვების თქმა. მე მასზე სულ ცოტა ხუთი წერილი მაინც მაქვს დაწერილი. მე არ ვიცი, მოსწონს თუ არა ისინი, მაგრამ მე მურმან ლეზანიძის მოსაწონად ჩემს სიტყვებში არაფერი დამინერია, მიუხედავად, მასზე. იმ წერილებში მთელი ჩემი სიყვარული და თანადგომა ჩაეკასოვდა საქართველოს ამ ერთი მებრძოლი, სახელოვანი პოეტის მიმართ, რომლის ეროვნული ფიქრები, ეროვნული ზრახვები — საქართველოს ნუ გავეციდი ნაჭერ-ნაჭერ და მიწა-მიწა, — ნუ გამეჩხრდება რაჭა და საქართველოს მთიანეთი, თორემ მტერი მოვა და დაიკავებს იმ ადგილს, ერთ ბედ ქვეშ ვართ კავკასიის ხალხები, იმპერიის ჩექმის ქვეშ და სხვადასხვა, ჩემში აღტაცებას იწვევდა.

მოხილური ფორმა. მაშინ, 5-6 წლის წინ, როცა ხელისუფლების მიერ ამ შეცდომის დაშვება შეგნებულად ხდებოდა, ერთმა ჟურნალისტმა გამოიყენა ეს ლექსი და კომენტარიც გაუკეთა, მურმან ლეზანიძე — ჩვენი ეროვნული პოეტი საქართველოს დაყოფის წინააღმდეგაა. უნდა გენახათ ჩემი გაოცება, როცა გაზეთში ვნახე მურმან ლეზანიძის პასუხი — არავითარ შემთხვევაში არ იფიქროთ, რომ ეს ლექსი დაწერილი მაქვს ან საქართველოს დღევანდელი ხელისუფლების, ან საქართველოს გაუბრუნებლად დაყოფის წინააღმდეგო, ჟურნალისტმა შენი ეს ლექსი ეროვნული დანიშნულებისათვის, რისთვისაც გაქვს დაწერილი, იმისათვის გამოიყენა და შენ რომ ხელისუფლებას ერთგულად დაუმტკიცო, პოეტი, უკან იხევ შენი ლექსიდან?

— ბატონო რევაზ, მურმან ლეზანიძეს ერთი შესანიშნავი ლექსი აქვს. ციტატა — „არ გაბრუნდეს არ იყო ბავშვი, არამც და არამც არ ჩაუჯდეს ხელმწიფეს ნაფი“... მეტად მნიშვნელოვან დარიგებას აძლევს მკითხველს. მაგრამ, როგორც ჩანს, მას შემდეგ პოეტმა აზრი შეიცვალა...

როგორ გგონიათ, ამ ლექსის ავტორი დღეს თვითონ ხომ არ უნის ხელმწიფეს ნაფი?

— თქვენ იცით, მურმან ლეზანიძე სიტყვას არ მოაბრუნებს დღეს, რომ არ თქვას, რომ ის არის

აკრიტიკებენ, ხშირ შემთხვევაში, ძალიან სწორად და სამართლიანად იმ არაეროვნული პოზიციის გამო, რომელიც მან უკანასკნელ წლებში დაიჭირა. ამიტომ გითხარით, რომ მურმან ლეზანიძე ნელ-ნელა მოდიოდა ამ ლექსამდე, ამ ციკლამდე.

— პოეტის ეს ციკლი მის შემოქმედებას მართლაც არ ჰგავს... — არა მარტო ეს ლექსი, რომელზეც ჩვენ ვსაუბრობთ და რომელიც ასე სტიკია საქართველოს, მთელი ციკლი არის დანერგილი უსიყვარულოდ, გულმოსული, გაბრაზებული კაცის მიერ, ნიშნისმოგებით არის შექმნილი. არ შეიძლება 77 წლის მურმან ლეზანიძე ასე ფიქრობდეს. ცრემლი მომადგა, როცა ნაფიკითხე ერთ-ელ მისი:

„უჯრების მიღაგ-მოლაგება და მერე წასასვლელად გამზადება“...

მურმან ლეზანიძე ღმერთმა დიდხანს გვიცოცხლოს. მე ახლაც იმას ვფიქრობ, ღირდა ამის თქმა, რასაც ახლა ვამბობ? მაგრამ მე ვფიქრობ, ამას მურმანისათვის ვაკეთებ. „უჯრების მიღაგ-მოლაგებაზე“ მურმან ლეზანიძემ ლაპარაკი მაშინ დაიწყო, 50 წლისა რომ გახდა, ახლაც არ არის ამის დრო, ჩემო მურმან, შენ საქართველოს კიდევ დიდხანს დასჭირდება, შენი მართალი ლექსით, მაგრამ შენ არ გეკადრება სიძულვილი ჩადო გულში ადამიანისა, სიძულვილი ჩადო გულში შენი სამშობლოსი. ნახეთ, როგორ სცემს პასუხს მურმან ლეზანიძე ამ ციკლში მათ, ვინც თავის დროზე მას, არა მგონია ბოროტი განზრახვით, მკვლავ სტრიქონებით მიუთითა იმაზე, რაც საზოგადოებრივად იმ ავტორს, ჟურნალისტს თუ პოეტს მიუღებლად მოეჩვენა. თურმე, ნუ იტყვით, მურმან ლეზანიძეს იმდენად ჰგონებია თავი გაღმა გასულად, ისე დაუგულეზია თავი იქ, გალაკტიონის კომპოტაში მყოფად, რომ, როგორ გაუბედეს ასეთი რამ:

„ამას შენც თუ გაკადრებდნენ, ეს ვერ წარმოგადგინა, ეს ვერ გესწოვს, მურმანო, გენყინა თუ გეტყინა? ნიხილი იყო სახედრის, რის ქვა? არცა გრცხვენია! ბრევი პირუტყვისაგან ნიხილი არ საწყენია...“

რა არის ეს, რა ბრევი პირუტყვზეა ლაპარაკი, საიდან მოვიდა ასეთი ქედმაღლობა? საიდან მოვიდა ასეთი სიძულვილი? რა ქვა ესროლეს მას? ქვა კი არ ესროლეს, დაუწერეს, მურმან, ძალიან გენყინს, რომ არაეროვნული პოეტი გახდიო. ძალიან გენყინს, რომ მეფის ამაღლაზე გხედავთ ხშირად, მეფის ამაღლაზე სხვაც არის. სულ არ არის საძრახისი მეფის ამაღლაში ყოფნა, როცა შენ შენი არაფერი მაქვს და იმ მეფეზე იცის, რომ შენ მოსაფრთხილებელი კაცი ხარ. შენ შეგიძლია, ერთ მშვენიერ დღეს ადგე და თქვა, ცუდად ვცხოვრობთ, ბატონებო. ასეთი კაცი ამაღლაში მეფისთვისაც საყვარელია, მაგრამ გომადეცეული პოეტი არც იმ ამაღლაში უყვართ.

მე გული მეტყინა, როცა საქართველო ასე გამოცოცხლდა მურმან ლეზანიძის ლექსის გამო, ერთმა-ორმა კაცმა პარლამენტში თქვა, პოეტი, კაცო, პოეტს ყველაფერი ეპატიება. იცით რა უთხრა, ამით „გენოსებისგან“ შემდგარ პარლამენტს? რა მოხდა ახლა, პოეტის სიტყვას სერიოზულად როგორ იღებთ. აი, ამან მატიკონა გული. ჩვენ უფლება არ გვაქვს, მურმან ლეზანიძის და სხვა ქვეშაორები პოეტის ლექსები სერიოზულად არ მივიღოთ.

ამ ციკლში ერთი ლექსი აქვს მურმან ლეზანიძეს — „ლაშობს ყოველი, ვინც მოექცა ამ კაცთან ახლოს“.

მოიგოს რაღაც, სარგებელი პირადი ნახოს, თქვათ მინისტრობა, თაფლით კასრი, შარბათით კოკა, გუბერნატორის, ქვეყნის ელჩის, მრჩეველის ტოგა... ლაშობს ყოველი, ვინც მოექცა ამ კაცთან ახლოს, გამოიწიეს რამეს, სარგებელი პირადი ნახოს“.

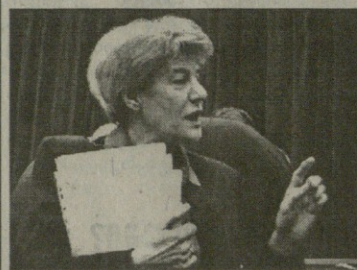
მერე საუბარია, ბაბუ ყველაფერს იმასხორებს და მერე ცხვირში მძრად ამოგადენსო, ბაბუ, ედუარდ შევარდნაძე, რომ ნაიკითხავს ამ ლექსს, ძალიან მოეწონება? მურ-

გატრელება მე-7 გვერდზე

ახალ-ახალი ამბები

რეალია-კომენტარებით

მეორე გვერდიდან

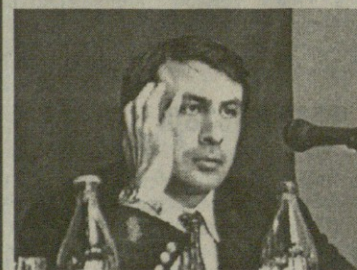
ბიხარო, მაშინ პასუხი ერთია — ქვეყანა მმართველი პარტიის ხელში ეკონომიკურ კრიზისშია ჩავარდნილი, სრულიად მოშლილია სოციალური დაცვის მექანიზმი, უმუშევრობა ფიქტურად ადამიანებს ფიზიკურად და სულიერად, ხოლო ამ დროს სახელისუფლო კლანები ურცხვად მდიდრდებიან, რაც იწვევს საყოველთაო ზნეობრივ დეგრადაციას. ამგვარად გაუბედურებული ადამიანები თავის საშველად საზღვარგარეთ გარბიან და იქაც ზედმეტ ადამიანებად ითვლებიან ან ასრულებენ მათი განათლებისა და ცენზისათვის შეუფერებელ სამუშაოს, რაც იწვევს ამ ხალხის კიდევ უფრო გაბოროტებას და იმ უცხო ქვეყანაშიც დანაშაულებრივ გზაზე დადგომას. აი, რის გამო ითვლებიან საქართველოს მოქალაქეები ცივილიზებულ ქვეყნებში არასასურველ ადამიანებად, მაგრამ ბრალი ამაში ჩვენ ხელისუფლებას მიუძღვის. ამაზე ითქმის — რასაც სთესავთ, იმას ვიმკით.

შვილაგი მაისი შაჰსოფაზიანთ

ამას წინათ „რუსთავი-2“-მა აჩვენა ქართველი ქალების მეძაგვობის ფაქტები თურქ მძღოლებთან, რაც მეტად შემაზრუნე იყო იმ გაგებთ, რომ ამ ქალებს კიდევ ჰქონდათ შემორჩენილი პასუხისმგებლობა საკუთარი ოჯახებისა და შვილების მიმართ და ყველანაირად ცდილობდნენ თავი აერიდებინათ ვიდეოკამერებისათვის, რომელიც მათ უკდში დასაფლავდა და ეშმაკის თვალისაგან სახეში მიშტერებოდა. დიას, ეშმაკისეული იყო ეს გადაცემა, კერძოდ, ქართველი ქალების საჯაროდ ტელევიზიით გამოჩენა. ისინი თავად აღიარებდნენ, რომ შვილები შიმშილით ეხოცებოდნენ და საკუთარი სხეულის გაყიდვით ლუკმა-პურის შოვნისათვის დაადგნენ ამ უზნეო გზას. დიას, თითქმის არა აქვს გამართლება ამგვარ საქციელს, მაგრამ როცა უწყი თუ რამდენად უჭირს ხალხს, განსაკუთრებით ქმრების მიერ უპატრონოდ მიტოვებულ ბავშვიან ქალებს, რომლებიც ვერ პოულობენ ვერანაირ სამსახურს და ფაქტის წინაშე დგებიან — ან შვილების შიმშილობა, ან მეძაგვობა, მაშინ უკვე ძნელია განსაჯო მათი საქციელი. ეს კი მარტო ჩვენ არ ვიცით, ეს ტელეკომპანია „რუსთავი-2“-მაც უწყის, ამიტომ ამგვარი თემების გაშუქებისას, კარგი იქნებოდა, თუ ჟურნალისტური სენსაციურობის მინიას დათმობდა და საქვეყნოდ შერცხვენისათვის არ განიარაღებდა ცხოვრებისაგან გატყვევულ ჩვენს მანდილოსნებს, რომელთა შორის, კიდევ ვიმეორებ, ყველაზე ცოდო შვილების პატრონი დედებია, სხვა თუ არაფერი, ამ ქალბატონების საჯაროდ გამოჩენებით აუნერელი სულიერი ტრავმა მიაყენეს მათ შვილებს.

გატრელება მეორე გვერდზე

სად არსენა ჩაქალაქილი და სად მიხეილ სააკაშვილი?

ფრაქცია მოქალაქეთა კავშირის თავმჯდომარემ მიხეილ სააკაშვილმა განაცხადა — წელს საარჩევნო კამპანია ერთერთი ძვირადღირებული პროცესი იქნება. ღიად ვეტყვიტ მე-ნარჩევებს: გვჭირდება ამდენი და მოგვეცით-თქო.

როგორ მოგწონთ ეს ტონი ფულის ხოსვისა, — გვჭირდება ამდენი და მოგვეცით-თქო, ხომ ჰგავს ცოტათი არსენა ოქელაშვილის გამონათქვამს: „კიდევ იმას ეუბნება, თქვენ ჯიბეში ფული ძვესა, ურავ, ფულეში მამე, ვიცი საგზლად მამინდესა“.

არსენა ყაჩალი კი იყო, მა-

ნებისა? რატომ მოხდა ასეთი უარყოფითი მეტამორფოზა ქართველობაში, რომ ლამის ყველა მე-20 კაცმა ქურდობა-ყაჩაღობას მიჰყო ხელი და რომ არა ხელისუფლების ხშირ-ხშირი ამინისტიკა-შენწყალებები, რომელიც ცხე ეყოფოდა ამდენი ხალხის გისოსებში გამომწვევდეს? თუ დაგისვამთ ასეთი შეკითხვა საკუთარი თავისთვის, რა პასუხი გაგიციათ? თუ პასუხს არ გაურ-ქვეყანა მმართველი პარტიის ხელში ეკონომიკურ კრიზისშია ჩავარდნილი, სრულიად მოშლილია სოციალური დაცვის მექანიზმი, უმუშევრობა ფიქტურად ადამიანებს ფიზიკურად და სულიერად, ხოლო ამ დროს სახელისუფლო კლანები ურცხვად მდიდრდებიან, რაც იწვევს საყოველთაო ზნეობრივ დეგრადაციას. ამგვარად გაუბედურებული ადამიანები თავის საშველად საზღვარგარეთ გარბიან და იქაც ზედმეტ ადამიანებად ითვლებიან ან ასრულებენ მათი განათლებისა და ცენზისათვის შეუფერებელ სამუშაოს, რაც იწვევს ამ ხალხის კიდევ უფრო გაბოროტებას და იმ უცხო ქვეყანაშიც დანაშაულებრივ გზაზე დადგომას. აი, რის გამო ითვლებიან საქართველოს მოქალაქეები ცივილიზებულ ქვეყნებში არასასურველ ადამიანებად, მაგრამ ბრალი ამაში ჩვენ ხელისუფლებას მიუძღვის. ამაზე ითქმის — რასაც სთესავთ, იმას ვიმკით.

სისხლია საქართველოში, წერდა მურმან ლეზანიძე იმპერიის დროს და თავის სამშობლოზე ასე ამბობდა:

„მე რომ სიკვდილი მჭირს, ხომ შენგნით, ჩემო ედემო, ამბავს წაუღებთ ვის, თქვენ ფრინველებო ღვთის, ნითელეხებო მტრედებო...“

ნითელი ფხვები მტრედებს სისხლში ჰქონდათ შეღებილი. აი, ასეთი გულზე მომხვედრი ლექსები, რისთვისაც შეიყვარა მურმან ლეზანიძე საქართველომ, ქართველმა მკითხველმა, სრულიად ბუნებრივია, მე გულზე მკვდებოდა და ჩემს მოწონებას ვერ ვფარავდი, მაგრამ მურმან ლეზანიძე კარგა ხანია, ეს ბოლო ერთი ათწლეული აღარ არის ის მურმან ლეზანიძე, ის ჩაქირულფილტვებიანი, ძვალტყავა, პირდაპირ და შეუპოვარი, გაბედული, ეროვნული მურმან ლეზანიძე, რომელსაც მე ვიცნობდი. მე პირად საუბარში რამდენჯერმე ვუთხარი, არ დგახარ სწორ გზაზე, საქართველოს ახლა ხანია, ეს ბოლო ერთი ათწლეული ყურს ამ სიბერეში, ნუ მიდისარ შენი ლექსების წინააღმდეგ; ნუ შეატყვევს ზურგს იმას, რაც გიკეთებია მთელი ცხოვრების მანძილზე-მეთქი, მაგრამ ვხედავდი, რომ მასთან ჩემი თხოვნა, აჯავედებდა არა და არ ჭრიდა. სამაგიეროდ, იგი ახერხებდა იმას, რომ თავისი ლექსის წინააღმდეგაც კი მიდიოდა. მას აქვს ერთი ასეთი ლექსი:

„ქართლ-კახეთად, იმერეთად, სამეგრელოდ, გურიად ვისაც ჩვენი გაყოფა და გათიშვა სწყყრო“.

ან ქვეყანი მტერი არის, ან უგნური მოყვარე ამიტომაც სადაც წავედდი, ერთადვე მოვთხარე... —

ეს გახლავთ ამ მშვენიერი ლექსის დასაწყისი. მიუხედავად იმისა, რომ თითქმის, საქართველოს ერთიანობისათვის ვიბრძვით, საქართველო დაჭრილია და დატყვევებულია გუბერნიებად და საგუბერნიებოდ და ყველამ ვიცით, რომ ეს არ არის ჩვენი ქვეყნის ერთ მუშტად შეკვრის, გაერთიანების

პირადი მეგობარი საქართველოს პრეზიდენტისა და ა.შ. არ უყვარს საქართველოს ხელმწიფის კარის პოეტი. შენ ვისი მეგობარად გინდა, შეგიძლია იყო, მაგრამ მაშინ, როცა საქართველო არის გალახული, დამარცხებული, მაშინ, როცა საქართველოს ყოველ წუთს ატყუებენ და ხელისუფლებას დრო გაჰყავს, არავითარი იმედი აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს დაბრუნებისა, არავითარი იმედი საქართველოს მართლად დემოკრატიულ ქვეყნად ჩამოყალიბებისა არ არსებობს, რატომ უსხამ შენს ერს, შენს მკითხველს ცეცხლზე ნავთს და რატომ აგრძნობინებ, მე თქვენ კარგა ხანია ხელი დაგიქნით და ხელმწიფის ნაფი მოხერხებულად ვზივარო. უფრო მეტიც, მურმან ლეზანიძემ გამოაქვეყნა ლექსი, სადაც წერდა: „ალარ მიყვარხარ, ჩემო სამშობლო“. კი, აკაკი წერეთელს ნათქვამი აქვს, „ფურთხის ღირსი ხარ, შენ საქართველო“. აკაკი წერეთელმა ის კი არ თქვა, ალარ მიყვარხარო, პირიქით, შენ იმდენად მიყვარხარ, შენი ამ ცვედნურ-დედლური პოზიციის გამო იმსახურებს ფურთხისო. იმ ლექსში ამბობს, თუ კაცი ნახო ტალახში და არ აპირებს ადგომასო, მას ხელს ნუ გაუწვდითო, შეაფურთხებო და გაბოროდითო. ხოლო, თუ კაცი ნახო წვალახში, წამოადგომას ცდილობსო, იმ კაცს გაუწოდებო ხელი, ის კაცია საიმედო და თავისუფლების ღირსიო. წარმოუდგენელი სიყვარულით დაწერა აკაკი წერეთელმა, „ფურთხის ღირსი ხარო“ იმიტომ, რომ ტალახში მყოფი წამოადგომას არ ცდილობს, მურმან ლეზანიძე კი უცერემონიოდ განუცხადა თავის ქვეყანას — „ალარ მიყვარხარ, ჩემო სამშობლო“, მაგრამ მე ერთი წუთითაც არ დამიჯერებია, რომ მას შეიძლება თავისი პედაგოგი, საცოდავი ქვეყანა არ ყვარებოდა.

ხუთი-ექვსი წელია მურმან ლეზანიძეზე თითქმის ყოველ მეორე გაზეთში იბეჭდებოდა გულაჭური მკითხველის რეპლიკები, რეცენზიები, ზოგჯერ მკვლავ შეძახილები და მურმან ლეზანიძის

აბაშიძე ივანეზი,
„მეგობრობის-ეკსპრესი“, №6.

რამდენიმე სიტყვა: ძვირფასო
მკითხველო, ერთი ნუთით წარ
მოადგინეთ, რომ გრჩიხს ამ უც
აურმა ვეროშმა ჩვენთანაც შემოღ
ნია. ღმერთმა ნუ ქნას, თორემ ა
ნსეთი ცოდვის ტრაილი ატყდებო
რომ მამა შეიღს არ დაინდობ
და ძმა ძმას, რომ არაფერი ვთ
ვთ ჩვენს ხელისუფლებაზე და სა
ელისუფლო ჩინოვებებზე. ისე, ერთ
მარჯო კი იქნება კარგი: ეს ჩვე
დამრცხველად, ანუ ხელისუფლებ
ში მოკალათებულ მომელეები, იმ
მანაც იტყვიან ბოგდის დრო
ტულში რა უფეთ და მომავალ

პრეზიდენტობის ინსტიტუტის სრულყოფა ქართულ პოლიტიკაში

პოლიტიკური ლიდერი და მისი თვისებები

ქვირფასო მკითხველი!

ვაგრძელებთ გაზეთის წინა, (№18,19,20) ნომრებში დანერგულ საუბარს პრეზიდენტობის ინსტიტუტის სრულყოფაზე, პრეზიდენტობის კანდიდატურა ფონის შექმნაზე ქართულ სინამდვილეში. დღეს ვისაუბრებთ იმაზე, თუ ვინ და როგორი უნდა იყოს პოლიტიკური ლიდერი, მისი მახასიათებლები.

ეს საკითხი განსაკუთრებით აქტუალურია დღეს, როდესაც საქართველოში ლიდერობის პრეტენზიის მსურველთა ბუჩქი.

დაუფარავად ცხადდება, რომ ბევრს უნდა არჩევნების შემდეგ ქვეყნის მართვის სათავეში მოექცეს.

პირველ რიგში საჭიროა გაცნობიერება, თუ რა მეტად რთული, ძნელი და საპასუხისმგებლო საკითხია ეს. შესაძლებელია კი ამის მსურველი იმ ტვირთის ზიდვას, რაც დღევანდელი მსოფლიო სტანდარტებით სჭირდება ქვეყანას, შესაძლებელია კი იმის შენარჩუნება, რაც მიღწეულია და შემდგომში სწორად განავითარებს მას?

თუ ქვეყნის სათავეში მოხვდება შემთხვევითი პირი, იგი ვერ წარმოადგენს ქვეყანას საჭირო მიმართულებით. ამიტომ იგი იქნება ნომინალური ფაქტობრივი პირი, რომელიც არა სასურველი მდგომარეობა და გარკვეულწილად უარყოფითად იმოქმედებს ქვეყნის განვითარებაზე.

როგორ გამოავლინოთ რეალური ლიდერი?

ლიდერის გამოვლენისათვის საჭიროა საზოგადოებრივი აზრის შესწავლა პრეზიდენტობის პოტენციურ კანდიდატებზე.

გამოკითხვების გაზრდა მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი იქნება ამა თუ იმ პოლიტიკოსის მოღვაწეობის მეცნიერული შესწავლა ქართულ პოლიტიკაში. როგორია ამ პოლიტიკოსის პროდუქტია: მისი გამონათქვამები ტრიალებს, პრესაში, ტელევიზიაში, მისი პროგნოზები, მისი კონცეფციები, სტრატეგიები და თუ რამდენად შეესაბამება მისი სიტყვები და პროგრამები რეალურად ქვეყნის განვითარების ინტერესებს; მოგვიჩვენოს ის შედეგები, თუ არ მოგვიჩვენა.

მაგრამ მხოლოდ ეს არ არის საკმარისი. მეორეს მხრივ, საჭიროა მათი საქმიანობის მეცნიერული შეფასება, ანუ იმის დადგენა, თუ რამდენად შედეგის მომტანი ქვეყნისათვის მათი საქმიანობა. პროვინცია იმდენად უნდა მოდიოდეს პოლიტიკაში, რომ თავისი კონცეპტუალური ჩანაფიქრი განხორციელოს ცხოვრებაში. თუ ეს ასე არ ხდება, ესე იგი ან მისი შეხედულებებია მცდარი, ან მას არა აქვს უნარი განახორციელოს თავისი კონცეფცია ან იგი პოლიტიკაში მოსულია მხოლოდ თავისი საკუთარი ინტერესებისათვის.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი და აუცილებელია იმ პოლიტიკოსების პრაქტიკული საქმიანობის შესწავლა და გაანალიზება, ვინც არჩევნების წინ თანადად პროგრამებით მოიპოვეს ამომრჩევლების ნდობა და მოხვდნენ ხელისუფლების მართვის სათავეებში. საზოგადოებისათვის უნდა გახდეს გამჭვირვალე მათი საქმიანობა არჩევნებიდან არჩევნებამდე, თუ როგორ შეასრულეს თავიანთი დანაპირები — ამომრჩევლების წინაშე. წინააღმდეგ შემთხვევაში რჩება საშიშროება, რომ განხორციელებისას, რომელიც ხელისუფლებაში ყოფნის დროს ნაკლებად ან საერთოდ არ ფიქრობდნენ თავიანთი ამომრჩევლებზე, კვლავ მოხვდნენ საპასუხისმგებლო პოსტებზე.

რა თვისებებს უნდა ფლობდეს ნამდვილი პოლიტიკური ლიდერი?

პირველ რიგში, ერთმანეთისგან უნდა განვსხვავოთ ლიდერი ადმინისტრატორის და ნამდვილი ლიდერის ავტორიტეტი. თანამდებობრივი ავტორიტეტი ემყარება ძალაუფლებით უპირატესობას, ხოლო ლიდერის ავტორიტეტი — მის ინტელექტუალურ

უპირატესობას, პატიოსნებას, თანამოქალაქთა ნდობას ლიდერისადმი. მრავალი პრეზიდენტობის კანდიდატიდან საუკეთესო არჩევანი გულისხმობს მათგან ისეთ არჩევანს, რომელიც თავის თავში აერთიანებს ყველაზე უფრო უკეთესად როგორც ადმინისტრაციულ, ორგანიზაციულ თვისებებს, ისე ნამდვილი ლიდერის თვისებებს. მაშასადამე, ქვეყნისათვის, მართალია საჭიროა ლიდერი-ადმინისტრატორი, მაგრამ უფრო მეტად არის საჭირო ლიდერი-წინამძღოლი, ლიდერი-სულიერი, ლიდერი-გარდამქმნელი, რომელსაც შეუძლია სწორად განსაზღვროს მომავლის განვითარების ტენდენციები, შეიმუშაოს დასახული მიზნების მიღწევის ყველაზე უფრო ეფექტური სტრატეგია და ტაქტიკა და მოსახლეობის ნდობაზე დაყრდნობით მიაღწიოს მათ რეალურად.

ნამდვილი ლიდერი უნდა ფლობდეს შემდეგ თვისებებს:

— სულიერი ლიდერის, წინამძღოლის უნარს, რაც უწინარეს ყოვლისა, მის პატიოსნებაში, პიროვნულ სისპეტაკეში ვლინდება;

— ინტელექტუალური ლიდერის უნარს;

— პოლიტიკური ლიდერის უნარს;

— ქვეყნის სამომავლო განვითარების მოდელის შექმნის უნარს;

— ქვეყნის განვითარებისათვის ეფექტური სტრატეგიისა და ტაქტიკის შემუშავებისა და განხორციელების უნარს;

— დასახული მიზნების მიღწევის უნარს მიუხედავად პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური შემთხვევითობისა;

— ქვეყნის რეალური მდგომარეობისა და საერთაშორისო გარემოს ანალიზისა და შეფასების უნარს;

— კონფორმაციული წინააღმდეგობის დაძლევის უნარს;

— ცვლილებებისადმი წინააღმდეგობის დაძლევის უნარს;

— უნარს, რომელიც ასტიმულირებს მოსახლეობის აქტიურ განწყობას, რწმენას, ოპტიმიზმს, შემოქმედებით შრომას დასახული მიზნების სარეალიზაციოდ;

— თვითდისციპლინის და თანამშრომლობის შეფასების უნარს;

— მუდმივი სრულყოფის, განახლების, გარდაქმნის და განხორციელების უნარს;

— საზოგადოებაში ახალი ლიდერების, ტალანტების ძიების გამოვლენის უნარს;

— წინააღმდეგობის, პრობლემების, სიძნელების დროულად გამოვლენისა და გადაწყვეტის უნარს;

— პრიორიტეტების გამოვლენის უნარს;

— დემოკრატიული მართვის უნარს.

ახლა მოგასვენებთ ზოგიერთ იმ თვისებაზე, შედარებით უფრო გავრცელებულ საზოგადოებრივ აზრზე, რაც საქართველოს მოსახლეობა მოითხოვს თავისი ქვეყნის ლიდერისგან.

პირველ რიგში ლიდერი უნდა იყოს პატიოსანი, რაც გამოიხატება

იმ დაპირებების აღსრულებით, რითაც მან მოიპოვა ან დაპირდა მოიპოვოს ხალხის ნდობა. პოლიტიკური მოღვაწის პატიოსნება გამოიხატება იმაში, რომ მან თავისი პირადი და თავისი ოჯახის, ახლობლების ინტერესები არ უნდა დააყენოს ქვეყნისა და ხალხის ინტერესებზე მაღლა.

მართალია, პოლიტიკურ მოღვაწეს თავისი საქმიანობისათვის სჭირდება გარკვეული სერვისი, პრივილეგიები, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ სხვათა მისი ცხოვრების წესსა და მოსახლეობის ცხოვრების წესს შორის დიდი იყოს და თანდათანობით იზრდებოდეს. რადგანაც მან მაგალითი უნდა უქვეყნის ქვეყნისა და მოსახლეობის კულტურის და თუ პოლიტიკური მოღვაწის ქვეყნისა და მოსახლეობის კულტურა სცოდნება ხალხის ან საერთოდ აღიარებულ სტანდარტებს, მაშინ ასეთი ხელმძღვანელი მიუღებელია, ანუ უპატიოსანია.

ეკონომიკურად უკიდურესად ჩამორჩენილ ქვეყანაში, როცა მოსახლეობის უმრავლესობა სოფლაკეში ცხოვრობს და ამ დროს პოლიტიკური ხელმძღვანელების და მისი ოჯახის წევრებისა და ნათესავების, ახლობლების სიმდიდრე განუსაზღვრელი იზრდება და კოლოსალურ მასშტაბებს აღწევს, ეს უპატიოსნობის პირდაპირი მანიშნებელია, თუნდაც იმიტომ, რომ მან ვერ შექმნა პირობები მოსახლეობის კეთილდღეობისათვის, რადგანაც დროისა და საქმიანობის უმეტეს ნაწილს იგი პირადი ინტერესების მოგვარებას ანდობდა.

ცნობილია, რომ საზღვარგარეთის პრეზიდენტების, პრემიერ-მინისტრების თუ ხელისუფალთა შეილები, უახლოესი

ნათესავები ვერ ჩამოყალიბდნენ როგორც წარმატებული ბიზნესმენები, მაშინ, როდესაც საქართველოს პოლიტიკურ მოღვაწეთა დიდი ნაწილი პირადად ან მისი ოჯახის წევრები, უახლოესი ნათესავები მონაწილე ბიზნესმენთა რიგებში არიან. აქედან დასკვნა, რომ პოლიტიკოსის პატიოსნების ერთ-ერთი უმთავრესი ნიშანი არის გზა გაუსწნას სხვებს წარმატებისათვის პოლიტიკაში, ბიზნესში და ყველა სხვა სფეროში, რადგანაც ლიდერისა და ტალანტების, ნიჭიერი ადამიანების აღზრდა და წარმოქმნა პოლიტიკური მოღვაწის ყველაზე უპრეცედენტი ფუნქციაა.

უმაღლესი პასუხისმგებლობის თვისება, რაც გამოიხატება კონსტიტუციით მინიჭებული უფლებების და მოვალეობის პირუთვნელად დაცვაში, ამომრჩევლების წინაშე აღებული ვალდებულებების შესრულებაში. ყველაზე მთავარი პირობა იმისა, რომ ქვეყანაში იყოს წესრიგი, საჭიროა რომ ხელმძღვანელი ასრულებდეს მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს.

როცა ასე არ ხდება და იგი თვითონ არღვევს კანონებს, არ ასრულებს თავის დაპირებებს, მაშინ იგი ფაქტურად სამართლებრივად წრწის ქვეყანას, ნებისთი თუ უნებლით აძლევს საბაბს სხვებს, ადვილად დაარღვიონ კანონი და არ შეასრულონ მათზე დაკისრებული ფუნქცია.

თუ ქვეყნის სამართლებრივ სახელმწიფოს, პირველ რიგში ხელისუფლებას მოეთხოვება პასუხისმგებლობით მოვიდოს თავის მოვალეობებს.

პოლიტიკური ლიდერი აუცილებელია იყოს მაგალითი, ეტალონი ყველასათვის: მოსახლეობისათვის, ახალგაზრდისათვის, ასაკოვანთათვის, თავისი ცხოვრების წესითა და საქმიანობით.

ლიდერი უნდა იყოს დიდი ორგანიზაციული ნიჭის მქონე.

იგი უნდა ფლობდეს არა მარტო პოლიტიკური საქმიანობის, არამედ სხვადასხვა საქმიანობის ეფექტური ორგანიზაციის უნარს, სოფლად, ქალაქად, ქვეყანაში.

ლიდერი უნდა ფლობდეს თანამედროვე მართვის მენეჯმენტის მეთოდებს.

კერძოდ: დემოკრატიული მართვის მეთოდებს, რაც გულისხმობს პირველ რიგში ისეთი ატმოსფეროს შექმნას ქვეყანაში, ისეთი წესრიგის შექმნას, როდესაც თითოეული ინდივიდი ექნება რეალური საშუალება მონაწილეობა მიიღოს ქვეყნის მართვაში, გადამწყვეტილებათა მიღებაში.

მათ შორის, შექმნას პირობები, რომ თითოეულმა მოქალაქემ აქტიური მონაწილეობა მიიღოს არჩევნებში.

დღეს რეალურად მოსახლეობის დიდი ნაწილი არ სურს მონაწილეობა მიიღოს არჩევნებში. რაც პირდაპირ მიუთითებს იმაზე, რომ ქვეყანაში არ არის ობიექტური და სუბიექტური პირობები მოსახლეობის ფართო ფენის პოლიტიკური აქტიურობისთვის.

ხელისუფლებამ უნდა შეისწავლოს, დაადგინოს ობიექტური მიზეზები თუ რატომ არ სურს მოსახლეობის გარკვეულ ნაწილს სისტემატურად არ მიიღოს არჩევნებში მონაწილეობა და განახორციელოს ქვეყნის ღონისძიებები ამ მდგომარეობის გამოსასწორებლად. დავებაროს მოსახლეობისათვის თავისი უფლებების რეალიზაციაში, თუნდაც აუცილებელი კომპრომისების მიღწევის გზით. ამით ხომ ძლიერ ზიანდება ქვეყნის ინტერესები და შეიძლება არჩევნებში გაიმარჯვოს პიროვნება, რომელიც არ გამოხატავს მოსახლეობის დიდი ნაწილის ინტერესებს. ამიტომ პოლიტიკური ხელმძღვანელის ერთ-ერთი უპირველესი მოვალეობაა დემოკრატიული მართვის რეალიზაცია.

ლიდერს უნდა ჰქონდეს კომპრომისის მიღწევის უნარი — დემოკრატიული მართვის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მექანიზმი. დღევანდელი საზოგადოების გათიშულობის ფონზე აუცილებელია პრეზიდენტობის კანდიდატებს ჰქონდეთ მაღალი კომპრომისული პოლიტიკის ნიჭი და თვისება.

ეს ყველაზე მეტად სჭირდება საქართველოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ერთიანობა ვერ მიიღწევა და პოლიტიკური კრიზისიდან ქვეყანა ვერ გამოვა. ის, რაც მოხდა და ხდება დღეს საქართველოში, პოლიტიკოსისათვის ამ უმნიშვნელოვანესი თვისების დეფიციტის ბრალად.

კომპრომისული აზროვნების უქონლობა პირველ რიგში გაუმართლებელი ამბიციურობის მაჩვენებელია. პოლიტიკოსისათვის აუცილებელი თვისებაა ქვეყნისათვის ყველაზე უფრო საჭირო და რეალური მიზნების დასახვა, არსებული პრობლემების დრ-

ოული გამოვლენა და მათი გადამწყვეტის ყველაზე უფრო რაციონალური ღონისძიებების შემუშავება და განხორციელება. კრიზისული სიტუაციები, სიღარიბე და ჩამორჩენილობა იმიტომაც ქვეყანაში, რომ მისი პოლიტიკური ლიდერები დროულად ვერ სახავენ რეალურ მიზნებს, ვერ ახერხებენ ყველაზე უფრო არსებითი ხასიათის სიძნელებებს, წინააღმდეგობებს, პრობლემებს. აუცილებელი ღონისძიებების შემუშავება გვიანდება და კრიზისული სიტუაციებიც ღრმავდება და ხანგრძლივდება პრიორიტეტების განსაზღვრის, მათი რეალიზაციის, სტრატეგიისა და ტაქტიკის შემუშავების შესაძლებლობა.

ლიდერს უნდა ჰქონდეს თვითდისციპლინის უნარი.

ეს ძალიან მნიშვნელოვანია პოლიტიკოსისათვის, რადგან მან რეალურად უნდა შეაფასოს თავისი დადებითი და უარყოფითი, ძლიერი და სუსტი მხარეები.

ლიდერის ყველა ზემოთ აღნიშნული თვისებები თავს იყრის და რეალურად სჩანს თუ როგორ ზრუნავს იგი სახელმწიფოს გაძლიერებისათვის (პოლიტიკური, სამხედრო, ეკონომიკური, სოციალური და ა. შ.) და ხალხის, თითოეული მოქალაქის კეთილდღეობისათვის.

ესაა პირველ რიგში ქვეყნის რეალური დამოუკიდებლობის განმტკიცება. ტერიტორიული ერთიანობის აღდგენა და დაცვა;

მოსახლეობის სურსათით უზრუნველყოფა, სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის ხელის შეწყობა;

სამამულო მრეწველობის განვითარების პრიორიტეტად მიჩნევა;

განათლების, ჯანმრთელობის, კულტურის დაჩქარებული განვითარება;

ქალებისა და მამაკაცების ცხოვრებისა და საქმიანობის თანასწორო პირობების შექმნა.

დაპირების თანახმად ვაგრძელებთ საუბარს უილიამ ა. დიგრეგორიის წიგნის — „ამერიკის პრეზიდენტების სრული შემადგენლობის“ შესახებ.

როგორც ცნობილია, ამერიკის შეერთებული შტატები არის ძლიერი პრეზიდენტისა და ძლიერი პარლამენტის სანიმუშო ქვეყანა, რაც თავისთავად და უცებ არ დამკვიდრებულა.

ძალიან სერიოზული ფაქტორია ხელისუფლების ოპტიმალური გადანაწილება პრეზიდენტს, პარლამენტს და სასამართლო ხელისუფლებას შორის. როცა ვლადიმერ დილიერ პრეზიდენტობის ინსტიტუტზე და მისი ფორმირების მექანიზმზე აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ პარლამენტის ინსტიტუტის ზემოქმედება პრეზიდენტის ინსტიტუტზე და პირადად, აგრეთვე სასამართლო ხელისუფლების ზემოქმედება პრეზიდენტის ინსტიტუტზე და პირადად.

აქედან ჩანს, თუ რაოდენ რთულია ეს პრობლემა. ჯერჯერობით ჩვენ ვისაუბრებთ საკუთრივ პრეზიდენტობის ინსტიტუტის პრობლემაზე წრეზე.

ჩვენი მიზანია ჩავენედოთ თუ რატომ არის ასეთი ძლიერი სახელმწიფო და მოსახლეობის კეთილდღეობის მაღალი ხარისხის გარანტი ამერიკის შეერთებული შტატები. ერთ-ერთი მთავარი მიზეზია ძლიერი პრეზიდენტობის ინსტიტუტის არსებობა.

გაზეთის წინა ნომრებში ჩვენ დავიცეთ საუბარი ამერიკის პრეზიდენტების ცხოვრებასა და საქმიანობაზე ვისაუბრებთ ამერიკის პრეზიდენტის ორ საისტორიო რეიტინგზე, რომელიც ჩატარდა 1962 და 1982 წლებში.

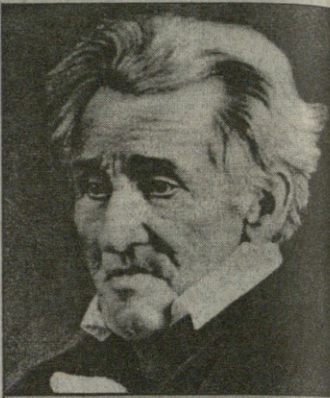
1962 წელს ჩატარებული საისტორიო რეიტინგი, რომელიც ჩატარდა არტურ შელენგერმა, ეყრდნობა 75 გამოჩენილი ისტორიკოსის გამოკითხვას. მან სიაში 31 პრეზიდენტი განათავსა შემდეგი თანმიმდევრობით: 5 დიდი პრეზიდენტი, 6 თითქმის დიდი პრეზიდენტი, 12 საშუალო პრეზიდენტი, 6 საშუალოზე დაბალი დონის პრეზიდენტი, 2 ცუდი პრეზიდენტი.

გაზეთის წინა ნომერში წარმოგადგინეთ 1962 წლის საისტორიო რეიტინგის მიხედვით ამერიკის 5 დიდი პრეზიდენტი: აბრაჰამ ლინკოლნი, ჯორჯ ვაშინგტონი, ფრანკლინ დელანო რუზველტი, ეუდროუ ვილსონი, თომას ჯეფერსონი.

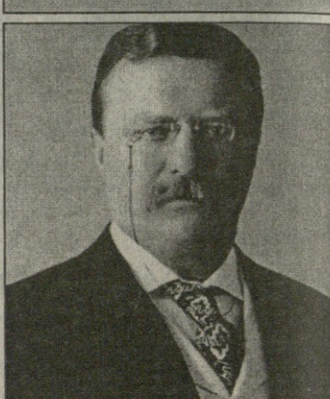
დღეს წარმოგადგინეთ ამავე რეიტინგის მიხედვით ამერიკის 6 თითქმის დიდი პრეზიდენტი. ესენია: ენდრიუ ჯექსონი, თომას რუზველტი, ჯეიმს კ. პოლკი, გარი ს. ტრუმენი, ჯონ ადამსი, გრუვერ კლივლენდი.

ნარჩენი გავლით

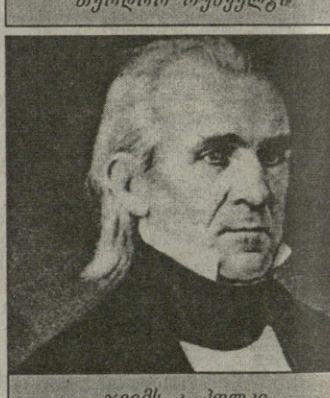
ვაგრძელებთ მომდევნო ნომრში

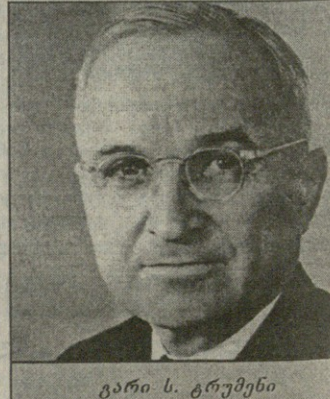
ენდრიუ ჯექსონი

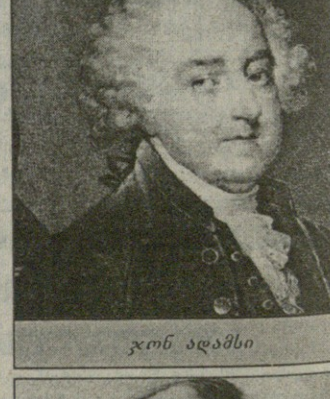
თეოდორ რუზველტი

ჯეიმს კ. პოლკი

გარი ს. ტრუმენი

ჯონ ადამსი

გრუვერ კლივლენდი

მეოთხე გვერდიდან

მან ლებანიძეც ამ ნაწილში ზის, ამიტომ, როგორ შეიძლება, ყველა, ვინც იქ არის, ერთი ჯოხით გადეს, თითქოს ყველა მისი დაახლოებული პირი რაღაც სარგებლისათვის არის მისული? თუ ასეა, მაშინ მუდამ ლებანიძე უნდა იდგეს იქ, იმ ხალხის გვერდში, რომელიც იმ „ყოველის“ ჯოხით გარეკვას ცდილობს, თვითონ როგორღა იქ, როცა გამონაკლისს არ უშვებს? „ლამობს ყოველი“ იმას ნიშნავს, რომ ყველა სძულს მურმან ლებანიძეს, ვინც შევარდნაძესთან არის და აქედან გამომდინარე, თავისი თავიც უნდა სძულდეს, რაჟი ხელმწიფის ნაწიდან ამოსასვლელად თითქმის არ ატოვებს.

...მე ამ ციკლმა საერთოდ აღმაშფოთა. მოდიან ახლები, წერს. მათ შორის, რა თქმა უნდა, ზოგი ნიჭიერი, ზოგიც უშიშროა, მაგრამ მაინც არ შეიძლება, შენს კოლეგას ახლებზე ასე წერდე:

„უფრო ხალხია, მერაღ ხოჭოებს მომავლენებზე, ცხენის წონწირობის, ძროხის ფუნას

რომ აგორებენ“. მართალია, მერე წერს, ვინც მათ შორის ნიჭიერი და კარგი აღმოჩნდება, ჩვენ მაშინვე ძმურად გადავხვევით ხელს, მაგრამ იმ უნიჭოზე შეიძლება, ასე რომ ვთქვათ? ღვარძლია აქ, ღვარძლია. აი, იქვე სხვა ასეთივე ღვარძლიანი ლექსი:

„ერთი ვინმე კაცი ვიცო, თავში ავარდნა აჯამს, მე მაგის ცოდვით ვინვი, პროზის დურღელასა ხარშავს“... არის კაცი თვეში თითო ტრილოგიას გაცეცხობს და დღეში თითო ვედრო მელანს ხარჯავს. ტრილოგიის დამწერი ჩვენში სულ ორი-სამი პროზაიკოსია და მე ვერცერთ მათგანსათვის ვერ გავიმეცხვებ მურმან ლებანიძის ასეთ ეპითეტებს.

რატომ ასეთი ღვარძლი, ჩემო მურმან, საიდან მოვიდა შენში, უფრების მიმღაგ-მომღაგებელ კაცში, ამხელა დაუნდობლობა, ამხელა სიძულვილი შენი კოლეგების მიმართ?

ახლა სხვა ლექსი ვნახოთ: თურმე 100 მუტრუკი ერთ ნამდვილ პოეტს მისევია. ეს ნამდვილი პოეტი, ვარდუა მკითხველთან გაქცევა არ დაგჭირდებათ, მიხედვით, თვით მურმან ლებანიძეა:

„ასი მუტრუკი მისევია ერთ ნამდვილ პოეტს, რა ქნას პოეტმა, სიცოცხლის არსს ის ლექსში პოეზებს, ხოლო ეს ხალხი, მუტრუკების ეს მწარლი ჯოგი, წარმოიდგინეთ, ლექსის მაგვარს წერს კიდევ ზოგი“.

რეპაზ მიხეილაძე: განგაზი გაზიც უნდა აგვებდეს, როცა მურმანი ხალხივინს ნაზი ვიხილეთ...

აქაც სიძულვილი და საშინელი ზიზღი იკითხება კაცისადმი, რომელსაც კალამი უჭირავს ხელში. ყველა მათგანი ვერ იქნება მურმან ლებანიძე, მაგრამ ყველას, მე ვფიქრობ, თავისი ათინათი ადგას თავზე, თავისი სიყვით და სიყვარული აქვს და როგორ შეიძლება, მუტრუკების მწარლი ჯოგი ვუწოდოთ?!

ეს ლექსი კი არ არის უბედურება, არამედ მთელი ციკლია ბალადათი გულგახელი კაცის დანერგული. ახლა ნახეთ:

„პატარა კაცი დიდს უღრენს, ევაჯგურება ბუმბერაზს, დიდთან ტოლივით იშუღლებს, პატარა გული უღელავს“.

რა არის ამაში ცუდი? რა არის ცუდი იმაში, რომ სპილო მიდის ქუჩაში და პატარა ფინი უყვებს, არ ეშუება? რა არის ცუდი იმაში, რომ პატარა კაცს გამბედაობის ძალა შერჩენია და შიშით არ დაუთრგუნავს თავისი სული, სხეული და პატარა გული უღელავს?

რატომ უღრენს და მართალია თუ არა, როცა ღრენს, ეს არის საკითხავი, თორემ, პატარა კაცი დიდს რომ უღრენს, პატარა ფინი რა რომ დიდ ნაგავზე უყვით, ამაში ცუდი არაფერია. ახლა ენახოთ, მურმან ლებანიძის აზრი, ჩვენი „ბრძენი“, „კაცთმოყვარე“ პოეტისა:

„მათარხი მაგას, მათარხმა, ეგ უნდა დაგვხსნას სუყველას, მაგან რა იცის, ჩათლახმა? მაგას რა ესმის, წურბახმა?“

მათარხისკენ მოგვინოდებს მურმან ლებანიძე, მაგრამ, როცა ერთი პოეტი მთავრობის სხდომაზე იტყვის, სიკვდილით დასჯა არ უნდა გავგუქმებინა, დღესაც ბევრია დასასჯრეტი საქართველოში, ამ ლექსის ლოგიკით, ალბათ, მოეწონება. ეს პოეტი ქურდ-ბაცაცების კი არ გულისხმობს, მწერლები და ინტელიგენცია ჰყავს მხედველობაში. ჩვენ არასოდეს არ გავწირავთ იმ „მწერლებს“, მე რომ გამოცანასავით დაგიგდეთ წელან, ისინი კი პრეიდენტის ეუბნებიან, დასასჯრეტი ეს ხალხი და რატომ გააუქმე სიკვდილით დასჯაო.

მურმან ლებანიძე ამდენს ვერ გაბედავდა, თავიდანვე რომ შეგვეძახებინა. ეს ციკლი არ დაიბადებოდა, ჩვენ რომ მისთვის გვეთქვა, მურმან, შენი არასწორი ორიენტაცია ბევრს გაკლებს შენი ერის თვალში, როგორც პოეტსო. მურმან ლებანიძე ვერ გაბედავდა ასეთი, სისულელის დანერგა:

„ვით დედა მტკვართან ჭოროხს და ენგურს, როინს და ტესურს, იორს და არაგვს, აგრეთვე ენას, — ქართულთან მეგრულს, — ხმა ამოიღოს, უფლება არ აქვს“.

რა არის ეს? მეგრული და სვანური ქართველური ენებია, ქართული ენის ორგანული შენაკადებია და უამრავი სიტყვა ქართულში ჭეშმარიტ მწერალს და ჭეშმარიტ ენათმეცნიერს შეუძენია და დაუნახავს სვანურიდან და მეგრულიდან შემოსული. ეს ისეთი მაცოცხლებელი წყაროებია ჩვენი დედაქართულისა, როგორც ქართულს ამშვენებს იმერული კილოვანი, კახური კილო, გურული და რაჭული დიალექტები და ა.შ.

ხმის ამოღების ამ სენტენციაში, ამ აზრშიც არ არის დიდად ორიგინალური მურმან ლებანიძე.

მანამდე მუხრან მაჭავარიანმა დაწერა:

„ენგურთან, ჩემო არაგვო, ხმა აღარ ამოგვდება“...

ესეც გულუბრყვილოა, თუმცა შედარებით პოეტური სტილითაა, არაღვარდნიანი, მაგრამ მაინც არ მომწონს ეს შედარება. რა ვქნათ, დავალაგოთ ასე: ყვირილას რიონთან ხმა არ ამოუღებდა, ძირუღას ყვირილასთან ხმა არ ამოუღებდა, ტესურთან ცხენისწყალს ხმა არ ამოუღებდა, ან სვანურთან მეგრულს ამოუღებდა თუ არა ხმა, გურულ კილოსთან კახურ კილოს ამოუღებდა თუ არა ხმა?..

თუ მუხრანთან გულუბრყვილო, მაგრამ მაინც სუსტი პოეტური ნათქვამია, მურმანთან არ არის ასე, აქ არის მწერლის მამულური პოზიცია, სარკაზმი, ანუ ხორცის მგლეჯველი პოზიციაა პოეტისა. აქ პირდაპირ სწერა:

„აგრეთვე ენას, — ქართულთან მეგრულს, —

ხმა ამოიღოს უფლება არ აქვს“.

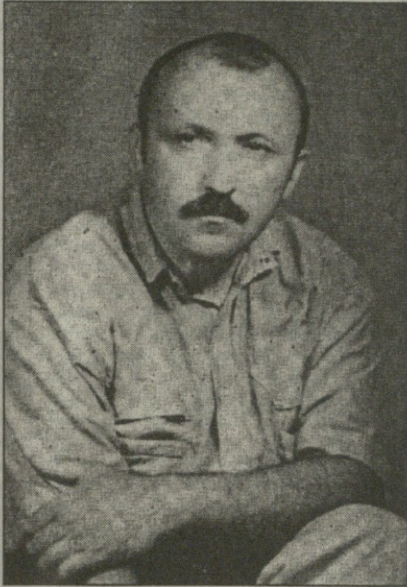
უფლება არ აქვს კი არა, საათობით უსმენდნენ მეგრულ საუბრებს დაბაისელი, ჭეშმარიტი, დიდი ქართველი მწერლები, რომ იქედან რამე ამოეღოთ ზოგადქართულისთვის დამახასიათებელი და მშვენიერი. შეურაცხყოფელია მრავალტანჯული სამეგრელოსათვის, შეურაცხყოფელზე უფრო მეტად:

„თქვენ დუშმანს სიტყვა უქცი“

ეთ საქმედ, თქვენ სხვა აღძრით თქვენს მარტივ გლეხში...“

ნუთუ არ შერცხვება მურმანს, დანაწარებულ ხასიათზე ამ სტრიქონებს რომ ნაიკითხავს?

თუ ძალიან აინტერესებს, ვინ უქცია დუშმანს სიტყვა საქმედ, თავისი მაღალი კაბინეტის გვერ-

დით მდებარე კაბინეტებში მოიკითხოს, იქ, იმ არემარემი, შავი „ვოლგა“ რომ მიასისინებს ბედის ნებიერ პოეტს ყოველ დღით.

რაც შეეხება „მარტივ გლეხს“, ის „მარტივი გლეხია“ დღეს საქართველოს ერთიანობის სიმბოლო და თუ კიდევ ეიროსა პოეტს იმ „მარტივი გლეხის“ ტაბლასთან ჯდომა მეგრულ ჯარგვალში, თუ ბიჭია, პირში უთხრას მასპინძელს, რა იგულისხმება „მარტივ გლეხში“, თორემ შეიძლება „მარტივ გლეხს“ შეეშალოს და გათამამებულ პოეტს ცხელი ღომი იმ მოტივით ენაზე დააგოს.

ცუდ დღეშია ახლა მურმან ლებანიძე გაუხვს ვერ გადამალი, რომ პოეტის სამართლიანი გაკიცხვა არ შეგვადეს. ვიცი, ბევრს რასმე უმაღლავს, რომ გული არ ატკინონ. თვითონაც გაჭირვებულ ბულა ბერიკაცი და უკან არ იხევს, მე საბოდიშო არაფერი მაქვს, აცხადებს თურმე.

არ შეიძლება მურმან ლებანი-

ძემ არ იცოდეს, რომ პოეზია პოეტის თამაში არ არის. პოეტში შეიძლება დღეს რომ წააგვებ, ხვალ მოიგო, მაგრამ შენი უბედური ქვეყნისათვის ლოდივით ნატყორცნ სიტყვას უკან ვეღარ დაიბრუნებ. ვერა და ვერ ამისხნია, რატომ უმტრო თავის თავს ასე ძალუბად მსცოვანმა პოეტმა. რატომ გაინახევრა ხალხის სიყვარული და რატომ შეაგდო სასწორზე თავისი მწერლური ავტორიტეტი?

თამაზ წიგნიავე იხდის ბოდიშს მურმანის ნაცვლად, მაგრამ თამაზს რა აქვს საბოდიშო? მადლობა ღმერთს, ჩვენს სტრიქონებს გამადიდებელი შუპით აღარ ზომავენ რედაქციებში და მითუმეტეს, რატომ უნდა მივმართო მკითხველის რისხვა რედაქციის უდანაშაულო თანამშრომლებისაკენ? რაო, მურმან ლებანიძის ლექსს ისინი თვითნებურად ამოიღებდნენ ციკლიდან და გვერდზე გადასდებდნენ?

რაც მოხდა, მოხდა. ანათემისთვის მაინც არ მემეტება თავის სამშობლოზე განწყენებული მურმან ლებანიძე. მე გული უფრო იმაზე მწუხრება, რომ ათი წელია პოეტი თავის თავს არა პგავს, ათი წელია იგი პარტიული ფუნქციონერი იმ დაიბლინება და ცა — ქუდად, დედამინა ქალამანად არ მიაჩნია.

ხომ დანახა, რომ ხალხის რისხვა თვით ხელმწიფის ნაწილზე კი მოგნდება თურმე და „ძლიერთა“ სიყვარულზე უფრო მეტად ხალხის სიყვარული სჭირდება პოეტს.

ბოდიშის მოხდასაც ნუ დავაძალებთ, რად გვინდა თმთეთრა მურმან ლებანიძის დაგვიანებული ბოდიში.

ყველაზე კარგი ბოდიში და ნაგვიანევი სინანული (მე მინდა მგეროდეს) მურმან ლებანიძის ახალი ლექსები იქნება.

ხოლო თუ ისე გააგრძელებს, როგორც ამ ბოლო ციკლში დაიწყო, საქართველო სამუდამოდ ზურგს შეაქცევს მურმანს, ის საქართველო, რომელიც ყალბ სიყვარულს „აღარ ქაშას“.

ისე, ჩვენს შორის დარჩეს და ამ ბიძაშური ლექსის დაბადებაში ჩვენც, მკითხველებსაც, მიგვიძღვოს ბრალი; განგაზი მაშინ უნდა აგვეტყეს, როცა მურმანი ხელმწიფის ნაწილში ვიხილეთ, როცა თავის ლექსზე და ეროვნულ პოზიციაზე უარი თქვა, როცა ეროვნული გრადის აღდგენის შესახებ მწერალთა განცხადებას ხელი არ მოაწერა, როცა ღვარძლი ჩაიდო გულში ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის გმირების მიმართ და თავისი „ნაწუკა“ ხელისუფლების კრეისერებს მიუყვანა გვერდით; აქაოდა, აქ უფრო თბილად და მშვიდად ვიქცები.

ესაუბრა
მანანა ლოგავანიძე

მეორე გვერდიდან

სუსტი ქვეყნები, საქართველო და ალბანეთი ჩრდილოეთში, არაბული ტომები — სამხრეთში“ (გვ.45). დაახლოებით 15-20 წლის განმავლობაში ტიგრან II მართლაც ძლევამოსილი მეფე იყო. ეს გამაოიხნია რომა იმდროინდელ მახლობელ აღმოსავლეთში შექმნილმა ანარქიამ, პოლიტიკურმა ვაკუუმმა, რის შესაფერებადაც სომხეთს ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა ჰქონდა. ტიგრან II-ის გაძლიერებას ხელი შეუწყო აგრეთვე პონტოს სამეფოსა და რომის იმპერიას შორის მიმდინარე სამეგრეო-სასიციცილი ომებმა. პონტოს მეფე მითრიდატე და ტიგრანი მოკავშირეები გახდნენ. ამიტომაც ვერ წერენ სახელმძღვანელოში, ტიგრანის სამეფოებელი შავ ზღვამდეც ვრცელდებოდაო. შავი ზღვის სანაპიროებს რომ პონტოს მეფე მითრიდატე დაუფლდა, ეს მსოფლიო ისტორიიდან საყოველთაოდან ცნობილი. კარგადაა ცნობილი ისიც, რომ დასავლეთ საქართველო პონტოს მეფის, მითრიდატეს გავლენის ქვეშ იყო მოქცეული. საერთოდ, პონტოს სამეფოში დიდი რაოდენობით მკვიდრობდა ქართული მოსახლეობა. ტიგრან II-ის გავლენა მცირე დროის განმავლობაში შეიძლება ვრცელდებოდა მხოლოდ აღმოსავლეთ საქართველოში და არა მთელს საქართველოში, როგორც ამას 10-11 წლის სომხებზე უფრო ასწავლიან. არც იბერიის (ქართლის) სამეფოს სისუსტეზე ხაზგასმამა გამართლებული, მისაღები. ცნობილია, რომ ძვ. წ. 66 წელს ტიგრანი უბრძოლველად დანებდა ამიერკავკასიაში შემოჭრილ რომაელთა სარდალ პომპეუსს და სომხეთის რომის იმპერიისადმი დევნილებსაც აღიარა (ამასთანავე, ტიგრანმა ხელი აიღო მის მიერ დაპყრობილ მთელ ტერიტორიაზე), ხოლო იბერიის მეფე არტაგმა სისხლისმღვრელი ბრძოლები გაუმართა იგივე პომპეუსს ძვ. წ. 65

გულაბერ კლარჯი საქართველოს ჩვენსაპირთ ვაჟიც უაზროვნესო, სჯაბათ სოხეას... მხუთა კლასილანე!

წელს. ამავე დროს, პომპეუსთან შეტაკებამდე არტაგს და მის ჯარს ვხვდებით მტკვრის სამხრეთით მდებარე მინა-წყალზე, რომელიც სომხური სახელმძღვანელოს მიხედვით, თითქოს სომხეთის ორგანული ნაწილი ყოფილა. სინამდვილეში ქვემო ქართლი მხოლოდ დროებით შეიძლება მოქცეულიყო სომხეთის შემადგენლობაში (მის სათავეში ამ დროსაც ნახევრად დამოუკიდებელი ქართველი პტიახში ჩანს), ქართველები მის დასაბრუნებლად განუწყვეტლივ ზრუნავდნენ და აი, არტაგმა როგორც კი შეიტყო ტიგრანის დანებება პომპეუსისადმი, მაშინვე თავისი ჯარით ქვემო ქართლი გაიწადა საქართველოს ამ უმნიშვნელოვანესი მხარის გასანათვისუფლებლად.

საუბარია რა სპარსეთის ბატონობის წინააღმდეგ მიმართულ საქართველოსა და სომხეთის 481-484 წლების აჯანყებაზე, სახელმძღვანელოში ნათქვამია: 482 წელს, როცა სომხებს უკვე არაერთი გამარჯვება მოუპოვებიათ, „დახმარებისკენ მოწოდება იქნა მიღებული ქართველთა მეფე ვახტანგისაგან (გორგასალისგან — გ.კ.). სპარსელთა დიდებლი ჯარი შესულიყო საქართველოში და მიემართებოდა ქვეყნის სიღრმისაკენ. ნახარათა (ერისთავების — გ.კ.) კრებამ გადაწყვიტა მიშველებოდნენ მეზობლებს. სომხთა ჯარი, ვაჟან მამიკონიანის მეთაურობით, დაიძრა ჩრდილოეთისაკენ და დაიბა-

ნაკა მდინარე მტკვრის ნაპირზე, ქარმანის ველზე. რამდენიმე დღის შემდეგ მოვიდა და მეორე ნაპირზე დაიბანაკა სპარსთა ჯარმა. სომხ-ქართველთა ჯარები მუდმივად ელოდნენ მათგან ძალას, მაგრამ ისინი არ მოვიდნენ. სხვა გზა არ იყო, უნდა ჩაბმულიყვნენ ბრძოლაში იმ ჯარით, რაც უკვე ჰყავდათ. არახელსაყრელ პირობებ-

ში უკმაყოფილო ქართველები „და ალბანელები“ (გვ. 102; ნაგულისხმევია კავკასიელი ალბანელები). თუ მონათველებს დაივწყდათ რამდენიმე გვერდის წინ მოთხრობილი ამბები, მასწავლებლები შეასწენენ მათ, რომ ქართველები სომხებს შეუერთდნენ ვახტანგ გორგასალის მეთაურობით. მაგრამ რა ვუყოთ იმ ფაქტს, რომ სომხეთის სამე-

ში გამართულ ბრძოლაში სომხ-ქართველთა ჯარმა სასტიკი დამარცხება განიცადა“ (გვ. 95). ისე გამოდის, რომ ვახტანგ გორგასალისადმი „მიშველება“ სომხეთისთვის საბედისწერო გამოდგარა. 571-572 წლების ანტიპარსულ აჯანყებაზე საუბრისასაც სახელმძღვანელოში აღნიშნულია: „ამჟერადაც სომხებს შეუერთდნენ სპარსეთის პოლიტი-

ფო, სახელმწიფო სპარსელებმა მოსეს 428 წელს, ვახტანგ გორგასალის დროს სომხებს უკვე კარგა ხანია მეფე აღარ ჰყავდათ და ისეთი ძლევამოსილი ხელმწიფე, როგორც გორგასალია, სომხებს ერისთავებს კი ვერ შეუერთდებოდა, არამედ პირქით უნდა მომხდარიყო. აღნიშნული აჯანყების დროს ქართულ-სომხური (და არა

სომხურ-ქართული) ძალების საერთო მეთაური რომ ვახტანგ გორგასალი იყო და არა სომეხი ერისთავი, ეს Vს-ის II ნახევრის სომეხი მემკთიანის ლაზარე ფარაბე-ცის სათანადო ცნობების კრიტიკული შესწავლის შედეგადაც ჩანს (იხ. ა. აბდალაძე, „ქართლის ცხოვრება“ და საქართველო-სომხეთის ურთიერთობა, თბ., 1982, გვ. 186-192).

სახელმძღვანელოს მიხედვით, არაბებმა VIII-ის ბოლოს კიდევ ერთხელ დალაშქრეს და დაიპყრეს სომხეთი. ამის შემდეგ ხალხთა ძმა მუშავედი არაბთა ჯარით „დაიძრა საქართველოსა და ალბანეთისაკენ. მან დაიმორჩილა აგრეთვე ეს ქვეყნები და მიაღწია დერბენდის სამარეზამდე. მთელი ეს რეგიონი არაბებმა გააერთიანეს ერთი ადმინისტრაციული ერთეულის შემადგენლობაში და სახელად არმინა უწოდეს“ (გვ. 107). ეს „არმინა“ შემდეგ კიდევ არაერთხელ იხსენიება (გვ. 114, 116). ჯერ ერთი, არაბებმა დასავლეთ საქართველოში ფეხი ვერ მოიკიდეს და მას „არმინაში“ ფაქტობრივად ვერ გააერთიანებდნენ. მთავარი კი მაინც ისაა, რომ ბავშვებს არ განუმარტავენ, თუ რატომ უწოდეს არაბებმა მთელი ამიერკავკასიისგან (როგორც ეს სახელმძღვანელოს ავტორებს წარმოუდგენიათ) შემდგომ ადმინისტრაციულ ერთეულს „არმინა“ ანუ სომხეთი. ასეთ ვითარებაში დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, მასწავლებლები გამოხატავენ თავიანთ, სომხურ პოზიციას და ბავშვებს შთაავსებენ — ეს იმიტომ მოხდა, რომ საქართველო და ალბანეთი სომხეთის დანაბატს წარმოადგენდნენ. საკითხი კი იმდენად რთულია, რომ დეტალიზაციისთვისაც ქნელად სახსენელა ის და მხუთა კლასილანეებს როგორღა უნდა აუხსნათ. მოკლედ მოგახსენებთ ჩემს მოსაზრებას. არაბთა იმპერიის ცენტრე-

გაგრძელება მე-8 გვერდზე

თბილისის სახალხო სასახეში აკადემიის სტუდენტთა და

პროფესორ-მასწავლებელთა

მიმართვა

საქართველოს ხელისუფლებისადმი. საქართველოს პარლამენტისადმი და

საქართველოს მუშაობისადმი სხვადასხვა განცხადებას

შეხვედრის კომისიის წევრებისადმი

საქართველოს ყოველ საღამოს მოაზროვნე მოქალაქეს არ შეიძლება ჰქონდეს რაიმე სახის დამატებითი მისი ქვეყნის კულტურის, ხელოვნების ნიმუშების მსოფლიოს წინაშე ღირსეულად წარდგენის. რამდენიმე საუკუნის მანძილზე საქართველოს საგანძურის ბედს სხვები წყვეტდნენ, დღეს კი ახლად დამოუკიდებლობა მოპოვებულ საქართველოს აქვს შესაძლებლობა გადამწყვეტის მისი სულიერი სიმდიდრის დაცვისა და მსოფლიოსათვის გაცნობის ფორმები. საკითხები უნდა გადაწყდეს ისეთი სიფრთხილითა და რწმუნებით, როგორც ამას ავითარებს საქართველოს საგანძურის მცველი ქვეყნისათვის ყველაზე ტრადიციულ მომენტში, დიდი ექვთიმე თაყაიშვილი.

ამერიკის შეერთებული შტატების ქალაქებში ჩვენი რამდენიმე მუზეუმიდან ექსპონატების ხანგრძლივი ვადით გაგზავნის გამო შექმნილი ავიოტაჟი გამოიწვია საზოგადოებაში გაჩენილმა ეჭვმა, რომ საკითხი წყდება კულტურულად გარკვეული ვიწრო ჯგუფის მიერ, რაც იწვევს უნდობლობას.

ისეთ მნიშვნელოვან რთულ საკითხზე მსჯელობისას, როგორცაა ერის საგანძურის ქვეყნის გარეთ გატანა, სასურველია არსებობდეს სრული ინფორმაცია და გამჭვირვალობა.

სანდო და გასათვალისწინებელია სპეციალური კომისიების მიერ სხვადასხვა დროს რამდენიმე შემთხვევაში მიღებული დასკვნა იმის შესახებ, რომ ამ ნივთების ადგილობრივი მფლობელების შეცვლა და ტრანსპორტირება გამოიწვევს მათ დაზიანებას და იმ კოროზიული და სხვა დამანგრეველი პროცესების გარეშე, რომელიც მათში უკვე დაწყებულია.

გაურკვეველია, რა კრიტერიუმები საფუძვლზე დადგინდა განძის სადაზღვევო თანხის ოდენობა. მაგ., რა კრიტერიუმებით შეფასდა 90 მილიონად უნიკალური და ხელნაწერთა ერთადერთი ეგ-

ზემპლარები, მაშინ, როდესაც ნუიორკის მეტროპოლიტენ-მუზეუმში ქართული ტიხრული მინაქრის ორი მცირე ზომის ფირფიტის გამო-სასყიდად მოთხოვნილ იქნა ცხრა მილიონი დოლარი.

უპრეცედენტო შემთხვევა ასეთი მაღალი დონის და მნიშვნელობის ექსპონატები გატანის იქნას ასეთი ხანგრძლივი ვადით. საეკლესიო ნივთების გატანა, არგატანის საკითხი საჭიროა აუცილებლად გადაწყდეს საქართველოს პატრიარქის აზრის გათვალისწინებით.

2000 წელს სრულდება საქართველოს სახელმწიფოებრიობის 3000 წელი, ქრისტეშობიდან 2000 და საქართველოს გაქრისტიანებიდან 1700 წელი. ამ ეროსათვის უმნიშვნელოვანეს თარიღებთან დაკავშირებით მიზანშეწონილი იქნებოდა ადგილზე, ჩვენს ქვეყანაში, სრული სახით წარმოგვედგინა ქართული სულიერი და მატერიალური კულტურა, რაც განძის გატანის შემთხვევაში შეუძლებელი გახდება.

ქართული ხელოვნების უკეთესად გასაცნობად ერთ-ერთი საშუალებად შეიძლება ჩაითვალოს მსოფლიოს სხვადასხვა მუზეუმებში გაბნეული ქართული ხელოვნების ნიმუშების რომელიმე ქვეყნის მუზეუმში ერთად თავმოყრა და გამოფენა.

საქართველოს მაღალი სულიერი და მატერიალური კულტურა იმ სახურება იქნას, რომ კვლავ აღდგეს ქართული ხელოვნებისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სიმპოზიუმები, რისი დიდი გამოცდილებაც საქართველოს გააჩნია (ჩატარებულია 6 სიმპოზიუმი. მათ შორის სამი იტალიაში და სამი საქართველოში). გადაუდებელ საქმეს წარმოადგენს ადგილობრივი მუზეუმების აღჭურვილობის თანამედროვე დონეზე აყვანა. ასევე სასურველია შეიქმნას სპეციალური თანამედროვე დონის საეკლესიო მუზეუმი, რისი პრაქტიკაც საქართველოს გააჩნია.

თბილისის სახელმწიფო სამხ-

ატრო აკადემიის უკვე დიდი ხანია აქვს გამოცდილება სახვითი ხელოვნების დარგების მხატვარ-რესტავრატორთა აღზრდის საქმეში. სამხატვრო აკადემია მზად არის ასეთივე კადრები აღზარდოს დეკორატიულ-გამოყენებითი დარგებისათვის, რაც გაცილებით უკეთეს პირობებს შექმნის, ჩვენს ქვეყანაშივე ჩატარდება ყველა საჭირო სარესტავრაციო სამუშაოები.

საქართველოს განმეულობა ეკუთვნის მთელ ერს და არ შეიძლება ცალკეულმა პიროვნებამ და ჯგუფმა კი, რა რანგისაც არ უნდა იყვნენ ისინი, გადაწყვიტონ მისი ბედი.

ასევე უნდა გათვალისწინებული იქნას საზოგადოების თუნდაც დაპირისპირებული აზრი და რეაქცია.

განძთან დაკავშირებულ აზრთა სხვადასხვაობამ შეიძლება დადებითი როლიც ითამაშოს ერის საერთო გამოფინებაში, საკუთარი კულტურის ფასეულობების შეფასებაში, როგორც ფართო საზოგადოების მხრივ, ისე მთავრობის მხრივაც, რაც პასუხისმგებელს გახდის მის წინაშე.

ამასთან აუცილებლად მიგვაჩინა იმის მკაფიოდ აღნიშვნა, რომ უარყოფითი აზრი განძის გატანასთან დაკავშირებით არ უნდა იქნას აღქმული როგორც ანტი-ამერიკული განწყობილების გამოსახულება. ჩვენ მუდამ მზად ვართ კულტურული კავშირებისთვის, თანამშრომლობისთვის მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანასთან, მაგრამ ასეთი აჩქარებით მსოფლიოში არსებულ დღევანდელ არასტაბილურ მდგომარეობაში, ასეთი რანგის გამოფენის მოწყობა არამიზანშეწონილად მიგვაჩნია.

ამ მიმართებას მხარს უჭერს და ხელს აწერს სამხატვრო აკადემიის სტუდენტთა და პროფესორ-მასწავლებელთა აბსოლუტური უმრავლესობა. თან ერთვის 350 ხელმოწერა.

პატრიოტიზმი, რომელიც სიტყვებს კი არ ეფუძნება, არამედ საქმითაა შინაარსს, კარგი იქნებოდა ზოგიერთ საკითხთა გადაწყვეტაში და ნამდვილად დაამშვენებდა ჩვენს ერსა და ქვეყანას.

ვინ იცის, იქნებ ამიტომაც მომხილობს მოსწავლე-ახალგაზრდობის ერთი, თუგინდ მცირე ჯგუფი, რომლებსაც სრულიადაც არ ახარებთ თურმე გასახარელი ფაქტი, უფრო მეტიც: წინააღმდეგა და პროტესტის უკანასკნელ ფორმას მიმართავს, რათა გატანილი არ იყოს საქართველოს საუნჯე ამერიკის შეერთებულ შტატებში ასეთი ხანგრძლივი პერიოდით — 18 თვით.

ასევე საინტერესოა, გაზეთმა „ქართულმა ფილმმა“ რატომ არ მოიძია ძირითადი მიზეზი და შემოიფარგლა ამ სიტყვებით: „ვინაღ თავი დაიბა-ახლა, იგი ამალდა“, ე.ი. მომომიღე ახალგაზრდობამ უნდა დაუთმოს ხელისუფლებას განა ცალკეულ შემთხვევებში არ შეიძლება პირიქითაც? მაგალითად — მოვეფეროთ მათ, ვუთხრათ, რომ მართლაც, ობიექტური სიმართლე მათ მხარეზეა, რომ ეკონომიკური კრიზისი ძალიან შორს უნდა იდგეს სამუზეუმო ეროვნული განძებისაგან.

რასაკვირველია, საეკლესიო განმეულობა ეკლესიას უნდა დაუბრუნდეს, საკმევლით და საწილით უნდა გავათხოვოთ ძვირფასი ხატები და საბოლოოდ ერთმანეთის გულში.

რასაკვირველია, საეკლესიო განმეულობა ეკლესიას უნდა დაუბრუნდეს, საკმევლით და საწილით უნდა გავათხოვოთ ძვირფასი ხატები და საბოლოოდ ერთმანეთის გულში.

რასაკვირველია, საეკლესიო განმეულობა ეკლესიას უნდა დაუბრუნდეს, საკმევლით და საწილით უნდა გავათხოვოთ ძვირფასი ხატები და საბოლოოდ ერთმანეთის გულში.

გიორგი ჩხეიძე
კინორეჟისორი

გულაბაძე კლარა

საქართველოს ჩვენსავე პიკინ

უაზროვნესო, სჯერათ სოხეას...

მეშუთე კლასიდან

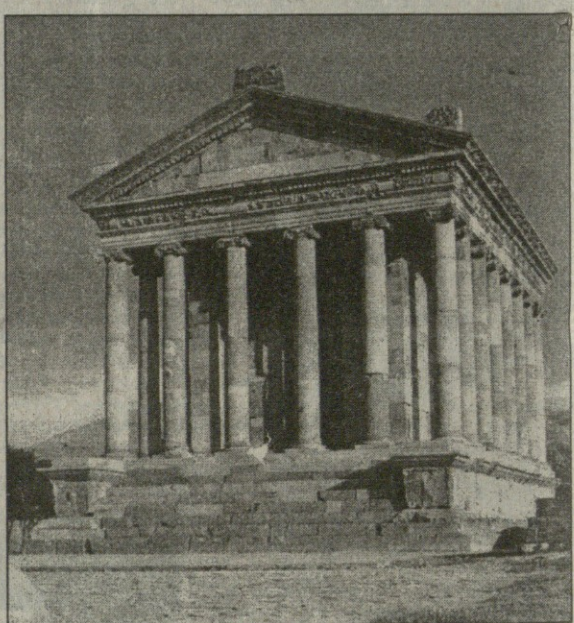
ბიდან სომხეთი ტერიტორიულად უფრო ახლოს მდებარეობდა, ვიდრე საქართველო. ბუნებრივია, არაბებს ჯერ სომხეთი დაეპყროთ და შემდეგ ამ დაპყრობილ ქვეყანაზე დამყარებით ცდილობდნენ საქართველოს დაპყრობას. მას შემდეგ, რაც სპარსელებმა მოსპეს სომხური სახელმწიფო, მეტისმეტად გააქტიურდა, გაძლიერდა სომხური ეკლესია. იმ დროს დასავლეთ საქართველოში მცხეთის საკათოლიკოსოს უფლებები არ ვრცელდებოდა, ის ეკლესიურად ბიზანტიას ექვემდებარებოდა. ჯერ რომაელები, შემდეგ მათი მემკვიდრე ბიზანტიელები განსაკუთრებული ძალისხმევით ცდილობდნენ საქართველოს ზღვისპირეთში და მთელ დასავლეთ საქართველოში გაბატონებას. ამის შედეგად ქართული ეკლესია, მცხეთის საკათოლიკოსო სომხურ ეკლესიასთან შედარებით მცირერიცხოვანი სამწყსოს პატრონი იყო. „დიდი სომხეთის“ აღდგენაზე სომხური ეკლესიის საჭეთმკრობლებიც ცდილობდნენ და ქართული ეკლესიის დაქვემდებარებასაც ცდილობდნენ. ე. თაყაიშვილის სიტყვით, კიროსი რომ არა, ჩვენ ნამდვილად გავსომხდებოდით. ყოველ შემთხვევაში, VIII-ის დამდეგს ქართულმა ეკლესიამ უკუაგდო სომხური ეკლესიის პრეტენზიები, რასაც მათ შორის განხეთქილება მოჰყვა. სომხებმა აირჩიეს მონოფიზიტობა (გვიანდელი ტერმინით — გრიგორიანობა), ხოლო ქართველებმა — დიოფიზიტობა (მართლმადიდებლობა). მართლმადიდებლობის ბურჯს წარმოადგენდა ბიზანტიის იმპერია და ამიტომ

სპარსელებმა და არაბებისათვის თანდათან მონოფიზიტი ქრისტიანები, ასე თუ ისე, მისაღები ხდებოდნენ, რამდენადაც ისინი ირან-არაბეთის მტრის, ბიზანტიას და მართლმადიდებლობას უპირისპირდებოდნენ. ამ მიზეზების გამო უნდა დაერქვათ არაბებს ზმირკავკასიის ადმინისტრაციული ერთეულისათვის „არმინია“, რაც ქართველებისთვის, ცხადია, მიუღებელი იყო.

სომხური სახელმწიფოებრივი ბაგრატიონთა შესახებ ნათქვამია: „ბაგრატიონების გავლენა საგრძნობი იყო მთელს არმინიაში. მათი ერთი შტო დამკვიდრდა საქართველოში და მაღალ მდგომარეობას მიაღწია ამ ქვეყანაში“ (გვ. 114-115), ე.ი. ქართველი ბაგრატიონები წარმოშობით სომხები არიან. საგაზეთო წერილში ამ საკითხს ვრცლად ვერ განვიხილავთ, მაგრამ ის რომ მეშუთე კლასის დიდებულ ადამიანებს შორის არაა, ამაზე მოგახსენებთ ორიოდე სიტყვით. VIII-ის სომხი მემატიანის, სეპოსის მიხედვით, ბაგრატიონთა საგვარეულო ქართველთა სამეფო დინასტიის, ფარავანთანაა განაყოფს, მის ერთ შტოს წარმოადგენს. სომხი მემატიანეები, ფავსტოს ბუზანდი და მოვსეს ხორენაცი ბაგრატიონთა საგვარეულოს უძველეს მამულად, სამკვიდროდ სპერს ასახელებენ. სპერს რომ ქართული მხარე იყო, ამაზე სტარაბონის ხსენებული ცნობის გარდა ისიც მეტყველებს, რომ ქართველები ძველად შავ ზღვას სპერს ზღვას ეძახდნენ. შავი ზღვისპირა ქვეყანა საქართველო შევ ზღვას არაქართული მხარის სახელით რატომ მოწათლავდა. მეცნიერები ფიქრობენ, რომ სიტყვა იბერიც სპერსიდანაა წარმოქმნილი. ყურადღებას იქცევს აგრეთვე, რომ ლეჩხუმში დადასტურებულია

აშკარად ეთნიკური სახელიდან მომდინარე ტოპონიმის, ნასპერის არსებობა.

კიდევ ერთხელ უნდა მივუბრუნდეთ ქართული დამწერლობის საკითხს. სომხურ სახელმწიფოებრივ ვიკითხულობთ: მესროპ-მავსტოცის მიერ შექმნილი სომხური „დამწერლობის 36 ასო-ნიშანი ბრწყინვალედ მიესადაგება ჩვენს ენას“. „მავსტოცის მოღვაწეობა არ შემოფარგლულა სომხეთის ტერიტორიით. იგი წავიდა მეზობელ საქართველოში და ალბანეთში და ადგილობრივ მნიშვნელობებთან ერთად შექმნა დამწერლობები ქართული და ალბანური ენებისათვის“ (გვ. 118-119). მავსტოცის ბიოგრაფიის ცნობით, მავსტოცმა არ იცოდა ქართული ენა. ამის გამო იგი ვერც შექმნიდა და ვერც მონაწილეობას მიიღებდა ქართული დამწერლობის შექმნაში, რადგან დამწერლობის შექმნა რთული ენათმეცნიერული პროცესია. მოვსეს ხორენაციის სიტყვით, თვით სომხებს არ გამოადგომიათ უცხოელის მიერ შექმნილი სომხური ანბანი; სომხები „დარწმუნდნენ, რომ ამ ასოებით შეუძლებელი იყო სომხური ენის ბგერების ზედმიწევნით, დამაკმაყოფილებლად გადმოცემა“.

და უარი თქვას ამ დამწერლობაზე. ქართულის უცოდინარი მავსტოცის მიერ შექმნილ ქართულ ანბანს როგორღა იგუებდა ქართული ენა? მაგრამ ასეთი ყოფილა სომხეთის მისია — სხვებზეც ზრუნავდნენ.

სომხურ სახელმწიფოებრივ სომხური აგიოგრაფია მხოლოდ ერთი ნაწარმოებითაა წარმოდგენილი. ესაა „შუშანიკის წამება“. მისი მხატვარი ორიგინალური „ცხოვრება“ Vს-ში სხვა არ მოგვეპოვება (გვ. 122). აშკარაა, რომ ავტორებს ქართული „შუშანიკის წამება“ სომხურიდან თარგმნილად მიაჩნიათ. სულ ფუჭად ჩაუვლია ქართველ მეცნიერთა ხანგრძლივ შრომას იმის სამტყიცებლად, რომ „შუშანიკის წამება“ თავდაპირველად ქართულად დაიწერა (იხ. ა. აბაღლაძე, „შუშანიკის წამება“ და სომხეთი მეცნიერების განვითარება, 1998, 24. XI, I.XII).

ჩემი დასკვნა მხოლოდ ასეთი იქნება: საქართველოს, თითქმის, ყოველთვის სომხეთი და სომხები „პატრონობდნენ“. დღესაც გიჟ ფრაცებს, ტუტებს ფრაცებს არ შესწევთ უნარი თვინიერად ქვეყანა გადარჩინონ. აფსუტებზე და ისებზე მეტი უფლება საქართველოს „მოვლ-პატრონობისა“, ე.ი. ნახევარი საქართველოს გასომხება-გაქრისტიანებისა, სომხებს გაუქვსო. აი, ასეთ აზრს უწერდავენ სომხ ბავშვებს მეშუთე კლასიდან მისამართულად.

საქართველოს ხელისუფლებაში დღეს მაღალი თანამდებობები ზოგიერთ სომხურ წარმომადგენელს უკავია. მათი აზრით, ზოგიერთი ქართველი არმეოლ-გის საქმიანობა ზიანს აყენებს ქართველ-სომხთა მეგობრობას. მეშუთე კლასის „სომხეთის ისტორია“ თუ მოსწონთ?

მრავალ რატომ და მრავალი ეჭვი

საოცრად გაუგებარ, აუხსნელ ვითარებაში და დროში ეცხოვრობთ. ეჭვგარეშეა, სახელმწიფოს, მთავრობას ძალიან უყვარს ევროპა და რა თქმა უნდა, დემოკრატიზაცია.

მაგრამ, რამდენად ადარდება მას საკუთარი ხალხი და სამშობლო? თუმცა, რასაკვირველია, ყოველგვარი სიყვარულის სათავე საკუთარი ხალხი და სამშობლო უნდა იყოს.

და მაინც თუ ასე არის, რატომ ევფლობით მეტ და მეტ საგარეო ვალებში? მიზნობრივად დახარჯული თანხებიდან კი — ხშირად გვემის, თანხები დაიხარჯა, საექმე კი არ შესრულდა, რადგანაც თანხების დიდი ნაწილი უკვალოდ გაქრა, დაიკარგაო. საინტერესოა, ვის სჭირდება ასეთი სახელმწიფო, მთავრობა და დემოკრატიზაცია, თუ თავად მოქალაქე ისევ და ისევ ყველაზე გათიფილი იქნება. ეჭვი მეპარება იმაშიც, რომ ეს ერის განსაკუთრებულ სამომავლო საჭიროებასთან იყოს დაკავშირებული.

უფრო და უფრო ვხედავთ, რომ ამაში ცალკეული პიროვნების ამბიციები იმალება. სხვათაშორის, ამას მრავალჯერ თავად პატონი პრეზიდენტიც აღნიშნავს.

რატომ თქვა ერთმა მინისტრმა, ყველაფერს გავყიდით, თუკი გაყიდვა შესაძლებელი გახდეს?

რატომ თქვა კულტურის მინისტრმა, რომ საეკლესიო განმეულობა, ხატებზე საეკლესიო სამსახურის შემთხვევაში სასწრაფო კამერად მცენებლად იმოქმედებს, ამიტომაც ის სახ-

ელმწიფოს კუთვნილებაში უნდა დარჩეს და მუზეუმში უნდა ინახებოდესო?

რატომ? თვით პრეზიდენტმა რატომ მოიხსენია უნეტარესი უსაუბრესად სხვადასხვა გამოსულაში.

რატომ ტარდება სამთავრობო საგანგებო სხდომა, აქტივისტთა კრებებად წოდებული? საინტერესოა ვიცოდეთ, ვისი და რისი აქტივისტები არიან. თითოეული მათგანის მერკანტილისტურ ოცნებებს და საქმიანობას თუ არ ჩავთვლით.

რატომ არსებობს ჩვენთან ასეთი პარტია, რომელსაც პქვია მოქალაქეთა კავშირი? საინტერესოა ჩვენდეთ ამ სიტყვების მნიშვნელობას, რას ნიშნავს პარტიის სახელწოდება გვეუბნება, სხვადასხვა ერისა და განათლების თუ რწმენის მოქალაქეო, მოდით, დავესაუბროთ და ერთად გავერთიანდეთო.

დაახლოებით, ალბათ, ისევე, როგორც „პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა შევერთდეთო“!

გვინდა ეს ჩვენ? აჯობებდა გვეთქვა: „მოქალაქე უპირველეს ყოვლისა!“ ამაში თავისთავად იქნებოდა ნაგულისხმევი ყველა ერისთვის და ღირსება. მაშ, რატომ არ პქვია ასე?

რატომ მოუვიდა საბედისწერო შეცდომა ყოფილ თავდაცვის მინისტრს და საქართველოს დამოუკიდებლობის საზეიმო დღეს „უდიდური დღე“ მიულოცა ხალხს?

ყოველივე ამას ეჭვის გარეშეა ერთი ახსნა აქვს ხალხში. მე ამას წაშლილ პატრიოტიზმს დავარქმევდი.

არადა, მომავალში მაინც,

პოეზი, როგორც საზოგადოებრივი საქართველოს პირ ხდება

ანუ ვაჟუშვამ ანა ამოიღება: «აბრეთვე ანას. — ქართულთან მებრულს. — ხმა ამოიღოს. უფლება არ აქვს» — მ. ლეონიძე

„იმნარი მარტია და იმნარი ამინდი ... ძალიშვილი ვიყო, თუ ვიცოდე რა მინდა! ...“ — ჩივის გაუხარებელი დროებითი ძარღვებამ-ლილი პოეტის ტერენტი გრანელის გახსენებაზე და, ფიქრობ, 26 მაისისთვის, საქართველოს განთავისუფლების უაღრესესი, მომზადებული თარიღისთვის გათვლილი, „ლიტერატურულ საქართველოში“ განუთქვამდა ხელგამოწმული „პოეტური“ პუბლიკაციის ბატონ მურმან ლეონიძისას, შეუძლებელია უკეთესი უფროსი მისი და, გამოგონებულად თავზარდამცემს, დიხატოს ისეთი რეტისდასმების სწორად, თავის მიუხედავად, ვაჟა-ფშაველას რომ დამართა აკაკის შემოძახილმა: „ენას გინუნებ ფშაველი“-ო.

სად მარგალიტების მთესველის გენია და სად გური ოტობაიას უბადრუკი სუფევა, მით უფრო, როცა ყვედრება-განჩინების ადრესატი პიროვნება კი არა, შენი კუთხე-საძვალეთია, მაგრამ თავზარი მინც თავზარია — უთვალა-ვევრ უსამართლოდ ნაჯიჯგნი სამეგრელოსთვის ან კაკალ გულში ლახვარცა ჩაცმული და ევაჯგუშურ, რამდენიც გინდა გაფეს-ვილი ორლესულის ამოძრობას!

მგოსანი მურმან ლეონიძე, რომელიც მთელ შეგნებულ ცხოვრებას გაურბოდა ხელმწიფის ნაგვი ჩაჯდომას; ტრუბადურ, რომელიც სიგიჟემდე ეთაყვანება მაღალ სევანეთს — „ხალღის ქალებში ჯიხვების აფრენას“; მესამე, რომელიც თითოეული შესცქერის იმერეთის „უფლის ცრემლის ყაჭვილად ლაპაღუნს“ და კარზე ბოქლომდადებულ რაჭას ურჩევს; მე-ლექსე, რომელიც შეხარის დედუღეთს, რომლის „პატარა ხეობიდან, პატარა ნაკადული, პატარა წისქვილის ლაგებში გამოძვრება“; პოეტ, რომელიც ელოცება თუშებს, „ტანად დიდებს, სიტყვაძვირებს და გულით მდიდრებს“; მომხირო, ვინაც ეხოტება ქართლს ამოშუკეთის წიაღიდან ამოზრდილი ფილა-ხმლიანი დედიტ სრულიად საქართველოს; მომღერალი, რომელიც ებაბანება ვახეთის „შავად მოშიშვლებულ მუხებს“ და მის „ძილში აბოდე-ბულ ვეება ქვევრებს“, ხორუმ-სიმფონიით მომართულია საქართველოს მარადიული სივრ-ზლის სიმფონიისთვის, „აჭარა და გურიის ბრძოლებით მოპოვებული“ გადასახედიდან, ლამის საქართველოს თითოეულ კუთხე-კუნ-ჭულს წვდება სათითაოდ, ცალ-ცალკე კოლორიტული ჩანგის პოლიფონიით, ის კი არა — შორეთსაც, სადაც „ტურასავით ჩაყვნი-ლი ქოხტვით, ჭრელ არყის ხეზე ბიჭს გოგო მიუყვდება და კრიახებს გარმოიქცა“, ლამის შეუძვრეს სულში უფროს ძმას — „პოი, რუსეთო! გიგვიყა უთუოდ რვალი ხალხი უბრალ-ოვ, ხალხი გამძლე ამაღნი ხალხი! მაინტერ-ესებს, კიდევ ერთხელ მოგავლო თვალი, რასა იქმ? როგორ მიგდის საქმე? მოსულვარ გნახო“-ო, იბაგუნებს მკერდზე მუშტს, სამეგრე-ლოსთვის, მეგრელისთვის ორადორჯერ გაიმე-ტებს ტკბილ-მწარე კინკლა სტრიქონს — სა-ვარცხელ-სამართლებელს, ალერს-წყრომას, — ვეზუშვამ ენა ამოიღება:

1971 წელი

„ქართლ-კახეთად, იმერეთად, სამეგრელოდ, გურიად, ვისაც ჩვენი გაყოფა ... და გათიშვა სწყურია, ან ჭკვიანი მტერი არის, ან უგნური მოყვარე ამიტომაც, სადაც წაგვდის, ერთიანად მოვთხარე. მიყვარს — მტკვარი, მიყვარს — ქსანი, ტეზური და ენგური! მიყვარს — „ლილე“, მიყვარს — „ლალე“, მიყვარს — „ჩელა“ მეგრული ... მაგრამ ყველას მირჩენია ერთ დიდ მუშტად შეკრული, რა თქმა უნდა, საქართველო — ვიყიფი მისი ერთგული! ...“

1999 წელი

„ვით დედა-მტკვართან ჭოროხს და ენგურს, როინს და ტეზურს, იორს და არაგვს, აგრეთვე ენას, — ქართულთან მეგრულს, ხმა ამოიღოს, უფლება არ აქვს ... თქვენ დუშმანს სიტყვა უქციეთ საქმედ, თქვენ სხვა აღძრით თქვენს მარტვ გლესში: ვაი სირცხვილო, რუსთველი თარგმნე, — მიჯღარე-მოჯღარე ქართული ლექსი!“

ხედავთ, როგორი დეპრესია განუცდია პო-ეტის სულს ამ 28 წელიწადში? თუკი სიჭარმა-ბეში საქართველოს კუთხეებად გამოიშველ „ჭკვიან მტერს“ და „უგუნურ მოყვარეს“ მოთხრის, ამოძრკვავს ერთიანად, ახლა თავად ერთ-ერთ კუთხეს მოსდგომია, ჩაცმულია ხან-ჯალი კაკალ გულში! დიხს, კაკალ გულში,

ვინიდან ჯერ სანერ მაგიდასთან შეგროვდება ეს მარაზმული სამსალა, მრავალგზის გაიფრ-ება და გაირანდება, ალბათ, შემდგომ კო-მპოტერზე აიკრივება, ჩასწორ-ჩამოსწორდე-ბა, მორელივით დაღლაკნული, მერმე მრავალ უგრძნობელ ხელს თუ დახუჭულ თვალს გამ-ოიცილის „ლიტერატურულ საქართველოში“ და ასე, მოწმენდილ ცაზე მების გავარდნასავით, გაეხრება კაკალ გულში სატყვად ეგზოცი-ბის წყებათაგან ძლივს სულმოთქმულ სამეგრე-ლოს — ვეზუვი ენას ამოიღება!

ბედი უნდა, სამუდამოდ ჩაენერო კუთხის მესხიერებაში!

ბრალდებათა და ბრალდებაც: უფლება არ აქვს ქართულთან მეგრულმა ხმა ამოიღოს, ხმა აღიმალლოს, ანუ მეორე სახელწოდება შექ-ნასო, გახლიჩოს საქართველო ორ სახელმწი-ფოდო! ხომ არის ყოველივე გულდასმული სამ-შობლოს ერთიანობისთვის ჯვარცმული სამეგრელოსთვის, მაგრამ მორგ ბრალდებასთან ყოველივე ნაკმაზია: თქვენ მტერს სიტყვა საქმედ უქციეთო, თქვენ სხვა — მოლაღატე, ქვეყნის-დამაშობელი — აღძრით თქვენს მარტვ გლეს-შიო. გამოდის, რომ მოლაღატე ხარ, გამცემი, მტერზე საძვლე, შარბათში შამს რომ უნეტებ ძმას, ნიადგა მინას აცლი ფესქვემ, დედადამ მისი დამშობის ცდაში ხარ, იგივე კადი — აბე-ლისთვის და აქედან გამომდინარე, მოსათხრე-ლი, ჩასაქოლი, გასანადგურებელი. აი, ათწლეუ-ლობით მდუმარე ვეზუვის ავსულებების ქვეტე-

ქსატი! საბუთად კი მეგრელობა პოეტს არძინ-ბას მოსყიდული შანავების თუ ერგას წელსმილ-მა ყვანების მეგრულად ნათარგმნი „ვეფხ-ისტყაოსანი“ მოუშველებია, როგორც მეორე სახელმწიფოებრიობის ფარული განაცხადის თითებიდან გამოწვეული „სამხილი მასალა“ და საქართველოს დამაშობელი ფენომენის „გამო-აშვარავებასაც“ წინ აღარაფერი დაუდგა.

პოეტი ათწლეულობით თურმე შემთხვევით არ იკმინდავდა ხმას, შემთხვევით არ უხუჭავდა თვალს და არ უხმოდა ყურთასმენას ცოტა-ნეებს და ქუეხებს, გუბაზებს და ჭყონდიდებს, აიეტებს და ფარტაზებს, იოანე მარუშიძეს ბოლოს და ბოლოს — ერთიანი საქართველოს შემოქმედს და შემდგომელებს.

მეგრელები, აიეტ მეფის დროსაც ელუ-რტულბენდნენ თავიანთ კილოზე და სულხან-საბას პერიოდშიც, იმ დიდი მწიგნობარი ორ-ბელანისა, სომხურ-სპარსულ-ოთრქულ-ბერძნულ-იტალიურ-რუსულ და კიდევ, ვინ მოსთვლის, რამდენი ენა მოეწურთა, თუმცა ლუდოვიკო მეოთხეშვიტთან სახელმწიფო მისი-თი მიმავლას კახური ანეკდოტისა არ იყოს, გამოადგა რო? ადგილობრივ მოსახლეობას საყველწურო მეგრულით რომ ვერ გამოე-საუბრება, გაძარცვდნენ, დააყაბლდნენ, როგორც „უცხოელს“, და ბუნებრივად, რეაქციაც არ დაა-ოვნებს: „ელურტული — მეგრულია მრუდი ლაპარაკი“-ო, დასჯის მთელ კუთხეს სამიოთხი ყაბალახიანი აბრაგისგან ენებულ „ელჩი ქართლისა“. დიდხანს ვეძებ „მან“-ზე მეგრელებ-ის ასავალ-დასავალი, მაგრამ ქართული სიტყვის მებაღავერე ეთნიკურ დონეზეც კი არ დააფიქ-სირა იგი „სიტყვის კონაში“ — „ელურტულით“ მოგვიტყუარა. აურაცხელი ენის მწყემსს ცოდ-ნითა აშენებული დედაბრძოვი დედაქართულის მრავალზე მრავალი სიტყვა, ხომ ჩინებულად მოიხუდვად თავს და ჩვენც გადაგვარჩენდა ტრაგიკომიკურ სიტუაციას!

მეგრელები ილიას დროსაც ელურტულბე-

ნენ თავიანთ კილოზე, ცაიშის სიახლოვეს, გნებავთ ზუგდიდ-ქალაქში, მაგრამ იონა მე-უნარგიას თუ რაფიელ ერისთავის მუნიცი-პალური სამსახურის მოხელე თავად-აზნაურო-ბის გარდა, ვეჭვობ ვინმე შეპასუხებოდა საქართველოს უგვირგვინო მეფეს, არათუ თავან-კარა, თუნდაც „მიჯღარეულ-მოჯღარეული“ ქართულით, თუმცა გენიოსის საშვილიშვილო სიტყვამ აინყვიტა სადაც — სამეგრელოში მოვე-დი და საქართველო ვნახეო, დაიუკვდავდა თავი კუთხის ფსიქოლოგიაში. მთელი საუკუნე ატო-მური ენერგიით იმუშავა და მუშაობს ეს ლა-კონური ფრაზა. მოაზიანა და ამზიანებს ის-ტორიული უკუღმართობით ჩანკვარამებული მეგრელის გულის კუნაპეტ არეებს და მიუხე-დავად რუსეთის ცარიზმის გიგანტური მანქა-ნის იმპერიული ხრიკებისა, ველარაფრით შექ-ლო ამ სხივის ჩაქრობა, ველარაფრით ახერხებს მეგრელი „მარტვი გლესის“ სულის ჩამოხრე-ბას თვითიზოლაციისთვის თუ თვითიკვი-დაციისთვის. პოდა, დედაქალაქის ტოლფარ-დოვნად მოლაპარაკე სადადიანოს პირობებში, უფად პოეტს გენიათაგან განსხვავებით სმენა ლალატობს, სამეგრელოში ვერ ხედავს ან არ სურს დაინახოს საქართველო.

აქვე ინტერეს მოკლებული არ არის, თუ „ქართულთან მეგრულს ხმის არამოვლის“ სინდრომი რანაირ ზეგავლენას მოახდენს თურქ-თის 3 მილიონ ლაზზე, რომლებიც ჩვილივით იდგამენ ფეხს ეროვნული თვითშეგნების გზა-

ზე, საუკუნის წინანდელი მეგრელები ენას ვერ ატრიალებდნენ ქართულად და მხოლოდ სამეგრელოს კატალიზატორობით შეგვიძლია ზოგადეროვნულს, ზოგადქართულს ვაზიაროთ დროთა ვითარებაში, საითკენაც ქვეშეცნულად ილტვიან ისინი, შიგადაშიგ პერიოდიკასაც გა-მოსცემენ „სქანი ნენა-ოგინ“-ს — იგივე დედა-ენას, ლათინური შრიფტით და მეგრულისთვის ხელმისაწვდომი ლაზურით. რა, მსტოვარი გვაკ-ლია თუ ჯაშუში, ხომ დაუდებენ მათ წინ სა-თანადო სამსახურები პოეტის მკრეხელურ სო-ტყვეს? შეხედეთ, მეგრელებს არ ინდობენ ქართ-ლები და ლაზებს ტიკი-ტომარად ვინ ჩაგთო-ლითო. როცა მეგრელები, სამეგრელო მოთხოვნილი, ლაზისთვის ხომ მალად მუნჯობა მისჯილი მესამე ათასწლეულის აბსტრაქტულ საქართველოში. ბედი არ გინდა? ვეზუშვამ ენა ამოიღება — მოძებნა პოეტმა საქართველოს გა-დარჩენის ფორმულა — „აგრეთვე ენას, — ქართულთან მეგრულს, — ხმის ამოღების აფლება არ აქვს!“

სათავე კი უფრო ადრე დაუდეს საქარე-ლოს სახელმწიფოებრიობას, ვიდრე ეს გუშინ-წინ ქუეხმა და ფარნაოზმა მოიმოქმედეს, ინდო-ევროპულ ნიაღვრამდე, მეზუთე, მეოთხე ათასწლეულში, მაგრამ ამის აღიარების გვეშინია, ძლივლივობით საქართველოს სახელმწიფოებრი-ობის 3000 წლის იუბილე გადახდის ვეგრდებო-ით, იმის შიშით, არაქცე, კოლხეთის პრიმატის წინაშეწვევით, თვით საქართველოს პრიორიტე-ტი არ დაგვეჩვიდლოსო და იყენებენ კიდევ მოხერხებულად ჩვენს უნათებას მეზობელი ერო-ბი, როცა დამპყრობლად გვაცხადებენ, აბორი-გენებს — ჩამოთესილინი. ამისთანა უმეცრება გავიწილა? როგორ შეიძლება შეიღწევა პუ-ერაზე უარი თქვას, ან კენწერო — ფესვებზე და მდინარის შესართავზე — სათავეზე? რაღა იქნება იტალიის არსებობა, რომანულ მეგვი-დროებაზე ზურგშეკცევით? ქართული კი, კოლხური მეგვიობით, რომს, რომულუსს ქვე-ანას, ენეასის სამწყსოს, პაპად შეაქვს ხნოვ-ანების მიხედვით. გავატანით, ბატონებო, წყ-ალს და მენყვრს ჩვენი წარმართული საუნჯეე-ბი, ავადმყოფური გონებაშეზღუდულობით

დავევრდეთ მოციცქნულს, ჩვენ ხომ გამოუს-ნორბელი ფანტაზიები მოვევლინეთ გმირი წინაპრების ნაამაგარს მემკვიდრეობად?

ზღვის მცნება სამშობლოს სიმშობლოს მოიზ-რებს თავისთავში, რომელიც ათასი შენაკადიან მძლავრობს, ათასი ხილული თუ მინისქვეშა დინებით აღივსება, მერე თავის სტიქიაში აბუყ-ბუყებს, ბორგავს იგი ენგურების და ჭოროხ-თა, რიონების და ტეზურთა, არაგვებისა და იორთა, ალაზნების და მტკვართა განსხვავე-ბულ მსწრაფელობებს, წყალწყებს, პიდროშე-მადგენლობებს და მღელვარება-დანვდებით ჩამოინაკვთება ზოგადეროვნულში. აქ ჩამოთვ-ლილ თუ სხვა მდინარეთაგან ყველას აქვს მორ-ალური უფლება განაცხადოს: „ზღვა ჩემიაო“, როგორც რიგითი მოკვდავი დაეჩემება ხოლმე სამშობლოს სიყვარულს, მაგრამ არც ერთ მათ-განს ეპატიება დაიყრანტალოს: „ზღვა — ეს მე ვარო!“ ზღვა ყველასა, თითოეულის მეცადინე-ობით თუ მუშაკობით შექმნილი, მართალია, განსხვავებულია მათი წვლილი ამ პონტიოში-შენებლობაში, თუმცა ყველაზე დომინანტურსაც კი არა აქვს, როგორც იუზადილი, ისე ზნო-ბრივი უფლება „ხმა აღიმალოს“! მე ვილაპარ-აკებ ნიადგა და შენ გაილურსო. ამისი პრე-როგატევა ერთადერთი ზღვას გააჩნია, ისიც მაშინ, როცა მისკენ მსწრაფელოდ მიმავალს მო-მართულებას შეუცვლიან სხვა წყალსატევისკენ. ჩვენი მაგალითი კი უნიკუმი: შენი შინაგანი ფასულობებით მიიღტვი, ისწრაფვი დედასამ-შობლოსკენ, დედაქართულისკენ, სიტყვათმე-რობელი მანქანა კი რაბებით ჩაიკეტება გზა-სავალს, ამაოდ აწყდები ყრუ კედლებს. გუებნე-ბა: ნურც ჩემში შემოსვალ და ნურც ილ-ვართქვებო, არამედ დაიწევე საკუთარი მეობა და ზოგადად იქეციო; არ არის საჭირო საქართველოს ერთიანობის დამლუველი მეორე ენა, უარყავი შენი მეგრული, შენი მეგრელობა ზოგადეროვნულის სასარგებლოდო. ეს სათქმე-ლი, ბოლოს და ბოლოს, უნდა თქმულიყო ჩვენც მრავლად ვიმტრევეთ თავს მისი უმტკივნეულოდ გადაჭრისათვის, მაგრამ ყველაფერზე რიგისო-ბის მიხედვით.

როგორ, საკუთარ თავში ვტბევედებით, ჩვენ, მეგრელები, სამეგრელო, მთელის, ზღვის, საქართველოს საზიანოდ, ოდეს მის „დუშმანს სიტყვას საქმედ გადაუქციეთ“, თუ სახელმწიფო მანქანა ძალად ქმნის სამეგრელოს პრობლემას დედაქართულში მისი შეუფერხებელი შე-მონაკადების მიზანმიმართული შეფერხებით? თუკი ჩონგურის რომელიღაც სიმი გამწყდარ-ია, მნიშვნელობა არა აქვს, პრველია თუ მეოთხე, დარღვეულია ინსტრუმენტის მთლიანობა, ხე-ლყოფილია მისი ბუნებითი პოლიფონიურობა, და უკვე ჩონგური არა ხარ, ასე რომ, ახალი ფსიქოლოგიური ტრადიციისთვის ნუ შევამრ-წუნებთ სრულიად საქართველოს ვეზუვის მა-რამზული ამომთქმარებით.

საქართველო, ქართველი, ზღვა, ჩონგურის დარად განიხილებოდა ჩვენში ათადი და ბა-ბადან მოყვრებული კრებლთა განზომილებად, ანუ ცოტა ქართულად, ცოტა კახლად, ცოტა იმერლად, ცოტა გურულად, ცოტა მეგრულად — ანუ სხვადასხვა ეთნიკური ნაკადით შევერ-ბულ განუყოფელ სხეულად და გაუთვლარი, რისთვის არ უნდა ამოვლებოდეს ხმა მეგრულს, სამეგრელოს — მდინარეს, ქართულის, საქართველოს — ზღვის, ერთიანი შემქმნელ-აგანის დონეზე? აქ ნაწილსა და მთელს შორის ტოლობის დასმა უმეცარი ბრალდებაა. როგორ შეიძლება ცალკეული განსაკუთრებულს გაუ-თანაბროთ, როცა პრიქითაა საქმე, კონკრეტ-ული სისხლმორცეულად მისწრაფვის ზოგა-დის სრულყოფილებისათვის, მისი გამაძარავი და შემკონავი ძალაა? როგორ შეიძლება საძირე დაუპროპორდეს ნამეც ვარჯის? აქ, დრო-უამის-გან გამოყვანადებული შტამბიდან ამოხტოქვს ხოლმე ყრუ ტკე, აშროადელის ღრში წყლის მიმშ-ვები ძალუშად, ან კიდევ აქამდე საძულველი მენიჩეობა-აფროსნობის გამო ზურგშეკცეუ-ლი ერის ყურადღების მოხვეჭის მდიდრული სამეგრელოს დანაშაულებრივი ამოთხრით — ხომ ხედავთ, როგორი მტკივნეული ვინმე გყო-ლივართ, ხომ აღმოგჩინეთ ვერაგი მტერი „ვეფხისტყაოსნის“ მთარგმნელი მეგრელების, სამეგრელოს სახით. თქვენ, ხომ ვიცი, არ ამიხ-რდებით ერთიანი საქართველოსთვის გულდამ-

მეცხრა
გვერდიდან

პოპი, როგორც საგარეო საქართველოს პირი

ანუ ვაზუზმა ანა ამოიღება: «აგრეთვე ანას — ქართულთან
მეგრულს, — ხმის ამოდების უფლება არ აქვს» — მ. ლეხანიაძე

შემკრავი ორიათასის მინურულს და სამიათასის კარიბჭესთან უამრავი პრიზმით, რამდენადმე მოვლავლებული საქართველოსა. ამისი უფლები ბელაფი, იგნორირება გვარანცხადის გარდა, რომელ ჭკუათმყოფელ ქართველს მოაფიქრებდა? მაგალითისთვის, ზოგადეროვნულ სიტყვებს: „სამშობლო“, „მამული“, სინონიმებად, არც მეტი, არც — ნაკლები, უბრალო სინონიმებად, ჩაუმსკრვედებოდნენ: სევადი „ლარდა“, ლაზური „დობადონა“, მეგრული „ოდაბადე“, „შერობუმუ“, და ამ მიმართებით, პატრიოტული ტერმინოლოგიის თვალსაზრისით ორსიტყვიანი ქართული მსრავლ ექსტრემიზმად გადაიქცეოდა. ბიბლიაში ერთი დაკარგული ცხვრის გამო ფარას მიატოვებენ ხოლმე, ჩვენ კი აურაცხელი განთესილი ქართული სიტყვის დაბინძურებას მოვითხოვთ ზოგადეროვნულ ლექსიკონში, რომელიც, კვლავაც გამოკვეთავთ თვალსაჩინოდ, ჩვენი სულიერი შედუღების სანინდარია ორიათასის დასალიერს და სამიათასის კარიბჭესთან-თქო. ყოფილიყო ილია, ამ პრობლემას მეტი სიფაქტით მოვევლინებოდა, მაგრამ მომავლის იმედით სულდგმულობს ერი! ყოველივე ამის შემდეგ, ბრძანეთ, ღვთის გულისთვის, შეიძლება როცაღი შესაბო სამეგრელოს, მეგრულს: დღესმინათვის სიტყვის საქმედ მქცევდნენ ხართო? ამგვარი მკრეხელური სიტყვების გამო სამორინებში ძლეული კი არა დიდგორიდან მოშარავანდედებული შეიძლება გაიკიცოს ბიბლიური მეცხრე მცნების უმართებულო ქარქაშებისათვის!

ახლა ზოგადეროვნულ, ქართველურ სიტყვათა განმარტებითი, სინთეზური ლექსიკონი რომ გვექონოდა ხელთ, დავის საგანი დროსა და სიტყვით გაქრებოდა. „სან“-ის ჩადევნებით, „სამშობლოს“ ახსნასთან ასეთი სურათი დაიხატებოდა:

„სამშობლო — მამული, ლარდა, დობადონა, ოდაბადე, შერობუმუ, 1. ქვეყანა, მხარე, სადაც დაიბადა ადამიანი და რომლის მოქალაქეცაა ის ითვლება...“

„ქან“-თან ამგვარი სიტყვაცაა შეიქმნილი:

„ქალიშვილი — გოგო, დინა, კულანი, ძაბი, ცირა, 1. ადამიანის შვილი მდებარებითი სქესისა, — ასული. 2. ახალგაზრდა გაუთხოვარი ქალი, — ქალწული.“

რაც უნებდა პოეტის გვარის ძირს „ლუბან“, მხოლოდ სინთეზური არსებობის პირობებში შეიძენდა სრულყოფილ შინაარსს, ვინაიდან ჯერჯერ-

ობით იგი მხოლოდ საბასეურად აიხსნება — „ლუბანი — ნიგვზის გულის ნახევარი“. იგივე ცალი, ორმოცდაათი პროცენტი მათემატიკურად. არ არის სახარბილო, ერთ დიდ მუშტად შეკრული „სამშობლოს“ მონადინე პოეტისთვის, მით უფრო „ცალ“ მსაზღვრელად თუ მოება, ვთქვათ და სააზროვნო აპარატს კაცისას, მაგრამ ყველასთვის სასიკეთოდ მისი გვარის ეტიმოლოგია სხვანაირად აუღვარდებოდა დასახლებული აბსტრაქტული ლექსიკონის მიხედვით, სადაც „ლუბა“ ლელვად წარმოჩინდებოდა მოთხრობი ენით, იგივე ბოზოქრობა, დაუდგომლობა, ასე რომ ახასიათებდა მისი შემოქმედების ქარბაგულ პერიოდს, ქედურელს, ჭიჭა არყის სამართლიანად დამამსახურებელს საქართველოს ნებისმიერი კუთხისგან სამეგრელოს ჩათვლით, რომ „გასწევდა და პურს უწვდინდნენ ჩანგსა და თარში, ხალხის ღვინოსა სვამდა, ხალხის შვილი ხალხადვე დარჩენილი“. აი, ამ საუნჯეს წარუშლელი სხომიერების გამო არ აფეხვებოდა ზოგ-ზოგის ფეხისხმას, რადგანაც სრულიად საქართველოს ინტერესების საქირობიდან, ვისურვებდი მსოფლიო პოეტის ფენიკსივით აღდგომას, სულიერ გაჭაბუკებას და აქვე წერილს ვამთავრებ ერთი მეგრული ლექსის პოეტური თარგმანით. ორიგინალს დედუღეთში აქა-იქ მღეროან, თარგმანი კი უთვალავჯერ დაბეჭდილია ჩვენი ჟურნალ-გაზეთების ფურცლებზე. პირველი — ჩონატევი ცერის ათამაშებას გაუჩნდა, მეორე — რუდუდებით გადმოქართულებას, გახედვას სამშობლო-მამულილარდა-დობადონა-ოდაბადე-შერობუმუს თემშარაზე სათიხ-არიკად, ენგურადან ამოსხლტომას ზოგადეროვნული ცნობიერების ოკეანეში დასამკვიდრებლად და როგორია „მიჯღარულ-მოჯღარულ“ სხეულიდან ზოგადქართულში გადმოსული ფორმა-შინაარსი — ქვე გამხედვარე, გაუზარავე ქვეყნის დამამსახურებელ გრძნობათა აღმძვრელი „მარტივ გლეხში“ თუ მრავალტანჯული დედასაქართველოს ალზევედნისთვის, მისი გაღანების ურყევობის საშვილიშვილო ცნობიერების წონასწორობისათვის ნიდავგ მომართული, გულისხმიერი მკითხველისთვის მიგვინდვია გამსასჯელად.

მშვილდ-ისარი

მა, მშვილდი და მა, ისარი,
ლარი დაწყდეს ლამის არი,
პაპის იყო, დღეს ჩემია,
როგორც შვილი მამის არი
მა, მშვილდი და მა, ისარი,

ლარი დაწყდეს ლამის არი,
ჩვენ ვინ მოგვცა გასანირი,
საქართველო საფიქრარი
მა, მშვილდი და მა, ისარი,
ლარი დაწყდეს ლამის არი,
ორგულა? — მამა რომ იყოს,
ქორწილის დღეს მიუსწარი
მა, მშვილდი და მა, ისარი,
ლარი დაწყდეს ლამის არი

გური მტრია
27.05.99 წ.

P. S. კი, ბატონ თამაზ წიგნიადის „ძვირფასი თანამემამულეებისადმი“ გულშიჩამწვდომი მიმართვა „ლიტერატურული საქართველოს“ მორიგ ნომერში, ერთგვარი შეგება მოგვარა სრულიად საქართველოს, და მასთან ერთად, ცხადია, გათარანებულ სამეგრელოსაც, მაგრამ კვირიდან კვირამდე — ჩვენი კუთხისთვის ამ ლამის ბიბლიურ საუკუნეში, ხომ ჰქონდა საშუალებანი პოეტს მსგავსი ნაბიჯი გადაეგება? რა, რომელი ტელეკომპანია, ტელეარხი, მასმედიის სხვა საშუალება დაუჭერდა მალამო-სიტყვას: ჩემო თვალნათელი, ლექსი კონკრეტულ ადამიანებს ეძღვნებოდა და არა მთელს კუთხესო, თუმცა, როგორ სანდო წყაროებიდან ირკვევა, მან ეს აფორიაქებული კვირა, ყველა ოპონენტის ერთად მოსტუმრების საბაბით იმდუმარა თურმე.

მართალია, ბატონმა თამაზ წიგნიადიმ ნაწილობრივ განმუხტა სიტუაცია, როდესაც განზოგადებული პარალელა უკიდურესობამდე შეავიწროვდა რედაქციისგან უფლებელყოფილი ლექსის სათაურის რენიმიაციით, მაგრამ „ხმის ამოდებისა“ და „ხმის აღმადლების“ დაცეცხანება, როგორც ჩანს, არაფერი ეშველებოდა. რა ვქნათ, გვეშინოდეს პირის დაღებისა და მლოდიის დონეზე ვიდილინოთ გულში: „ჩელა“, „სისა ტურა“, „კუწი ბედინი“ თუ „ოდიანი“? მე ზემოთ მოვუთითე სინთეზური საქართველოს აშენების ზეზზე ენათმეცნიერული პოზიციიდან, რომლის უბრალო საშუალება „ქართველურ ენათა განმარტებითი ლექსიკონის“ გამოცემა — ყოველი კილო-კაცის ფონებათა სალიტერატურო სიტყვის სინონიმად განთავსება.

რაც შეეხება სამაისო პუბლიკაციაში გაფანტულ სხვა მოტივებს, გამსაკუთრებით „ქალიკომანის“ პროფილისას, შედარებით ხელსაყრელ, უღრუბლო დღეს განიხილება მტრის გამომწვლილვით.

მ. მ.

6.06. 99 წ.

ასეთი ტექსტი ღაგამთის გარეშე ანელად თუ ჩნდება!

ჩემი თაობის მწერლებისგან მსმენია, რომ მურმან ლებანიძეს, ყოფილ გამომცემელს, პატიმრის დაკითხვის პროცესში უმძიმესი ცოდვა ჩაუდენია (ნებით თუ უნებურად). თუ ეს ასე არაა, ღმერთმა ცალკე გამიკითხოს და კანონმა — ცალკე. ამ საქმის ჩამდენი ნებისმიერი დაკვე-

თას შესრულებს (ისეთი ტექსტი, როგორც მან გამოაქვეყნა, დაკვეთის გარეშე ძნელად თუ ჩნდება). საქართველოს შეურაცხყოფისა და ნგრევის დამკვეთი რომ არ გამოილევს, ყველამ ვიცით.

ნოდარ ნათაძე

სამეგრელოს გემრილი რამ
გადაუტანია და
ლეხანიაძესაც გადაიტანს

ბატონ მურმან ლებანიძის „ლექს-ვერდიტს“, სადაც დაბეჭდა, პასუხი გავეცი. რაც შემიძლო, რაც შეიძლებოდა მოკრძალებულად, კორექტულად. ახლა სხვა განწყობილებაზე ვარ. კიდევ ვფიქრობდი, რაღაც შეცდომა იყო და თავად გამოსიყიდა დანაშაულს. შევცდი. რამდენადაც ვიცი, ჯიუტად დგას თავისაზე, როგორც იტყვიან, აქა ვდგავარ და სხვაგვარად არ ძალმიძს! აგაშენა ღმერთმა! ეს პოზა მეც მათავისუფლებს ბევრი რამისაგან. ბატონ მურმანს აქვს ერთი ლექსი: „ნუ ჩაუჯდები ხელმწიფის ნაწილს!“ შემოიღია თამამად განცხადო, იმ ნაწილს პირველი ზის, პირველობს... გამოცდილი, მრისხანე ბოც-მანკივითა. შპაგასავით მსუბუქად, დახელოვნებით ატრიალებს ნიჩბს და ვინც გვერდით ცურავს ან საპირისპიროდ, არავის ინდობს (იმათაც კი, ამ ნაწილს ყოფნა რომ უნდა!), განურჩევლად ურახუნებს თავში ყველას და წყალში ძირავს... მისი ბოლოდროინდელი ლექსები ეს არის! მისი ცხოვრების წესი, ალბათ ეს არის! სამწუხაროდ, ის ვერ გრძნობს, რომ ამით, ნებისთი უნებლიედ, მტრის, ანუ მისი საყვარელი გამოთქმის, „დუშმანის“ ნისქილზე ასხამს წყალს, ისევე ხელმწიფეს უყანალებს ნაგს... სხვა რა გათხრავს? სამეგრელოს ბევრი რამ გადაუტანია და ლებანიძესაც გადაიტანს. გაუფლტებო. არ გაიხილიება საქართველო! ეს არის ჩემი დღევანდელი პასუხი, ალბათ, ცოტა გაცხარებული, მაგრამ მაინც პასუხი.

ზაურ კალანდია

დროული პასუხი
მურმან ლებანიძეს!

რამდენი ენაც იცი, იმდენი კაციც ხარ.
ხალხური
იანანა მეგრულ დედის...
გალაკტიონი

ქართულს მათოვდა, მანვიმდა,
ზარებს ზარადა სხვა რისხვა;
არავის ენას არ გვიცხავ,
რაც ღმერთმა გაგვითავისა.
გამოვდინა გზა მეწყერს, —
ლანდი ლანდევდა კენის, —
როცა ენაზე რამეს სწერ,
უნდა გესმოდეს ამ ენის.
ეს ენა უნდა იცოდეს,
მერე, რაც გნებავს, ისა სთქვი;
ღმერთო! ქართული მიცოცხლე!
ენათა სიტყვა- სიმართლით.
ერთ ახოვან ხედ შეშამრთე,
ყოველი ენის ძირისგან;
ნუ დაუბნელებ დღენათელს,
ამორე ჭორის ჭირის გზას.
ღმერთო, მიმართე ქართული, —
შობილი შენით, შენისად —
ზემადლით შემოკვართული,
დაიხსენ ავის სენისგან!

ამთაფილ ხარაიშვილი
2 ივნისი, 1999 წელი.

პასუხად მურმან ლებანიძეს

„ვით დედა-მტკვართან ჭოროხს და ენგურს,
რიონს და ტეხურს, იორს და არაგვს,
აგრეთვე ენას, — ქართულთან მეგრულს, —
ხმა ამოიღოს, უფლება არ აქვს“.

მურმან ლებანიძე

ამ ლექსის გვერდით დაბეჭდილია ლექსი ვერლიბრის ფორმით და სათაურით „თეთრი ლექსი“

განა მხოლოდ თბილისია საქართველო?
განა მხოლოდ მტკვარი არის დიდი?
ურითმო ლექსს თეთრ ლექსებად ჩათვლი ყველას?
ზოგი ვერლიბრის თეთრ ლექსებად ყიდის.
დრო იყო და სამეგრელოს სამეფოში
შედიოდა ქართლიც, რაჭაც, სვანიც...
კიდევ ბევრი... არ უნდოდა ოქროს ქოში
მეგრულს, მაგრამ ის პატრონად სცანით.
ბაგრატიონს ბევრსაც არას არ ჰკითხავდა
ბედიანი, დადიანი — დათმო.
არ გინდა და — რას მიხედავთ აბა, თავად?
იქ აფხაზმა მოინდომა საყმო.
გითარგმნა, არა, არ შეგანუხებენ
მეგრელები თავიანთი ენით.
თუ არ გნებავთ, კი ბატონო, იყოს ნება!
არ თარგმნა, გამოლმა არ გშენისთ.
ხმის უფლება ვინ წაართვა სამეგრელოს?
განა კიდევ სამთავროებს შექმნის!
დღეს სხვა დროა და ისვენებს სისხლი ძელი
და ლანძღვას სჯობს, რომ მიუძღვნა ლექსი.
ქართულ ენას თუ სვანური ასაზრდოებს,
თუ თუშური და ფრანგული მოგსწონთ,
ამ მეგრულმა რა შესცოდა, ეპკითხავთ პოეტს,
ქართულს უშლის? როგორ? ჰყავდა ხოსრო?
ქრისტემ ბრძანა, მივუტევეთ. მივუტევეთ?
აქ მეგრულსაც უნდა გადარჩენა.
სანამ ერთი მეგრელია, იარსებებს
საქართველო და ქართული ენა.

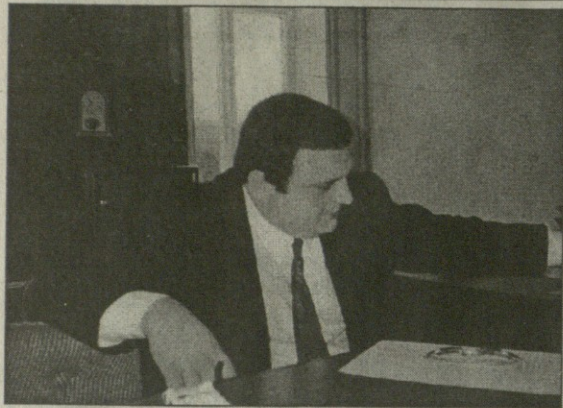
დავითა გუდიაშვილი

სტალინის გვერდით
გიორგი ღიმიტროვის გამოუქვეყნებელი დღიურებიდან

თანამშრომლები ვიყავით.

გუბაზი სანიკიძე:

ფულის ტომარები არ უნდა იყვნენ პარლამენტში

რაობის, როგორც იტყვიან, ძველი გვარდიელები არიან და მე მინდა თქვენი გაზუთის საშუალებით მათ მადლობა გადავუხადო. ეს არის რამდენიმე ათასი კაცი და ისინი ერთგული არიან იმ იდეის, რომელსაც ემსახურება ტრადიციონალისტთა კავშირი. აქედან გამომდინარე, 7%-იანი ბარიერის პრობლემა შეიძლება ჩვენს წინაშე დგას.

— ბატონო გუბაზ, ტრადიციონალისტთა კავშირი ერთ-ერთი ის პოლიტიკური ორგანიზაციაა, რომელსაც მომავალ საპარლამენტო არჩევნებში გამარჯვების რეალური შანსი აქვს, აქედან გამომდინარე, მკითხველსა და საზოგადოებას, თქვენი პარტიის ლიდერების შესახებ მეტი ინფორმაციის მიღება, ამიტომ გთხოვთ, ცოტა რამ თქვენს შესახებ.

— მე გასულიყო ტრადიციონალისტთა კავშირის თავმჯდომარის მოადგილე და ამ ორგანიზაციის შექმნის სათავეებთან ვიდექი. საერთოდ, შეიძლება ითქვას, რომ ჩემი ცხოვრების მნიშვნელოვანი ნაწილი დაკავშირებულია ტრადიციონალისტთა კავშირთან და ამ მოძრაობასთან.

პროფესიით ისტორიკოსი ვარ და ვმუშაობ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, ვკითხულობ ძველი რომისა და საბერძნეთის ისტორიას.

— თქვენ ცნობილი მწერლის, ბატონ ლევან სანიკიძის შვილი ბრძანდებით?

— დიახ. როგორც ცნობილია, საარჩევნო ციხე-ციხელება კარზე მომდგარი და ამ ცოტა ხნის წინათ საარჩევნო ბარიერზე მსჯელობისას ტრადიციონალისტთა კავშირის თავმჯდომარემ, ბატონმა აკაკი ასათიანმა საკმაოდ თამამი განცხადება გააკეთა, კერძოდ, ისიც მიუხეობდა 7%-იანი საარჩევნო ბარიერის დაწესებას. რა აძლევს საფუძველს ტრადიციონალისტებს ამგვარი განცხადების გაკეთებისა, მიუთმეტეს, ზოგიერთი პოლიტიკური ორგანიზაცია არათუ 7%-იანი ბარიერის, არამედ საერთოდ საარჩევნო ბარიერის მოხსნის მომხრეა, იმდენად სუსტად გრძნობენ თავს.

— დიახ, მოგახსენებთ, რომ ამ განცხადებისათვის საფუძველს გადავლევს ბოლო არჩევნების ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებისა, სადაც ჩვენმა კავშირმა საკმაოდ წარმატებას მიაღწია. იმ პრობლემაში, რაშიც ჩვენი კავშირი იყო, საკმაოდ სერიოზული წარმატება არის, რადგან 1995 წლის არჩევნების შემდეგ ჩვენ არ გვექნა საპარლამენტო ტრადიციონალიზმი და ტელევიზიითა და პრესით სირიზად გამოსვლის საშუალება. ამიტომ ჩვენს წარმატებაში უდიდესი დამსახურება მიუძღვით ჩვენი კავშირის წევრებს, რომლებიც ეროვნული მოძრაობის, როგორც იტყვიან, ძველი გვარდიელები არიან და მე მინდა თქვენი გაზუთის საშუალებით მათ მადლობა გადავუხადო. ეს არის რამდენიმე ათასი კაცი და ისინი ერთგული არიან იმ იდეის, რომელსაც ემსახურება ტრადიციონალისტთა კავშირი. აქედან გამომდინარე, 7%-იანი ბარიერის პრობლემა შეიძლება ჩვენს წინაშე დგას.

და ის სხვა სოლიდური პარტიების წინაშეც ალბათ არის, მაგრამ ჩვენი კავშირის ხარისხობრივი შემადგენლობა გვადლევს საფუძველს, რომ ტრადიციონალისტთა კავშირმა 7%-იანი ბარიერი გადალახოს.

— საზოგადოებისათვის ცნობილია, რომ ტრადიციონალისტთა კავშირი ე.წ. ბათუმის ცენტრთან დაახლოებული ორგანიზაციაა და გაქვთ თუ არა გადაწყვეტილი საპარლამენტო არჩევნებში გამოსვლის ფორმა, გაერთიანებით ბლოკში სხვა პოლიტიკურ პარტიებთან თუ ცალკე გამოსვლა?

— პირველი მიზეზი იმისა, რომ ჯერ-ჯერობით არა გვაქვს გარკვეული, თუ რა ფორმით გავალთ არჩევნებში, ეს არის ის, რომ ჯერ საარჩევნო კანონი არ არის მიღებული და არ ვიცით, როგორი იქნება იგი. რაც შეეხება ასევე ურთიერთობას ადგილობრივი კავშირთან, ეს შეიძლება ითქვას, არ ახალია და იგი ჯერ კიდევ ეროვნული ხელისუფლების სათავეებიდან მოდის. ამჟამად, ასევე აბაშიძის ფაქტორი საკმაოდ მომძღვრებულია და ქართული ტრადიციონალისტთა კავშირი ამას ყოველმხრივ მიესალმება, რადგან პოპულარული და ასევე აბაშიძე მონოდეპუტატი შენებისათვის და არა ნგრევისათვის, განსხვავებით ზოგიერთი პოლიტიკური მოღვაწისაგან, რომელთაც ქვეყნის დაქვევებისა და ხალხის გაღატაკების გარდა სიკეთე არაფერი მოუტანიათ. ამას თან ერთვის ბატონი ასათიანსა და ბატონი აკაკის ხანგრძლივი მეგობრული ურთიერთობა. მართალია, ჩვენი ორგანიზაციების სამოქმედო პროგრამებს შორის შეიძლება იყოს გარკვეული განსხვავებანი, მაგრამ ეს დიდი პრობლემა არ არის, მათი შეჯერება შეიძლება. რაც შეეხება ჩვენს ურთიერთობას, ეს ბლოკი იქნება თუ გარკვეული ურთიერთპოლიტიკა, მთავარი ის არის, რომ ჩვენი თანამშრომლობა ძალიან ღრმა და ინტენსიური იქნება. ჩვენ ვთვლით, რომ ეს საჭიროა, როგორც ჩვენი ორგანიზაციებისათვის, ისე მთელი ქვეყნისათვის, რადგან მიგვაჩნია, რომ ოპოზიციური ორგანიზაციების მიერ საერთო ენის გამოყენება იყენება აქამდე ხელისუფლება და ამიტომ ახერხდება მყარად დგომა. მე მინდა ვუთხრა ჩვენს ხელისუფლებას, რომ ამ პრობლემას ჩვენ მათ მოუხსნით და ოპოზი-

ცია მოახერხებს ძლიერი ფრონტით გამოსვლას.

— ჩვენ გვასოს, რომ ყველა არჩევნების წინ რაღაც ექსცესები ხდება ან ტერორისტულიაქტის სახით ან სხვა სახის პოლიტიკური დაპატიჟებით და იმ შემთხვევაში, თუ ხელისუფლებამ შეამჩნია, რომ მის წინააღმდეგ არის მიმართული საზოგადოებრივი აზრი, არის თუ არა არააღიარებული რაიმე ექსცესი, რომ არჩევნები ზეწოლის ქვეშ ჩატარდეს ან სულაც ჩაიშალოს და ამ შემთხვევაში თქვენ შეძლებთ თუ არა წინ აღუდგეთ ასეთ მცდელობებს?

— არჩევნების ჩაშლის ან გაყალბების სურვილი ნამდვილად ექნება ხელისუფლებას, ამის ნათელი დადასტურება მთელი ამ წლების განმავლობაში როგორც „მუშაობს“ ეს ხელისუფლება, მაგრამ მე იმედი მაქვს, რომ ჩვენ და ჩვენს პარტიურებს გვეყოფა იმის ჭკუა, რომ ეს ავიცილოთ. ქვეყანას აუცილებლად სჭირდება დემოკრატიული არჩევნები, რადგან 99 წლის საპარლამენტო არჩევნებმა საბოლოოდ უნდა დაარსდეს პოლიტიკური სიტუაცია ქვეყანაში. ეს ესმის, როგორც ამ ქვეყნის მტერს, ისევე მოკეთეს, ამიტომ, რა ძალისხმევაც გამოამჟღავნებს მოქალაქეთა კავშირი და მათთან მყოფი სხვა პოლიტიკური ძალები, იგივე ძალისხმევა იქნება ოპოზიციისაგან და ამჯერად უკვე ქართულ ტრადიციონალისტთა კავშირი ძალიან აქტიურად ჩაებმება არჩევნების ჩაშლისა და გაყალბების წინააღმდეგ ბრძოლაში, თუ ამის მცდელობას ექნება ადგილი.

— არჩევნების წინ, როგორც წესი, პოლიტიკური ორგანიზაციები, დაპირებებით ავსებენ ამომრჩევლებს, რომ გადამოთვლებს ქვეყნის დემოკრატიზაციის პროცესს, რომ ეკონომიკურ სასწაულებს მოახდენენ და მოსახლეობის სოციალურ დაცვაზე იზრუნებენ, მაგრამ არჩევნების შემდგომ რატომღაც დანაპირებს იფიცებენ. მსგავსი ლაშქრობა მყავს მოქალაქეთა კავშირი, რომელმაც არც სრულყოფილი ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების არჩევნების ჩატარება და ეკონომიკური კონსოლიდაცია უფრო გააღრმავა. ქართულ ტრადიციონალისტთა კავშირი რა საარჩევნო პროგრამით აპირებს წარსდგეს ამომრჩევლის წინაშე?

— ჩვენს ეკონომიკურ პროგრამას რაც შეეხება, ჩვენს მოსახლეობას ძალიან მალე ექნება შესაძლებლობა გაცნოს ჩვენი საარჩევნო პროგრამის ეკონომიკური ნაწილი. მე მოკლედ გეტყვით, რომ, რა თქმა უნდა, ეს არის საბაზო ეკონომიკისკენ მიმართული, მაგრამ ქვეყნის რეალური საბაზო ეკონომიკისკენ. ჩვენთან რა ხდება იცით, ხელისუფლების მცდარი პოლიტიკის გამო დასავლური, ცივილიზებული ფასეულობების პრინციპები გახუნდა ან დამახინჯებული სახით მოიკიდა ფეხი ჩვენში, იგივე დემოკრატიის და საბაზო ეკონომიკის დისკრედიტაცია მოხდა. საერთოდ რეფორმების დისკრედიტაცია ხდება იმით, რომ დაინტერესდა რეფორმას, მიიყვანენ შუამდე აუცი-

ლებლად დამახინჯებული სახით და მერე, როგორც ყოველთვის, ახრჩობენ ამ რეფორმას. რაც შეეხება ქვეყნის დემოკრატიზაციას, მართალია, ეს ხელისუფლება იბრალეს, რომ ეს მათი მონაპოვარია, მაგრამ ჩემი ღრმა რწმენით ეს არის ქართველი ხალხის მენტალიტეტის დამსახურება. ჩვენ ვართ ევროპული ტიპის ქრისტიანული ფასეულობების მატარებელი ხალხი, ჩვენი ისტორია ამ აზრს მკვეთრად დასაბუთება. ჩვენ გვკონდა წმინდა ევროპული ტიპის ფეოდალური წყობა და თანამედროვე დემოკრატიის წარმოიშვა ევროპაში, ასევე ჩვენთან, ასე რომ, მთავარი დამსახურება ქართველ ხალხს მიუძღვის და არა რომელიმე კერძო პირს ან მმართველ ძალას. ამ პროცესში ქართველ ტრადიციონალისტთა კავშირს მნიშვნელოვანი წვლილი აქვს შეტანილი. მე ერთი რამის თქმა მინდა: არცერთ ანტისახელმწიფოებრივ და ანტიდემოკრატიულ აქციაში ჩვენს კავშირს მონაწილეობა არ მიუღია, ხოლო რაც შეეხება საქართველოს ინტერესების დაცვის საკითხებს, როგორც არის ეროვნული დამოუკიდებლობის აქტის აღდგენა 1991 წლის 9 აპრილს, აქ 22 ტრადიციონალისტს აქვს ხელი მონეროლი, კონსტიტუციის მიღებას წინა პარლამენტში, აქაც მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ჩვენმა დემოკრატიამ, რასაც ეს ხელისუფლებაც ვერ უარყოფს, იგივე ეროვნული ვალუტის შემოღება, რაშიც ჩვენი ძალისხმევაც არის ჩადებული, ყოველივე ეს ჩვენი საქმიანობის დამახასიათებელი ნიშანია.

— ცნობილი ფაქტია, რომ საარჩევნო კამპანიის წარმართვა, მეტად ძვირი ღირსძირება, აქედან გამომდინარე, როგორც არასახელისუფლო პოლიტიკურ ორგანიზაციას, ალბათ, ფინანსურად არ უნდა გქონდეთ საბარბილოდ საქმე, თუ ეს ასეა, მაშინ რა სახსრებით აპირებთ საარჩევნო კამპანიის ორგანიზებას?

— კი, ბატონო, მოგახსენებთ, რომ ჩვენი ფინანსური მდგომარეობა ყოველთვის იყო შეზღუდული, ჩვენ მინიმალური თანხებით ვახერხებდით არჩევნების ჩატარებას და ჩვენი ორგანიზაციის ფინანსური მდგომარეობა ჩვენი კავშირის წევრების მიერ შემოტანილ თანხებზე დამოკიდებული, ასევე იმ ადამიანებზე, რომელთაც სწამთ ჩვენი მოძრაობისა, რომელსაც ტრადიციონალიზმი ჰქვია. ჩვენ ამჟამად გვაქვს 6 ათასზე მეტი აქტიური წევრი. არიან პოლიტიკური ორგანიზაციები, რომლებიც იჩენებენ, რომ ჰყავთ 50-70 ათასი წევრი, მაგრამ რატომღაც არჩევნებში ზოგჯერ იმაზე ნაკლებ ხმას იღებენ, რამდენი წევრიც ჰყავთ.

რაც შეეხება ჩვენს ფინანსურ მდგომარეობას, ჩვენი ხელისუფლება არასდროს ყოფილა კეთილად განწყობილი ტრადიციონალისტთა კავშირის მიმართ და რამდენადაც ინფორმაცია გვაქვს, ძალიანაც ეცადნენ, რომ რაიმე მაკომპრომენტებოდა ადამიანთა, მაგრამ ეს გამორიცხებულია, როგორც საკუთარ ყურებს ვერ იხილავდნენ, ისე ტრადიციონალისტების ვერ იხილავდნენ რაიმე მაქინაციებში გარეულს.

— ამასთან დაკავშირებით, ერთი შეკითხვა დაგმადგა, როგორც ჩემთვის ცნობილია, ტრადიციონალისტთა კავშირი წინადადებას აყენებს დემოკრატიის მოქსნას საპარლამენტო იმუნტეტი და ეს ხელისუფლებას ხომ არ გაუადვილებს ოპოზიციურად განწყობილი დემოკრატები შანტაჟის გზით დაამოწონ?

— რაც შეეხება სადემოკრატიო იმუნტეტის მოხსნას, ჩვენ ეს აუცილებლად მიგვაჩნია, თუ გვსურს, რომ საქართველოს ჰყავდეს ხარისხობრივად კარგი პარლამენტი. ის ადამიანები, ვინც უკანასკნელი წლების მანძილზე ძარცვავდა ჩვენს ხალხს, იშოვა დიდი ფული და ცდილობს, რომ ახლა სადემოკრატიო იმუნტეტი იყიდოს, რომ მერე ისევ ქვეყნის ძარცვას მიჰყოს ხელი, აი, მათ წინააღმდეგ არის საჭირო იმუნტეტის მოხსნა. არსებობს ქვეყნები, სადაც საპარლამენტო იმუნტეტი არ არსებობს, რა თქმა უნდა, უმრავლეს ქვეყანაში, არსებობს იმუნტეტი, შეიძლება უხეშად ვამბოთ, მაგრამ ფულის ტომარები არ უნდა იყვნენ პარლამენტში, მათი პარტი-ოტიზმის ხარისხზე ლაპარაკი ზედმეტია, ადამიანი, რომელიც ძარცვავს თავის ქვეყანას, ის გამორიცხებულია, რომ რაიმე სასიკეთოს გაუკეთებდეს საკუთარ სახელმწიფოს. ამიტომ, ჩვენი ღრმა რწმენით ერთხელ და სამუდამოდ იმუნტეტი უნდა მოიხსნას და მაშინ ამ ხალხს პარლამენტში მოსვლის მადა დაეკარგება, ხოლო იმ პოლიტიკურ ძალებს, ვისაც მეტი შეუძლია ქვეყნისათვის სიკეთის კეთება, მეტი შანსი მიეცემა მოხდენენ ქვეყნის ხელისუფლებაში.

— ტერორისტული აქტის მცდელობის გახსნასთან დაკავშირებით, ათასწარი ქორეზს აფრცხლებენ, თითქოს ბევრი თანამდებობის პირია გარეულის მის ორგანიზებაში და მიწნება ასევე აბაშიძეზე კეთდება, რას გვეტყვით ამის შესახებ?

— პირდაპირ გეტყვით, რომ ეს არის ორმაგად გამორიცხებული, რომ ბატონი ასათიანი რაიმე ასეთ ქმედებაში იყოს გარეული, ვერ ერთი, რომ ის არის ზნეკეთილი პიროვნება, ეს მისმა მტრებმაც იცინა და მეორეც, ის არის ძალიან ჭკვიანი კაცი და ჭკვიანი კაცი ამ საქმეში არ გაერევა. რაც შეეხება სხვა ძალებს, ცნობილია, რომ ამ ხელისუფლებას მარცხნიდანაც და მარჯვნიდანაც ოპოზიცია ჰყავს და ახლა ყველა მათგანზე პასუხისმგებლობას მე ნამდვილად ვერ ავიღებ, მაგრამ ის პოლიტიკური ორგანიზაციები, რომლებთანაც ჩვენ გვაქვს მჭიდრო ურთიერთობა და ადგილობრივი კავშირის გარდა ეს არის სახალხო, გამორიცხებულია, რომ რომელიმე მათგანი გარეული იყოს ტერაქტში და მარტო დღეს კი არა, არასოდეს არ ნავედენ ამგვარი ბინძური საქმეზე. რაც შეეხება ტერაქტებს და გადატრიალებებს, ეს ამ სახელისუფლო წრეების მოგონილია და ტერორისტების მოიკითხონ საკუთარ რიგებში და სხვას ნუ დააბრალებენ ამას, ეს კეთილი რჩევა იქნებოდა მათთვის.

მია თვალსაზრისით

ქვეყანაში მიმდინარეობს ენერგეტიკის ღარბის გაბაზოშიერი ნებრეა

ენერგეტიკის პრობლემების შემსწავლელმა მუდმივმოქმედმა კომისიამ 2 ივნისს პრესკონფერენცია გამართა. ეურნალისტების მიერ დასმულ შეკითხვებზე ამომწურავი ინფორმაციის მიწოდების მიზნით, მათ წინაშე წარსდგა ენერგეტიკის ფართო სპექტრი: საგარეო ურთიერთობათა დეპარტამენტის უფროსი თემურ ყიფიანი, რემონტების სამმართველოს უფროსი ბოძინა გაბაშია, პროფკავშირების საკოორდინაციო საბჭოს თავმჯდომარე თემურ მამიაშვილი, სამმართველოს მთ. ინჟინერი თამაზ თხელაძე, სატბოების ეკონომიკური პროექტების მომარაგების უფროსი იაგო ვალიშვილი, გენერაციის ტექნიკური სამმართველოს უფროსი გიორგი ყიფაშვილი, თელავის სადისპეტჩერო სამსახურის უფროსი ვლადიმერ ხუციშვილი.

პრესკონფერენციის უძღვებოდა კომისიის თავმჯდომარე მირონ ფირცხელაძე.

გამომსვლელებმა განსაკუთრებულად გაუსვეს ხაზი იმ ფაქტს, რომ თელავის პრეფექტურის დროს შრომით კოლექტივებს უნდა მიეღოთ გარკვეული რაოდენობის აქციები, კერძოდ, 5-დან 10%-მდე, მაგრამ მათ დღესაც არ იცინა, თუ რა რაოდენობის აქციებს ფლობენ,

რისი უფლებები აქვთ და რისი — არა. ისინი ბევრს იბრძვიან საკუთარი უფლებებისათვის, მაგრამ უშედეგოდ. ალბათ, მომავალში კონკრეტულ ნაბიჯებსაც გადადგამენ და ამ უფლებებსაც მოიპოვენ. ენერგეტიკის სფეროში ნაკლოვანებების ძირითადი წყარო ენერგეტიკის არასრულყოფილი კანონია, რომლის სრულყოფისთვისაც დიდი ხანია იბრძვიან ენერგეტიკოსები, მაგრამ უშედეგოდ. სწორედ ამიტომ იყო, რომ გასულ ზამთარს მიდოდა ერთმანეთზე გადაბრალებები და მტყუნა-მართლის გარჩევა შეუძლებელი გახლდათ, ასეთი არასწორი მიდგომა ხელისუფლების მხრიდან იწვევს ენერგეტიკის დარგის ნგრევას. პარლამენტის მიერ მიღებულმა კანონმა ფერადი და შავი ლითონების გატანის შესახებ ხელი შეუწყო ენერგეტიკის დარგის ძარცვას. ამ კანონის მიღებიდან დღემდე უკვე გაიმარჯვლა და მოპარული 300კმ-ის გადამცემი ხაზი. როგორც მოგეხსენებათ, გადამცემი ხაზები სპოლენისაგან შედგება. ეს საკითხი ენერგეტიკის სამსახურებმა დააყენეს უშიშროების, შ.ს.ს-ს და ყველა იმ სამსახურების წინაშე, რომელსაც ეხებოდა. პარლამენტიც და პრეზიდენტიც ინფორმირებულია, მაგრამ დღემდე შედეგები არ ჩანს. მხოლოდ შ.ს.ს-მ მოინერა, მივიღებთ ზომებს და

ამით დათავრდა ყველაფერი. არავითარი ზომების მიღება არ იგრძნობა. თუ გადამცემი ხაზების ძარცვა ისევ გაგრძელდა, ელ-ენერგიის მომხმარებელმა მიტანა შეუძლებელი გახდება. ეს არის პარლამენტისა და ხელისუფლების იმ უვარგისი პოლიტიკის ბრალი, რომელიც ქვეყანაში მიმდინარეობს.

პრობლემები, რომლებიც შექმნილია ტექნიკურ ნაწილში, ჰიდროელექტროსადგურებში, თბოელექტროსადგურებში, ქვსადგურებში, გადამცემი ხაზებსა და დისპეტჩერისაში, არათუ წყდება, არამედ უფრო დამძიმდა. მანქანა-დანადგარები, რომლებიც სარემონტოა, თუ არ მიხედვს, გაჩერდნენ. იმიტომ, რომ გენერაციაში რემონტები და აღდგენითი სამუშაოები არ ტარდება, უქმად იდგება 1,5-2 მლრდ კვლტ სთ-ის ელ-ენერგია. მარტო მაისის თვეში უქმად დიდვარა წყალი, რომელსაც შეიძლო 10მლნ. ლარის ელ-ენერგია მოეცა. ამით ზარალდება ენერგოსისტემა და ბიუჯეტიც. ეს დანაშაულია. თუ ენერგო-ობიექტებმა თავიანი გამოიშვებოდა კუთვნილი თანხები არ მიიღებდნენ, რემონტები ვერ ჩატარდება, მაშინ უნდა ვთქვათ, რომ ქვეყანაში მიმდინარეობს ამ დარგის გვეგმანდირი ნგრევა, რაზედაც პასუხი უნდა აგოს პარლამენტი, პრეზიდენტი და აღმასრულებელ-

მა ხელისუფლებამ.

მარეგულირებელი კომისია არ ემსახურება სრულყოფილად ენერგეტიკის ინტერესებს. არც ხალხის და არც მრეწველობის ინტერესებში არ შედის ელ-ენერგიის საფასურის გაზრდა. მრეწველობაში გაიზარდა პროდუქციის თვითღირებულება. მოსახლეობა თუ 6 თეთრს ვერ იხიდა, ეხლა 9 თეთრს როგორ გადაიხდის?

საქართველო ჭარბი ჰიდრორესურსების ქვეყანაა, ასეთ ქვეყანაში კი დარგი ადვილი სამართავია, ამიტომ ხალხი არ უნდა იყოს ელ-ენერგიის გარეშე. ენერგეტიკის, რომელიც ერის სიამაყე და საგანძურია, მთელი გამოიშვებულის ელ-ენერგიის 40%-ს ქმნის. ენერგეტიკის შარშან კუთვნილია თავიი ტარფი 35 მლნ. ლარი და მიიღო 800 ათასი ლარი ე. ი. მაშინ, როცა 1 კვლტ ელ-ენერგიას 6 თეთრად ვყიდით, ენერგეტიკის მისცეს 0,03 თეთრი. ასეთ პირობებში, რა თქმა უნდა, ელ-სადგური ვერ იმუშავებს და გაჩერდება. შემდეგ კი მისი რეაბილიტაციის თანხები ჩვენ არ გვაქვს და მას უცხოელი ადგილობრივი ჩაიდებს ხელში. ეს ჩვენი აზრით, ხელგაწურად, სეციალურად კეთდება. ამის დადასტურებაა ის, რომ ორ მილიარდ მანერად აშენებული ენერგეტიკა (მაშინ 1 დოლარი 66 კაპიკი ღირდა) 119

მილიონად უნდათ გაყიდონ.

ენერგეტიკის ობიექტებში ხელფასები არ გაცემულა 6-დან 28 თვემდე, მოსახლეობის 70% ელ-ენერგიის საფასურს იხდის, მაგრამ დანიშნულების ადგილამდე თანხები არ აღწევს. ენერგეტიკის პრობლემების შემსწავლელმა მუდმივმოქმედმა კომისიამ შეიმუშავა მიმართვა, რომლის სრული ტექსტიც ცნობილი გახდა პრესკონფერენციაზე დამსწრე საზოგადოებისათვის, გთავაზობთ მიმართვის ტექსტს:

1. შეიცვალოს პრეზიდენტმა, პარლამენტმა და მთავრობამ ენერგეტიკისადმი დამოკიდებულება დარგის და ქვეყნის სასარგებლოდ.

2. სრულყოფილად ჩამოყალიბდეს კანონი ენერგეტიკის შესახებ, რაც საწინდარი გახდება დარგის ნორმალური განვითარებისა.

3. შეწყდეს ენერგო-ობიექტების გაუმართლებელი პრივატიზაცია.

4. დარგი სამართავად გადაეცეს ზნეობრივ და პროფესიონალ ენერგეტიკოსებს და არა პირადული ინტერესების მქონე ჩინოვნიკებს.

5. შეიცვალოს დარგის მართვის სისტემა ანუ კოლექტივებს მიეცეს უფლება ადმინისტრაციული, ფინანსური და ტექნიკური საკითხების გადაწყვეტილა.

თელავის რაიონი

ნაჩინებულ გზაზე ისტორიკოსი

ჩხაიძეების საგვარეულო

გაგრძელება, დასაწყისი
„საქართველო“ №

მეტი ბეჭედი და ნიკოლოზ ჩხეიძეები, შვილი-ნიკოლოზი გიორგი სააკაძისა, შვილები გორგასალ ჩხეიძისა და დეიდაშვილები შაჰნავაზისა (ვახტანგ V-ისა) ფიგურირებენ 1770 წელს შედგენილ შაჰნავაზის განჩინების წიგნში ბარათაშვილებისა და გორგასალშვილების სასახლო სიგელით, როგორც ჩანს, ნიკოლოზ ჩხეიძე მთავარეზოვროსა.

გიორგი სააკაძის შვილიშვილის, ქიხოსრო ჩხეიძის სახლში დაიბადა გიორგი XI-მ განსაცდელის ფაშის (სენია ჩხეიძე). სენია ჩხეიძის ცნობით, „ქიხოსროს შვილი თეიმურაზი ისპაჰანს ბატონიშვილს ლეჟანს შერჩენდა“. თეიმურაზ ჩხეიძე დალუჟდა ყანდარის საომარ ოქროსიდან, რომელიც ალექსანდრე ბატონიშვილს მონიშნავდა ედგა. აქვე დაილუჟნენ თეიმურაზ, თარხან და სხვა ჩხეიძეები (სენია ჩხეიძე, რ. ფირცხალაიშვილი).

გორგასალ ჩხეიძის შვილიშვილის შვილის ისტორიკოსი სენია ჩხეიძის ორი ძმა ყანდარს ვახტანგ VI-ის უფროსი ძმას, ქიხოსროს მეფეს ხლებია და მასთან ერთად დალუჟდნენ.

1762 წელს ჩხეიძეთა საგვარეულოში კვლავ ჩანს გორგასალ ჩხეიძე, რომელიც მეტევერეა გიორგი სააკაძის სიძის, 1629 წელს დალუჟილი გორგასალ ჩხეიძისა, როგორც ჩანს, იგი პირველი გორგასალ ჩხეიძის შვილიშვილი უნდა იყოს.

გიორგი სააკაძის დალუჟვის შემდეგ მისი ოჯახის წევრთაგან როსტომ მეფეს ყველაზე ადრე — 1633 წელს შეუწყნარებია გიორგი სააკაძის ასულისა და შვილიშვილის ბეჭედი ჩხეიძის ოჯახში.

„გორგასალ ჩხეიძის ახალგაზრდა ვაჟი, ბეჭედი ჩხეიძე თავისი პაპის, გიორგი სააკაძის გვერდით იყო იმ საბედისწერო ფაშას, როცა თურქმა ჯალაღატაკმა მუხანათურად უღალატეს გიორგი სააკაძეს“ (რ.ფ. იქვე).

„გორგასალ ჩხეიძე სრულიად შემთხვევით იმ დღესასწაულს სცდა. ვეზირს დაუბატონია გიორგი სააკაძე და მისი თანმხლებნი პირნი და დაუტყვევებია. ჯალაღატაკმა ტყვეები თვლით ჩაიბარეს და შესაბამისი წესებით მათი მოკვებითი თავები უნდა წარედგინათ ვეზირ აშაშისათვის. ბეჭედი თავის წაქვეთილად გორგასალ ჩხეიძეს შეეძლო სასწრაფოდ გასცლოდა იქაურობას და თავი გადაერჩინა, თუკი შეიცნობდნენ, მასაც თავს წარუცხადებდნენ, მაგრამ გორგასალ ჩხეიძე უმეგობრობით თავგანწირვა გამოიჩინა. არა მხოლოდ შვილის გამო, მან გიორგი სააკაძის გვერდით სიკვდილი არჩია, რითაც ისინი შვილიც და არ უღალატა ცხოვრებისეულ მიზანს, რადგან გიორგი სააკაძის ერთგულება იყო მისი არსებობის მიზანი და მისი გაზრდილი, გვერდითი პოზიცია... გორგასალ ჩხეიძის მოქმედება გვიანდელ ანარქიკო ციხე დადიანის თავგანწირვისა. ბერი ეგნატაშვილი წაუწერებს: „მამის იწინა ხონიჭის დამან, რომელი ედგა ვაზირსა და მისწრაწი წინა, როგორი საქმე არისო და ან როგორ გვეადრებო, სულ მოურავის სახელი მოდის და შენი არაო“. მამის უღალატა ვაზირ-მან. დააბატონა და ღალატით მოკლა მოურავიცა და შვილებიცა და გამგებელი ქიხოსრო და, რაცა ჰყვანდა. ყოველივე მოუწყვცია ერთი შვილი ახლდა თანა ავთანდილ, მოუკლეს იგიცა, მამის თან ახლდა გორგასალის შვილი ბეჭედი და წააქვს ბეჭედი სასიკვდილოდ მამის შეტყვევან და ქრთამი მისცა იასაულს, რომ მავ ჩემს შვილს კი ნუ მომიკლავ და მე მომკალი. ჩემი თავი ანგაროში გაგეთვლებო და არღარა მოკლულა შვილი. თვით გორგასალ მოკლა. თვით მოსჭრა, მიიტანა და ანგაროში გაარო. ნა. ბეჭედი მოჩანს და წამოვიდა“ (რ.ფ. „კალმასობა“ გვ.7).

ამრიგად, სიკვდილს მხოლოდ ბეჭედი ჩხეიძე გადაურჩა. ცნობები გიორგი სააკაძისა და მისი თანმხლებთა უკანასკნელი წუთებისა და აღსასრულის შესახებ პირველ ყოვლისა, სწორედ მის უწყებებზეა დამყარებული — წერს რომა ფირცხალაიშვილი.

ბეჭედი ჩხეიძე ქართლს დაბრუნდა და როსტომ მეფის მფარველობა მიიღო.

რ. ფირცხალაიშვილის აზრით, ფარად ფაშაში იგულისხმება გიორგი სააკაძის სიძე, რომელსაც თურქეთში „სამი-ოთხი საფაშო სარჩოდ გაუჩინეს დიდნი პატივი დადეს“. ამასვე ადასტურებს იოსებ თბილელი ერთ ბიოგრაფიულ ცნობაში, საიდანაც სრულიად სარწმუნო ხდება, რომ ფარად ფაშა იგივე გორგასალ ჩხეიძეა. ტფილელი აღნიშნავს, რომ გიორგი სააკაძის სიძე „თავდადებ მკვდარი“ გიორგი სააკაძისათვის (რ.ფ. გვ. 7).

გორგასალ ჩხეიძე — წერს რომა ფირცხალაიშვილი — თავისი უკანასკნელი ნაბიჯით და თავდადებით თანამოაზრის არა მხოლოდ ჩხეიძეთა მამინდელი სახლის, არამედ საერთოდ გიორგი სააკაძის თანამდგომთა და „მოკიდებული კაცთა“ ბანაკის სასტიკი რეალური სურათი და სწორი პოზიცია“ (იქვე).

„სიცოცხლის უკანასკნელ წუთებში ერთად იდგნენ გიორგი სააკაძე და გორგასალ ჩხეიძე — დიდი პაპა დღევანდელი ჩხეიძეებისა, მათი მოკვითილი თავებიც ერთად დაეცნენ მტარველთა მიწებზე“ (იქვე).

გორგასალ ჩხეიძე იყო თანამოაზრე და ურთიგულესი თანამებრძოლი დიდი მოურავისა, მაღალი რანგის მოღვაწე, ლუარსაბ პირველის შვილიშვილი და სვიმონ დიდის დისწული, მათი ოჯახურ წრეში აღზრდილი და მათი პრინციპებისა და სამშობლოს ერთგული.

გორგასალ ჩხეიძე შეძლო დალუჟვის წინ საკუთარი გული საქართველოსკენ გადმოეტყორცნა. ეს იყო მისი შვილი ბეჭედი ჩხეიძე. დიდად დახაფხაფებული, რომ მან საქართველოს ისტორიას გადაურჩინა ერთადერთი ცოცხალი მონაწილე გიორგი სააკაძისა და მის თანმხლებ პირთა

ტრაგიკული აღსასრულისა (იხ. ფირცხალაიშვილი „კალმასობა“ 1998. №9. გვ.7).

ჩხეიძეთა სათავადოს საკუთარი სამოხელეო აპარატი შეიქმნა და ფაქტურად იგი მართავდა ქვეყანას.

1325 წელს გოგატი ჩხეიძეს მეგაფრეთუხუცესის სახელი უჭირავს. ყელგარძელ ჩხეიძე (1413-1444 წწ.) მეფის ვაზირია, ივანე ჩხეიძეს (1486-1489 წწ.) ამილახორის — სამეფო საჯინიბოებისა და აბჯარ-საჭურველის მოხელეების უფროსის თანამდებობა უჭევია.

1488 წ. ივანე ჩხეიძე მეფემ რაჭის ერისთავად დასვა „ლიხთ იმერისა და ამერის მთავრად და მსჯულად დადგინებული მჭირბოლი რაჭისა“. შემდეგ, ეს სახელი სანსარმა დიკავა, რომელიც ამავე დროს სახლის უფროსიცაა. ამ დროიდან ჩხეიძეებს თანამდებობა — ერისთავი „გაუგვარდით“.

XVII ს-ში ჩხეიძეთა საგვარეულო კიდევ უფრო დაწინაურებული ჩანს. ამ დროისათვის სამეფოს ბოქალთუხუცესი თეიმურაზ ჩხეიძეა, რომელიც დიპლომატიური მისიით ირანის შაჰის სეფის კარზე მოღვაწეობს და 1632 წელს ქართლის „ვალიად“ გამოგზავნილ როსტომს მოჰყვება საქართველოში.

1651 წელს ლევან ჩხეიძემ, სხვა დიდებულებთან ერთად ხელი მოაწერა ალექსანდრე III-ის ცნობილ ფიცის წიგნს.

1651 წელს ალექსანდრე III ფიცის წიგნში მოხსენიებული არიან: სახლთუხუცესი ზურაბ ჩხეიძე და ბოქალთუხუცესი ფერეიზ ჩხეიძე.

ამავე ეპოქაში მოღვაწეობდნენ: ჭყონდიდელი ეგდომოსი, სახლთუხუცესი სენია, სურგაჯი ოტია II და ზურაბი (1669 წ.). ქვეტირის მოურავი ოტია III (1628 წ.) და ბეჭანი, დედოფლის სახლთუხუცესი როსტომ. მოქალაქეთუხუცესი თეიმურაზ II ჩხეიძეები და რაჭის ერისთავის თავდები ოტია IV ჩხეიძე.

თეიმურაზ II ჩხეიძე 1660-1681 წწ., „ძალად ხქმრმლით დავიჭირეთ“, „სახლის დანაკარგი შორაშნის ციხე და ქალაქი“.

ბაგრატ IV-ის მეფობაში 1660-1681 წწ. დიდ წარმატებას მიაღწია სენია ჩხეიძე. იგი სამეფოში პირველი კაცია. მტერთაგან დამარცხებულმა მეფემ, სენიას, მისი ძმის სვიმონ კათალიკოსისა და სხვათა „დიდის ცდითა“ დაიბრუნა ტახტი 1663 წელს. ამიტომაც, რომ სამეფო კარზე წარჩინებულითაგან მეფე პირველ რგაში მას იხსენიებს.

ბოქალთუხუცესი თეიმურაზ II ჩხეიძე მოიხსენიება მის მიერ შემკობილ ამალეებისა და ჯვარცმის ხატის 1686 წლის წარწერაში.

დედოფლის სახლთუხუცესი როსტომ იხსენიება ალექსანდრე IV-ის 1685 წ. შეწირულობის წიგნში.

ამავე საუკუნეში მოღვაწეობდნენ სახლთუხუცესები: ზუტია, გიორგი, ბეჭანი და ოტია ჩხეიძეები. ამავე პერიოდში იყო მძღელობა იმერეთის ბატონიშვილის მამუკა ჩხეიძის ქართლში გასაფხვლად ასეთი შესაძლებლობა შეიქმნა მამინ, როდესაც როსტომ მეფესა და თეიმურაზის ორგვლივ დაეჯგუფებებში, ჩხეიძეები ქართველობისათვის მებრძოლ თეიმურაზისა და მისი მოკავშირის ალექსანდრე იმერია მარჯვ გამოდოდნენ.

1679 წელს ბაგრატ IV-მ სახლთუხუცესის სახელი გიორგი ჩხეიძეს დაუმტკიცა და საგვარეულოს წინამძღოლად ის უნდა იყოს.

განსაკუთრებით აღნიშვნის ღირსია, ქართლის სამეფო კარის მოღვაწეობის, ცნობილი ისტორიკოსი და საზოგადო მოღვაწე სენია ჩხეიძე (1670-1745). მის კალამს ეკუთვნის „...ცხოვრება მეფეთა“, სადაც მოცემულია

ქართლ-კახეთისა და ირანში მიმდინარე მოვლენები, რომელთა უმეტესი მონაწილეა და რომელიც გამოიყენა ივ. ჯავახიშვილმა სენია ჩხეიძისადმი მიძღვნილ ნარკვევში.

სენია ჩხეიძე მეფის ერთგულ თავადთა რიცხს მიეკუთვნება, „მისი სამსახურში იქნედა ხმალს“, იგი ყველაზე ახლოს, მეფის ძმასთან ბატონიშვილ ლევანთან და მისი ოჯახის წევრებთან იყო დაახლოებული, რადგან „თავად ლევანის გაზრდილი და ქიხოსროსთან შერდილი იყო“.

1699 წელს შაჰმა ბატონიშვილი ლევანი და სენია ჩხეიძე ბელუჯების წინააღმდეგ საბრძოლველად გაგზავნა. ამ ბრძოლაში სენიას დიდი ვაჟკაცობა გამოუჩენია და ბატონიშვილი სიკვდილს გადაურჩინა.

1700 წელს სენია ჩხეიძე გიორგი მეფესთან და ბატონიშვილ ლევანთან ერთად იბრძოდა ქრმანში ავღანელების წინააღმდეგ.

როგორც ირკვევა, ჩხეიძეები XVIII ს-შიც აქტიურად მოღვაწეობენ, როგორც საგარეო, პოლიტიკურ, ისე შინაგუდალურ ურთიერთობათა წინააღმდეგობების დაძლევის საქმეში.

1740 წელს ალექსანდრე V-მ კიდევ უფრო დაწინაურა ჩხეიძეთა საგვარეულო. კერძოდ, დაანახა და მის შვილებს: როსტომს, გიორგისა და დავითს უბოძა „მკვიდრად“, „სამოურაოდ“ ქვეტირთან ერთად სიძის.

1791 წელს სოლომონ II-ის თანამეცხედრემ მარიამ დედოფალმა „ჩინებული კაცის ძეს“, ლევან ჩხეიძეს თავისი მოღვაწეობისთვის უწყალობა.

1804 წელს სოლომონ მეფემ, ოტია V ჩხეიძის შვილებს: ბეჭანს, როსტომს, ხოსიას, ქიხოსროს და სიმონს განუხალა მათი „სამკვიდრო ყრმა მამულისა“ და „გერეთვე სახასო ტყე და წყლის“ წყალობის სიგელი, რადგან ოტია და მისი შვილები სოლომონის „დიდად ერთგული და წარმატების მონადე“ იყვნენ.

თანამეცხედრე ჩხაიძე, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. 18.V.1999 წ., თბილისი.

გაგრძელება იქნება

სტარტზეა ზესტაფონი! პრობლემა არ გვაქვს?!

სტარტეული სასტარტო მდგომარეობა შეიქმნა ზესტაფონის იგივე ეკონომიურად ძლიერ რაიონებს შორის ისინიებოდა საქართველოში. რამდენიმე საკავშირო მნიშვნელობის ქარხანა, სამშენებლო ობიექტები, მძლავრი გადაამამუშავებელი მრეწველობა ზესტაფონის განვითარება-ავაგებისათვის საუკეთესო საშუალებებს ქმნიდა.

ნათქვამია, ერთი დრო არავის შერჩებო. უკანასკნელი წლების ცნობილმა მოვლენებმა დალი ზესტაფონსაც დაასვა. თითქმის ყველა მნიშვნელოვანი საწარმო გაჩერებული იყო და რამდენად შეინარჩუნა ზესტაფონმა ის ძველი პოზიცია, საინტერესო გახლავთ.

სასიამოვნო მოსაუბრე აღმოჩნდა ჩვენი მასპინძელი — რაიონის გამგებელი, ბატონი ჯემალ გორგოძე, მაგრამ ამასთან ერთად საქმიანიც და საკუთარი სიტყვის პატრონიც; 6 წელია ბატონი ჯემალი ზესტაფონის გამგებელი გახლავთ და სიტუაცია საქართველოს ბევრი გაღატაკებული რაიონის ფონზე არცთუ საგალალოა, უფრო მეტიც, სასიკეთო ტენდენციებიც შეინიშნება.

— როგორი სიტუაცია დაგხვდათ რაიონში, როცა გამგებლად დაინიშნეთ?

— ჩემთვის ზესტაფონი უცხო არ იყო თავისი ჭირ-ვარამით. მე 1995 წლის ოქტომბრამდე წინა მოწვევის პარლამენტში დეპუტატი ვიყავი, 1993 წლის ბოლოდან კი რაიონის გამგებელი ვარ.

დაინიშნის დღიდან მდგომარეობა საკმაოდ რთული იყო კრიმინოგენური და სოციალ-ეკონომიკური თვალსაზრისით. შს-მ ერთ-ერთი პირველი, საგანგებო ოპერატიული ღონისძიებები ჩაატარა და ასე დავიწყეთ ბრძოლა წესრიგის განმტკიცებისათვის.

— რა ხდება დღეს?

— მესამე თვეა სერიოზული დანაშაულები არ მომხდარა. კრიმინოგენური სიტუაცია სტაბილურია და კონტროლს ექვემდებარება.

— სოციალურ-ეკონომიკური თვალსაზრისით თუ შეიცვალა რამე?

— პირველ რიგში მიზნად დავისახეთ, ჩვენი სამრეწველო-ეკონომიკური პოტენციალი მაქსიმალურად გამოგვეყენებინა.

1995 წელს დღის წესრიგში დადგა ფეროშენადნობი ქარხნის საკითხი. ჩვენი მრეწველობის ამ ფლაგმანში თავის დროზე 5000-მდე კაცი მუშაობდა, შემდეგ ეს რიცხვი შემცირდა, მაგრამ პარტნიორული ორგანიზაციები იყო დიდი რაოდენობით, სატრანსპორტო, სამშენებლო, ენერგეტიკული და სხვა, რომელსაც ფეროშენადნობი ტვირთავდა.

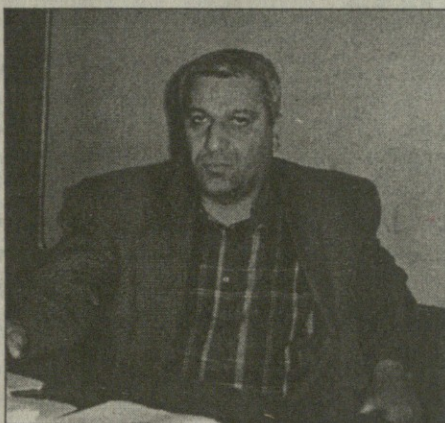
თითქმის გაჩერების პირას მისული ქარხანა ყველასათვის მიუღებელი ფორმით, მაგრამ მაინც გადარჩა. იგი 10 წლის მართვის უფლებით უცხო ქვეყნის მმართველ კომპანიას გადაეცა.

ის უარყოფითი რეზონანსი, რომელიც ამ ფაქტს მამინ მოჰყვა, რომ იყიდება ქარხანა, რომ ქვეყნის სტრატეგიული ობიექტი სხვის ხელში გადადის და ეს ერის, ქვეყნის ღალატიაო, დღეს მივიწყებას მიეცა. ასეთმა ნაბიჯმა გაამართლა და მმართველმა კომპანიამ, რომელსაც ძირითადად ქართველი ბიზნესმენები წარმოადგენდნენ ბატონი დავით შალვაშვილის ხელმძღვანელობით, კონტაქტები დაამყარა ინგლისის, ამერიკის, ისრაელის, იაპონიის ფირმებთან. სადღეისოდ იქ 2700 კაცი მუშაობს და ყოველთვიურად იღებს ხელფასს. მართალია, ეს არ არის მეტალურგიის საკადრისი ანაზღაურება, მაგრამ 80-100 ლარი საარსებო მინიმუმია და პერსპექტივაც უახლოეს წლებში რეალურია.

საინტერესოა ის საკითხი, რომ ზესტაფონის რაიონი იმერეთის რეგიონში ერთადერთია, რომელსაც საბიუჯეტო ორგანიზაციების სახელფასო დაკალანება არა აქვს არც გასული, არც მიმდინარე წლისა. ხელფასების მძლავრი მოცულობა, როგორც ბატონმა ჯემალმა გვითხრა, გაცემულია. თითქმის იგივე შეიძლება ითქვას პენსიების შესახებაც. მართალია, ეს საკითხი ბოლომდე გადაჭრილი არ არის, მაგრამ ადგილობრივი ორგანიზაციების ძალისხმევით შესაძლებელი გახდა, გასული წლების დაგალიანება საშუალოდ ორთვენახევარზე დაეყვანათ, ეს გახლავთ 650000 ლარი. რაც შეეხება მიმდინარე წელს, პენსიები მართის თვის ჩათვლით გაცემულია.

რეფორმების განსაკუთრებული მნიშვნელობა კარგად ესმის ზესტაფონის ხელმძღვანელობას. ამ მხრივაც რაიონი ერთ-ერთი პირველია. მინების პრივატიზება სოფლად თუ ქალაქად მცხოვრებ მოსახლეობასთან უკვე დასრულებულია.

ერთადერთი ქალაქი ზესტაფონი, რომელიც „იუსაიდის“ პროგრამით ხელმძღ-

ანელობს და საკუთრების უფლების დოკუმენტაციაზე მუშაობს. როგორც გამგებობაში გვითხრეს, ივნისის თვეში სოფლის მოსახლეობაზე საკუთრების უფლების დოკუმენტების ჩაბარებაც დაიწყება; მოსახლეობა კმაყოფილებას გამოთქვამს მინების უსასყიდლოდ გადაცემის გამო, მაგრამ მათთან ერთად რაიონის გამგებელი მაინც შემოვითვლია.

— იმისათვის, რომ ხალხმა მიწას უპატრონოს, მოუაროს, პირობები არ არის, ძვირია შესამქმეკატები, სანავი და მიწის დამუშავება კირს. ჩვენ ხელს ვუწყობთ საკრედიტო ვაშმირების შექმნას, მაგრამ ეს პროცესი ნელა მიმდინარეობს — ამბობს ბატონი ჯემალ გორგოძე.

პრობლემები სხვაც ბევრი აქვს ზესტაფონს. ამ სიტყვებით ჩვენ ვერავის გაგოცნებთ, მაგრამ როცა პირველხარისხიანად შედარებით ნაკლებმწვავე საკითხები დგას დანარჩენი საქართველოსგან განსხვავებით ეს უკვე წინადადებამაღი ნაბიჯია.

თითქმის 4 წელია, რეგულარულად 100%-ით სრულდება ბიუჯეტი, მაგრამ ამ უკანასკნელთან მიმართებაში პრობლემები მაინც არსებობს, გამოწვევის სხვა რაიონებისგან არც ზესტაფონი წარმოადგენს და ბატონი ჯემალი გულახდილად აღიარებს, რომ ბიუჯეტის გარეშე მზრუნველ თანხების კონტროლის პრობლემას ვერაფერი მოუხერხა.

— ეს საკითხი პარლამენტის დონეზეა გადასანწყევტი და პასუხისმგებლობის აუცილებლობა ამასთან დაკავშირებით უნდა განისაზღვროს, რადგან მხოლოდ ჩვენი მცდელობა შედეგს ვერ იძლევა.

კერძო სტრუქტურებში დასაქმებულთა მინიმალური ხელფასი არასწორად აღირიცხება. ყველაზე ვიცით, რეალურად ორჯერ, სამჯერ მეტს იღებს იგი, მაგრამ არ ფორმდება შესაბამისად და ბიუჯეტი, საპენსიო ფონდი შემოსავლებს კარგავს.

პრობლემათა შორის ბატონი ჯემალი კიდევ ერთხელ პენსიების გაცემის საკითხს აყენებს მწვავედ.

— არის პენსიონერთა გარკვეული ნაწილი, რომელსაც შემოსავლის სხვა წყარო არ გააჩნია. ერთი სიახლე დავენერგეთ, 1500 უმწეო და ისეთი პენსიონერი აღვრცეთ, რომელსაც მარჩენალი არა ჰყავს და ჩვენ წინსწრებით ვაძლევდით მათ პენსიებს.

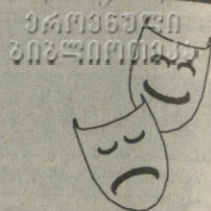
ყველაფერი რიგზეაო, სულაც არ ამტკიცებს ბატონი ჯემალი, მაგრამ, როცა სიტუაცია გავეცანით და ის რეალური ნაბიჯები შევაფასეთ, რაც გამგებლის ინიციატივით, ძალისხმევითა და მონდომებით გადაიდგა, გაცილებით დაფრთხილ, ნუთუ ამ კაცის უნდადგომის საკითხს აყენებს საკრებულო-მეთქ; არადა, ეს საკითხი უკვე დღის წესრიგში იდგა.

მანანა დოგოჯიძე

სატირისა და იუმორის კუთხა

რუბრიკის მასპინძელია ნიკოლოზ იოსებია

სადღეისო თემაები

პარლამენტის შენობის ფოიეში ხელკეტმომარჯვებული ადამიანები დეპუტატებს ძალით მიერეკებიან სსდომათა დარბაზში, თან აშინებენ: — დეპუტატებო, შებრძანდით დარბაზში, თორემ პრემიას ვერ მიიღებთ.

— ავსუს, რა დრო იყო, სულ სამი ცისფერი იყო საქართველოში და იმათაც კოსტუმების ფერის გამო ეძახდნენ „ცისფერს“. აფიშას ათვალერებს ორი ტიპი.

შეპრეზილია „ელიტის“ წარმომადგენლობა. შევარდნაძე ამბობს — ერთი გამაგებინა, ეს მაფია ვინდაა?

ნახევრად გაკრეჭილი ქმარს ეკითხება ცოლი:

— რას ჰგვხარ, კაცო.

— რა მექნა, ოთხი ლარი უნდა გაკრეჭვას და მე ორის მეტი არ მქონდა.

დამოკრახვა

— ამაზე მეტი დემოკრატია რა გინდა, ძმაო, რაც გსურს, დაწერე, სადაც გინდა, ირივლე, იქურდე, რომელ ასაკშიც გინდა იბოზე, იმათ-ოფრე, ილოთე... ოღონდ, მიტინგი არ გამართო.

სასწრაფოს მანქანა დგას. სადარბაზოდან საკაცით ავადმყოფი გამოჰყავთ. ექიმი მიმართავს ჭირისუფალს.

— თუ ფული არა გაქვთ, რატომ გინდათ, რომ მაინცდამაინც საავადმყოფოში გარდაიცვალოს.

«ქაჯანა» პარლამენტში

პარლამენტის სსდომათა დარბაზში კატოს კულისებიდან თავი აქვს გამოყოფილი და ყვირის:

— ნადით! ნადით! — უფალი გითხოვთ.

საპარტეზო რუკის კონტურის შუაში დგას პარლამენტის შენობა, ირგვლივ ყველაფერი წალეკილია. შენობიდან თავები აქვთ გამოყოფილი „ელიტის“ წარმომადგენლებს.

პარლამენტის შენობას აწერია:

„ნოეს კიდობანი“.

— რატომ სცემთ ხალხს?
— რატომ და ადამიანის უფლებების დაცვაში გვიშლიან ხელს.

— რას შვრები შვილო, მამაშენი ვარ?
— მამაჩემი ის არის, ვინც ხელფასს მაძლევს.

„იღეს მექნებოდა პრემია, მაგრამ მე არ მქონდა“.

„მე გარკვეულწილად ჩავეჭირე პრემიისთვის და ჩავეჭირე ხელფასისთვის“.

სიუსივნის განკურნება შეუძლებელია!!!

ექიმების არასწორი დიაგნოზები, რომელთაგან ყველაზე მძიმე იყო ზურგის ტვინის სიმსივნე და ზურგის ტვინის ანთება-მიელიტი. ბირთვულ-მაგნიტურ-რეზონანსული ტომოგრაფიის ჩატარების მერე გამოირჩევა ექიმების მიერ დადგენილი არასწორი დიაგნოზები და ზაზა ექიმი შეუდგა ნერვის ანთების მკურნალობას ჩინური მედიცინის გამოყენებით, ნემსოთერაპიით. შედეგი მართლაც საოცარი იყო. ნემსოთერაპიის პირველივე პროცედურის ჩატარების მერე, საკმაოდ დიდი მანძილი დამოუკიდებლად გავიარე, ხოლო მეხუთე პროცედურაზე მარტო მივედი. მომესხნა აუტანელი ტკივილები, გავიხადე თბილისი ტანსაცმელი, ჩავიცვი სეზონის შესაბამისად. მკურნალობის მეორე კურსის ჩატარების მერე მომესხნა სიცხე და ამინდზე რეაგირებაც, პროფილაქტიკის მიზნით ჩავიტარე მკურნალობის მესამე კურსიც და ამჟამად თავს კარგად ვგრძნობ.

ჩვენ, სპეციალობით ექიმებმა, გვინდა მადლობა გადავუხადოთ ექიმ ზაზა კრანაშვილს და სამედიცინო ფორმა „სამების“ მთელ კოლექტივს. გვინდა სხვადასხვა გაიგოს ასეთი საიმედო ექიმის შესახებ და ჩვენი სხარული გაიზარდოს...

ამის შემდეგ ვსტუმრე ექიმ ზაზა კრანაშვილს და გავესაუბრე.

ნებისმიერ დაავადებას ჩინური ნემსებით, ელექტრომაგნიტური აბაზანებისა და ხანაც პარაფსიკოლოგიური სეანსებით ამარცხებს „გულმისანი“ ექიმი.

პაციენტთა 85% ნერვოზიანი ავადმყოფია. მათი „გულის ხასიათის“ კვლევის შემდეგ, თითქმის ყოველი დაავადება იმავ დიაგნოზის მქონე ავადმყოფზე სხვადასხვა საშუალებით მოქმედებს ექიმი. ზოგჯერ ყურადღებას აქცევს სისხლის ჯგუფს, იყენებს ოქროს, ვერცხლის ან სხვა ლითონის ნემსებს, ავადმყოფის ინდივიდუალური მდგომარეობის გათვალისწინებით.

„დაავადებას ჩემთვის არანაირი მნიშვნელობა არა აქვს, შემოდილი სიმსივნეც მოვარჩიო, მთავარია პირიქით, როგორია იგი...“ ბევრი ვერ ხედავს, რომ ცოდვა აქვს ჩადენილი და მას მონანიება სჭირდება. იმის მაგივრად, რომ ადამიანმა ცოდვა მოინანიოს, უფრო ბოროტდება... არამიტყვევს გონება საესეა შიშით და არ აძლევს სიყვარულს ადგილს ჩვენს გულში, ხოლო გული, რომელიც ვერ მოუტევებს, საესეა ბოლომდე და უიმედო. ასეთ ადამიანს ხშირად

ად შავი ფერის აურა აქვს. ასეთებთან ყველაზე ძნელია მუშაობა. ნაცრისფერის არსებობა აურაში — ეგონების, ეგოცენტრული პიროვნების მიმანიშნებელია. მწვანე და ლურჯი — ღია მუქ ფერში გადასული არის ცხოვრებისეული, თანდაყოლილი სიბრძნის მატარებელი, თითქმის ასეთ ადამიანს ერთი ცხოვრება უკვე გაუვლილი აქვს. წითელი ფერი — საერთოდ სიყვარულის გამოხატულება ადამიანში. ვარდისფერი — გულმოდრინების მატარებელია, თეთრი კი — ძლიერებისა. ყველაზე კარგი ოქროსფერი აურის ქონაა — რაც ამაღლების, სინამდისა და რწმენის ფერია. სამუშაოდ, ასეთი აურა მხოლოდ ხატებს აქვთ ეკლესიაში. გულის, სისხლის ფერის მიხედვით — ყველას მეტ-ნაკლებად სჭირდება მკურნალობა. მე ადამიანს ვეზმარები დაინახოს თავისი თავი ისეთი, როგორც არის! ნებისმიერ დამოკიდებულებაში უნდა ვიყოთ ინდივიდუალური, იცნობდეთ საკუთარ თავს. ამ შემთხვევაში პასუხის გაცემა ამ კითხვაზე ადვილი იქნება, თუკი ზოგიერთი ადამიანი მთელი ცხოვრება ეწევა სიგარეტს და კიბო არ გაუჩნდა, რატომ გაუჩნდა იგი მეორეს?!

ჩინელების პირველადი („ლაი-ძი“) არის ხე, რაზეც იზრდება სიცოცხლისა და არსებობის ყველაფერი და ნაყოფი. ეს პირველადი არსებობის ყველაფერი, სხვაგვარად შეწყდებოდა სიცოცხლე და არსებობა. ამ პირველადი არსებობის მხარე აქვს: ერთი დახშული, უხეში, ძალმომრე ძალა, მეორე — გახსნილი, ღია, ღია ძალა. „სული ველისა“ („სიუან-ბი“) უკვდავია. ეს ცხადად ჩანს ლაი-ძის აფორიზმებიდან: „ვინცა ავსილია უწმინდესი სულით და ფლობს დაფარულის საიდუმლოს, უკვდავია და უმარცხელი“. ლაი-ძი უმცხდება სულის უკვდავების შესაძლებლობას. მას უთქვამს: თუ ადამიანს შეუძლია იცოცხლოს ასე წელი, შეუძლია იცოცხლოს ათასი წელიც. ადამიანის სხეულში თორმეტი კვანძია, რისგანაც ავადმყოფობები წარმოიშობა. ამ კვანძების აბსოლუტური გამაგრება იწვევს ადამიანის სიკვდილს. მათი მოსუსტება და გამოსხნა შესაძლებელია თითოეული კვანძის სხეულის სხვადასხვა ორგანოსა და ნერვულში მდებარეობის კვანძების გამოხსნის ამ პროცესს ჩინელები „გვამის თანხმობას“ უწოდებენ.

ჩემი მეთოდი, გარდა აღმოსავლურისა, არის ქრისტიანულიც. ადამიანის ხელით მკურნალობა — იმ იმპულსების საშუალებით, რაც ჩემი ხე-

ლებიდან გამოდის, მე ვცდილობ პაციენტს აღვუდგინო ის დარღვეული გამტარებლობა, რომელიც მის ნერვულ სისტემაში მოსახერხებელი ყველაფერი ნერვები და სისხლია...

რომელმაც გამარჯვებამ გამახარა ყველაზე მეტად? — გიპასუხებ — ავსუსის 10 რიცხვიდან ველოდებით ახალი სიცოცხლის დაბადებას; ამ ახალგაზრდა ცოლ-ქმარს 9 წლის განმავლობაში შვილი არ გაუჩნდა. ისინი პედმა „სამებაში“ მოიყვანა და მალე ოჯახში სამეცხე გახდებოდა.

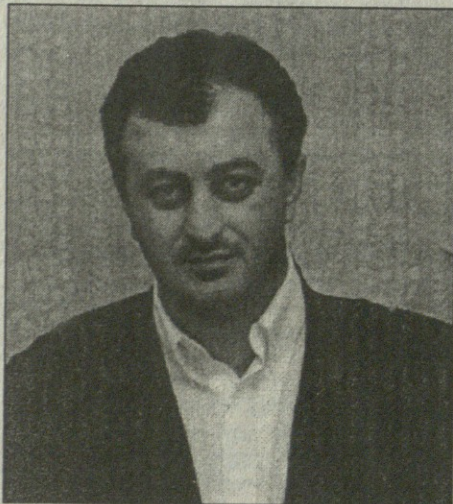
საკუთარი თავის მიმართ ყველამ რწმენა უნდა გავაძლიეროთ, რომ ჩვენი საკუთარი თავის დავიჯეროთ და რეზონანსში მოვიდეთ მთელ სამყაროსთან. როდესაც მეც რეზონანსში შევიდოვარ პაციენტთან, ჩვენ ვხდებით ერთი მთლიანი და მისი ნებისმიერი გრძნობა ჩემთვის უცხო არ არის, მთავარია ეს დამოკიდებულება, დანარჩენი — აღმოსავლური (ჩინური) რეფლექსოთერაპია, ლაზერი, ელექტროსტიმულაცია, დამხმარე საშუალებებია, ძირითადი არის რეზონანსი ელექტრომაგნიტური ველები შორის.

ზაზა ექიმს ვემშვიდობები, ამ ამბავს კი მოსაცდელში მყოფი ქალბატონის, ნათელა თევდორაძის მადლობითაც ვასრულებ. „გური-იდან ჩამოვედი შვილების მოსაზრებულად და მოულოდნელად ორივე ფეხზე დამბლა დამეცა, თავიდან დაბნეულობის შეგრძნება მქონდა, მერე გამიარა, მაგრამ 4 თვე ლოგინად ვიყავი ჩავარდნილი. რამდენიმე ექიმი და პროფესორი არ მომიყვანეს, რა ნაშედეგი არ გავიკეთე, მაგრამ უარესად გახდით. მერე ჩემმა შვილმა ზაზა ექიმი მოძებნა და სახლში მომიყვანა. გასინჯვის მომენტიდან ფეხებზე გაბუფების შეგრძნება კვლავ დამეცა, 15 წლის მერე პირველი ნაბიჯი სკამის დახმარებით გადავდე. ნახევარი საათის მერე გავიარე. ეხლა ჩემი ფეხები მოვიდვარ ჩემს საოცარ ექიმთან“.

„ჩემი ექიმი“, ისეთი ხმითაა ეს სიტყვები ნათქვამი, რომ მეც ვხედავ ადამიანს „გულის გამოცნობის“ ზაზა ექიმის ფილოსოფიური აზრის დიდ სიმართლეს... ისევე, როგორც ღმერთი, ემსახურა ყველა ადამიანის სხეულში, როდესაც ადამიანი ხარჯავს თავის ემოციებს — დადებითი ეკუთვნის ღმერთს, უარყოფითი კი — ეშმაკს. იგი გარდაუდებულია. ბრძოლა მიდის სიკეთის ან ბოროტებისათვის. მისი გამარჯვება დამოკიდებულია „მე“-ზე სულაც მართლაც „მე“-ავადმყოფობაზე გამარჯვებაც ამაზე ყოფილა დამოკიდებული.

საკონტაქტო ტელეფონი 96-31-98
უფასო კონსულტაციები ტარდება შაბათობით 13-დან 16 საათამდე (უზნაძის 6).

მთიი ჩადუნელი

ექიმისათვის მადლობის სათქმელად ორი ქალბატონი გვცნია. მათმა საუბარმა ჩვენი დიდი ინტერესი გამოიწვია. ქალბატონი ნანა ღურუაძეა ნერვოპათოლოგია, რევმატიზმი თანაირი კი — ქრონული.

ღურუაძე ნანა — „1998 წელს მივმართე სამკურნალო ცენტრს „სამებას“, სადაც წარმატებით მუშაობს პროფესიონალი კარდიოლოგი, ფსიქოთერაპევტი, ექიმი ზაზა კრანაშვილი. 1996 წლის ივნისს მივიღე მძიმე ტრავმა, თავის ქალის ტრავმის გამო მქონდა სუბარაქნოიდური სისხლჩაქცევა, მანუხებდა უძილობა, აგზნებულობა, გაორება ქვევით გახედვის დროს, მეხსიერების დაქვეითება და მიჭირდა საუბარი.“

ჩატარებული მკურნალობის შემდეგ აშკარად შევამჩნიე დადებითი ნიშნები: უძილობა დამავიწყდა, დილნობა თითქმის გაქრა. მეხსიერება გამიუმჯობესდა იმდენად, რომ დავიწყე კროსკორდების შევსება. პრიმიტიული წინადადებებიდან გადავედი რთულ წინადადებებზე. მომემატა ენერგია და ჩემს ირგვლივ გარემოს...თითქმის ძველებურად ვუყურებ, რაც ადრე დაკარგული მქონდა. ეს შედეგია 20 სესიისა, ყოველი მათგანის შემდეგ ვგრძნობ დამშვიდებებს და სულიერ და ფიზიკურ კომფორტს.

რამიშვილი თამარი — ექიმ ზაზა კრანაშვილთან მივედი უმძიმეს მდგომარეობაში. მანუხებდა წელის და ორივე ფეხის აუტანელი ტკივილი, დამოუკიდებლად ერთი ნაბიჯის გადადგმაც არ შემიძლო. სიცხეზე და ამინდზე საშინლად ვრეაგირებდი, თან ხელთ მქონდა

საბავშვო პრობრაები. 8 - 13 ივნისი

8 ივნისი, საბავშვო

7.30. ალიონი. 9.00. აერო-ობიკა. 9.05. დოკ. ფ. „მსოფლიოს ველური ბუნება“. 10.00. საქართველოს პარლამენტის პლენარული სხდომის ტრანს-ლაიცია. 18.00, 20.00, 0.00. მოამბე. 18.15. მესაუბრე. 18.30. „სახსოვარი“. 19.00. მსოფლიო საზოგადოება — 25 წლისა. 19.00. ექიმის მოსვლაზე. 19.10. სერიალი „დალასი“. 20.35. „ბასტი-ბუზუ“. 20.55. ტელესკოპი. 21.00. ვიდეობატრული-02. 21.10. პრეს-სტუდია. 22.00. ვესტნიკი. 22.20. ძველი აფიშა. 23.00. სერი. 23.10. მოტე. 23.20. ტელესინე-ვიდეო. 0.15. მ. ფ. „ლურჯი ხაზები“.

19.00, 20.30. ინფორმაცია. 9.15. მულტფილმები. 19.40. მფრ-მარა. 20.00. როგორღაც. 21.10. სერიალი „ზღვის კაცი“. 22.00. „თბილისის დროი“. 22.25. მ. ფ. „კლდისანი კენტეზები“. 0.10. პიტ-პარადი.

7.00, 9.50. მუსიკა. 8.00, 8.50. „ზოლიანი ბანანები“. 8.05, 8.30, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.30, 2.35. კურირი. 8.15. მულტსერიალი. 9.00, 23.55. „ორნი“. 10.00, 18.15. „ელენი და მისი მეგობრები“. 10.30, 19.10. „ცისფერი ხე“. 11.20, 20.05. „გადაღებუ“. 12.15, 15.15. მ. ფ. 14.10. „ნანი“. 16.30. დოკ. ფ. 17.10. „ლოს-ანჯელესის კანონი“. 18.40. აუგუნა მატატა. 21.40. მ. ფ. „პერსონების სამო გრონა“. 23.00. ანალიზ პროგრამა „პერვერსტოკ“. 0.50. მ. ფ. „ბუღალარი“. 2.45. კლასიკა.

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 0.20. ახალი ამბები. 8.10, 11.45, 18.25. ნახ. ფ. 8.45, 18.55. ოვაცია. 8.55, 19.25. ბურთი და მოედანი. 9.10, 12.15, 14.35, 15.55, 16.15, 20.25, 21.10, 21.50. მუს. ტალღაზე. 9.20. მ. ფ. „სერენადა“. 9.55. ძველი პანგები. 10.10, 0.30. ნოსტალგია. 10.15. „გუდნი“. 12.20. „2001 წლის კოსმოსური ოდისეა“. 14.40. რუს. მ. ფ. „მარტო და უარალო“. 16.20. სერიალი „ჯეისონ ბონი“. 19.40. სტუდია „დილოგი“. 20.30. ქართ. მ. ფ. „ქვეყნი“. 22.30. მ. ფ. „მკვლელები“. 20.35. ქართ. მ. ფ. „სოფლის ამიკი“. 21.15. დოკ. ფ. 22.30. მ. ფ. „კაიფი“. 0.35. მ. ფ. „როკი-2“.

11.30, 18.05, 20.05, 22.50. ტელეგაზეტი. 11.35, 20.10. არხი. 11.35, 20.10. „ილია“. 11.55. მ. ფ. „ბატყარი, მატყარი“. 18.20. მ. ფ. „მლა-2“. 20.35. მ. ფ. „მკვლელები ადამიანების ექსპერი-მნი“. 22.55. მუს. ლაბორანტი. 23.00. მ. ფ. „გუდნი“. 0.45. ფეხბურთი. მსოფლიო ჩემპიონატის გასვენება. (გაუგებების მომხილვა). 1.30. სერიალი „მენტები-99“.

17.00, 18.30, 20.30, 0.00. პოსტ-ფაქტუმ. 17.15. მულტ-ფილმი. 18.00, 23.20. დოკ. ფ. 18.50, 20.20, 21.45. მუსიკა. 19.00. სპეტერი. 21.00. ვარსკვლავები. 22.00. მ. ფ. „პრევილი დარტმუ“. 0.15. მუს. კალენდოსკოპი.

11.00, 20.00. ზღაპრის ტელედარბაზი. 11.30. სალონი. 13.30. მ. ფ. „მთრალი განთიადი“. 18.00. დღის ქრონიკა. 18.05, 21.45. მუსიკა. 18.30. დოკ. ფ. 18.40. ბუნეს-კურიერი. 19.00. „ხედა...“ (საქართველოს პოლიტეკური ანტიპო-ბი). 21.00. მუს. საშხაბათი. 22.00. „სტუდია-25“. 22.30. მ. ფ. „მთრალი განთიადი“.

10.00, 17.30, 20.30, 23.00, 1.15. ექი. 10.15, 17.45. მულტ-ფილმი. 11.00, 18.00. ქართ. მ. ფ. 12.30. სპორტ პროგრამა. 13.00, 15.15, 21.00, 1.30. მ. ფ. 15.30. მუს. კლავი. 19.30. მსოფლიოს სტადიონებზე.

8.00. ტონიკი. 10.10, 12.30, 18.55, 20.40, 22.40, 0.35. მუსიკა. 10.30. „უკანა კვლი“. 12.40. კლიპ-მიკი. 18.00. დოკ. ფ. 19.05. მ. ფ. „დაუნდობელი ადამიანები“. 20.50. მ. ფ. „სასკვიდლო იარაღი-2“. 22.55. მ. ფ. „ექვის ქვე“. 0.50. მ. ფ. 2.50. ნონ-სტოპი.

07.00. „Доброе утро“. 10.00, 13.00, 16.00, 19.00. Новости. 10.15, 18.00. Сериал „ВО ИМЯ ЛЮБВИ“. 12.00. Мультфильм. 12.15. „Смехопанорама“. 12.50. Домашняя библиотека. 13.15. „Вместе“. 13.55. X/Ф „ГАРДЕМАРИНЫ, ВПЕРЕД!“. 15.20. Мультфильм. 15.45, 00.40. „Однако“. 16.15. Сериал „ГАРРИ - СНЕЖНЫЙ ЧЕЛОВЕК“. 16.45. „Счастливы случаи“. 17.30. „...До 16 и старше“. 19.15. „Угадай мелодию“. 19.45. „Здесь и сейчас“. 20.05. „Тема“. 20.45. Сериал „РУССКИЙ ТРАНЗИТ“. 21.45. Спокойной ночи, малыши!. 22.00. Время. 22.45. X/Ф „Дело 306“. 00.10. „Три года ты мне снилась“. Марк Бернес. 01.00. Сериал „БАГЗ-3“.

08.00. Сегодня утром. 10.10, 18.55. Сериал „ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ ВИЧ“ (США). 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Сегодня. 11.15. Герой дня без галстука. 11.40, 19.40. Криминал. 12.05. Своя игра. 12.30. „Я и моя собака“. 13.30. X/Ф „ТОНКИ ПО ВЕРТИКАЛИ“. 15.30. Сериал „ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС“ (США). 16.20, 0.40. „Сегодняшняя“. 17.30. Сериал „ВОЗВРАЩЕНИЕ В БРАЙДСХЕД“ (Великобритания). 18.30. Впрок. 20.40. Герой дня. 21.00. „Новейшая история“. 22.10. X/Ф „ДЕСЯТЬ ЦЕНТОВ ЗА ИАНЕЦ“. 23.45. Сериал „ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС“ (США). 01.20. Сегодня в полночь. 01.50. „Антропология“.

13.00. Отрад 21. DISCOVERY 13.50. Кабина экипажа. 14.20. Поворотные моменты истории. 14.45. Рождение реактивного бомбардировщика. 15.40. Австралиец. 16.10. Авангард. 16.35. Загадочные животные. 17.05. Экологические программы. 18.00. Наука и „Стар Трек“. 18.55. Катастрофа. 19.20. Мир рыболовства с Рексом Хантом. 20.00. Рыболовные приключения Рекса Ханта. 20.30. Мир Уолкера. 21.00. Великие команды. 22.00. История одного зоопарка. 22.30. Охотники. 23.30. Классические грузовики. 0.00. Пилот.

9 иვნისი, მოსახლეობა

7.30. ალიონი. 9.00. აერო-ობიკა. 9.05. დოკ. ფ. „მსოფლიოს ველური ბუნება“. 10.00. საქართველოს პარლამენტის პლენარული სხდომის ტრანს-ლაიცია. 18.00, 20.00, 0.00. მოამბე. 18.15. 50/50. 19.05. სერიალი „დალასი“. 20.35. „ბასტი-ბუზუ“. 20.55. ტელესკოპი. 21.00. ვიდეობატრული-02. 21.10. პრეს-სტუდია. 22.00. ვესტნიკი. 22.20. ძველი აფიშა. 23.00. სერი. 23.10. მოტე. 23.20. ტელესინე-ვიდეო. 0.15. მ. ფ. „ლურჯი ხაზები“.

9.15. მულტფილმები. 19.45. მფრ-მარა. 20.00. როგორღაც. 21.10. სერიალი „ზღვის კაცი“. 22.00. „თბილისის დროი“. 22.25. მ. ფ. „კლდისანი კენტეზები“. 0.10. პიტ-პარადი.

7.00, 9.50. მუსიკა. 8.00, 8.50. „ზოლიანი ბანანები“. 8.05, 8.30, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 2.55. კურირი. 8.15. მულტსერიალი. 9.00, 23.55. „ორნი“. 10.00, 18.15. „ელენი და მისი მეგობრები“. 10.30, 19.10. „ცისფერი ხე“. 11.20, 20.05. „გადაღებუ“. 12.15, 15.15. მ. ფ. 14.10. „ნანი“. 16.30. დოკ. ფ. 17.10. „ლოს-ანჯელესის კანონი“. 18.40. აუგუნა მატატა. 21.40. მ. ფ. „პერსონების სამო გრონა“. 23.00. ანალიზ პროგრამა „პერვერსტოკ“. 0.50. მ. ფ. „ბუღალარი“. 2.45. კლასიკა.

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 0.05. ახალი ამბები. 8.10, 12.05, 18.35. ნახ. ფ. 8.45, 18.50. ოვაცია. 8.55, 19.25. ბურთი და მოედანი. 9.10, 14.25, 16.15, 20.25, 21.00. მუს. ტალღაზე. 9.20, 21.05. დოკ. ფ. 9.55. ძველი პანგები. 10.10, 0.15. ნოსტალგია. 10.15. მ. ფ. „როკი-2“. 12.35. მ. ფ. „კავალის ნაშეშული“. 14.30. ქართ. მ. ფ. „ვერის უბნის მელო-დები“. 16.20. სახეები. 16.30. სერიალი „ჯეიშ ბონი“. 19.40. სტუდია „დილოგი“. 20.30. ქართ. მ. ფ. „ქვეყნი“. 22.30. მ. ფ. „მკვლელები“. 20.35. ქართ. მ. ფ. „სოფლის ამიკი“. 21.15. დოკ. ფ. 22.30. მ. ფ. „კაიფი“. 0.35. მ. ფ. „როკი-2“.

11.30, 18.05, 20.05, 22.50. ტელეგაზეტი. 11.35, 20.10. არხი. 11.35, 20.10. „ილია“. 11.55. მ. ფ. „ბატყარი, მატყარი“. 18.20. მ. ფ. „მლა-2“. 20.35. მ. ფ. „მკვლელები ადამიანების ექსპერი-მნი“. 22.55. მუს. ლაბორანტი. 23.00. მ. ფ. „გუდნი“. 0.45. ფეხბურთი. მსოფლიო ჩემპიონატის გასვენება. (გაუგებების მომხილვა). 1.30. სერიალი „მენტები-99“.

17.00, 18.30, 20.30, 0.00. პოსტ-ფაქტუმ. 17.15. მულტ-ფილმი. 18.00, 23.20. დოკ. ფ. 18.50, 20.20, 21.45. მუსიკა. 19.00. სპეტერი. 21.00. ვარსკვლავები. 22.00. მ. ფ. „პრევილი დარტმუ“. 0.15. მუს. კალენდოსკოპი.

11.00, 20.00. ზღაპრის ტელედარბაზი. 11.30. სალონი. 13.30. მ. ფ. „მთრალი განთიადი“. 18.00. დღის ქრონიკა. 18.05, 21.45. მუსიკა. 18.30. დოკ. ფ. 18.40. ბუნეს-კურიერი. 19.00. „ხედა...“ (საქართველოს პოლიტეკური ანტიპო-ბი). 21.00. მუს. საშხაბათი. 22.00. „სტუდია-25“. 22.30. მ. ფ. „მთრალი განთიადი“.

10.00, 17.30, 20.30, 22.00, 0.20. ექი. 10.15, 17.45. მულტ-ფილმი. 11.00, 18.00. ქართ. მ. ფ. 12.30. სპორტ პროგრამა. 13.00, 15.15, 21.00, 23.25, 1.20. მ. ფ. 14.45. დოკ. ფ. 19.30. მსოფლიოს სტადიონებზე.

8.00. ტონიკი. 10.10, 12.15, 18.50, 20.45, 22.50, 1.15. მუსიკა. 10.30. მ. ფ. „ექვის ქვე“. 12.40. კლიპ-მიკი. 18.00. დოკ. ფ. 19.05. მ. ფ. „დაუნდობელი ადამიანები“. 20.50. მ. ფ. „სასკვიდლო იარაღი-2“. 22.55. მ. ფ. „ექვის ქვე“. 0.50. მ. ფ. 2.50. ნონ-სტოპი.

07.00. Телеканал „Доброе утро“. 10.00, 13.00, 16.00, 19.00. Новости. 10.15, 18.00. Сериал „ВО ИМЯ ЛЮБВИ“. 11.15. „Тема“. 11.55. Мультфильм. 12.10. В мире животных. 12.45. Домашняя библиотека. 13.15. „Вместе“. 14.00. X/Ф „ГАРДЕМАРИНЫ, ВПЕРЕД!“. 15.20. Мультфильм. 15.45, 00.30. „Однако“. 16.15. Сериал „ГАРРИ - СНЕЖНЫЙ ЧЕЛОВЕК“. 16.45. „Классная компания“. 17.05. Зов джунглей. 17.30. „...До 16 и старше“. 19.15. „Угадай мелодию“. 19.45. „Здесь и сейчас“. 20.05. „Тема“. 20.45. Сериал „РУССКИЙ ТРАНЗИТ“. 21.45. Спокойной ночи, малыши!. 22.00. Время. 22.45. X/Ф „Дело 306“. 00.10. „Три года ты мне снилась“. Марк Бернес. 01.00. Сериал „БАГЗ-3“.

08.00. Сегодня утром. 10.10, 18.55. Сериал „ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ ВИЧ“ (США). 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Сегодня. 11.15. X/Ф „ВАМ И НЕ СНИЛОСЬ...“. 12.40. „Среда“. 13.30. X/Ф „ТОНКИ ПО ВЕРТИКАЛИ“. 15.30, 23.45. Сериал „ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС“ (США). 16.20, 0.40. „Сегодняшняя“. 17.30. Сериал „ВОЗВРАЩЕНИЕ В БРАЙДСХЕД“ (Великобритания). 18.30. Впрок. 19.40. Криминал. 20.40. Герой дня. 21.00. X/Ф „НАСЛЕДНИК“ (Франция). 01.20. Сегодня в полночь. 01.50. „Антропология“.

13.00. Секретный спутник. 13.50. Кабина экипажа. 14.20. Поворотные моменты истории. 14.45. Джотто - близкие контакты второго рода. 15.40. Австралиец. 16.10. Авангард. 16.35. Загадочные животные. 17.05. Век войн. 18.55. Катастрофа. 19.20. Мир рыболовства с Рексом Хантом. 20.00. Рыболовные приключения Рекса Ханта. 20.30. Мир Уолкера. 21.00. Великие команды. 22.00. История одного зоопарка. 22.30. Охотники. 23.30. Самолеты и автомобили Колтрейна. 0.00. Пилот.

10 иვნისი, სპორტული

7.30. ალიონი. 9.00. აერო-ობიკა. 9.05. დოკ. ფ. „მსოფლიოს ველური ბუნება“. 10.00. საქართველოს პარლამენტის პლენარული სხდომის ტრანს-ლაიცია. 18.00, 20.00, 0.00. მოამბე. 18.15. „ეს მამული ჩემი არის...“. 18.25. მერიდიანი. 18.45. პიკია. 19.05. სერიალი „დალასი“. 20.35. „ბასტი-ბუზუ“. 20.55. ტელესკოპი. 21.00. ვიდეობატრული-02. 21.10. „ოქროსი გასაღები“. 21.50. სერი. 22.00. ვესტნიკი. 22.20. რაბა. 22.25. ეკო-დაივსტი. 22.45. „მრავალსახეობა“. ფილმი „მესტერი“. 0.15. მოტე. 0.25. მ. ფ. „უკანასკნელი ცნობილი საცხოვრებელი ადგილი“.

9.15. მულტფილმები. 19.45. მფრ-მარა. 20.00. როგორღაც. 21.10. სერიალი „ზღვის კაცი“. 22.00. „თბილისის დროი“. 22.25. მ. ფ. „კლდისანი კენტეზები“. 0.10. პიტ-პარადი.

7.00, 9.50. მუსიკა. 8.00, 8.50. „ზოლიანი ბანანები“. 8.05, 8.30, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 2.55. კურირი. 8.15. მულტსერიალი. 9.00, 23.55. „ორნი“. 10.00, 18.15. „ელენი და მისი მეგობრები“. 10.30, 19.10. „ცისფერი ხე“. 11.20, 20.05. „გადაღებუ“. 12.15, 15.15. მ. ფ. 14.10. „ნანი“. 16.30. დოკ. ფ. 17.10. „ლოს-ანჯელესის კანონი“. 18.40. აუგუნა მატატა. 21.40. მ. ფ. „პერსონების სამო გრონა“. 23.00. ანალიზ პროგრამა „პერვერსტოკ“. 0.50. მ. ფ. „ბუღალარი“. 2.45. კლასიკა.

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 0.05. ახალი ამბები. 8.10, 12.00, 18.25. ნახ. ფ. 8.45, 18.50. ოვაცია. 8.55, 19.25. ბურთი და მოედანი. 9.10, 12.25, 14.25, 15.55, 16.15, 20.25, 21.00. მუს. ტალღაზე. 9.20. ქართ. მ. ფ. „ქვეყნი“. 9.55, 19.40. ძველი პანგები. 10.10, 0.15. ნოსტალგია. 10.15. „მპტისანი კურტხანი“. 12.15. მატატა. 12.30. რუს. მ. ფ. „როგორ დააქორწინა პეტრიჩა არაბი“. 14.05, 21.00. დოკ. ფ. 14.30. რუს. მ. ფ. „ქვეყნის სამი სოცლები“. 16.20. სერიალი „ჯეიშ ბონი“. 20.15. კაპერა „მესტერი“. 22.40. მ. ფ. „თორი ქვენი“. 22.30. მ. ფ. „ადამიანად ყოფნა“. 0.20. მ. ფ. „მლოი“.

11.30, 18.05, 20.05, 22.40. ტელეგაზეტი. 11.35, 20.10. არხი. 11.35, 20.10. „ილია“. 11.55. მ. ფ. „ბატყარი, მატყარი“. 18.20. მ. ფ. „მლა-2“. 20.35. მ. ფ. „მკვლელები ადამიანების ექსპერი-მნი“. 22.55. მუს. ლაბორანტი. 23.00. მ. ფ. „გუდნი“. 0.45. ფეხბურთი. მსოფლიო ჩემპიონატის გასვენება. (გაუგებების მომხილვა). 1.30. სერიალი „მენტები-99“.

17.00, 18.30, 20.30, 0.00. პოსტ-ფაქტუმ. 17.15. მულტ-ფილმი. 18.00, 23.20. დოკ. ფ. 18.50, 20.20, 21.45. მუსიკა. 19.00. სპეტერი. 21.00. ვარსკვლავები. 22.00. მ. ფ. „პრევილი დარტმუ“. 0.15. მუს. კალენდოსკოპი.

11.00, 20.00. ზღაპრის ტელედარბაზი. 11.30. სალონი. 13.30. მ. ფ. „მთრალი განთიადი“. 18.00. დღის ქრონიკა. 18.05, 21.45. მუსიკა. 18.30. დოკ. ფ. 18.40. ბუნეს-კურიერი. 19.00. „ხედა...“ (საქართველოს პოლიტეკური ანტიპო-ბი). 21.00. მუს. საშხაბათი. 22.00. „სტუდია-25“. 22.30. მ. ფ. „მთრალი განთიადი“.

10.00, 17.30, 20.30, 22.00, 0.20. ექი. 10.15, 17.45. მულტ-ფილმი. 11.00, 18.00. ქართ. მ. ფ. 12.30. სპორტ პროგრამა. 13.00, 15.45, 20.50, 23.30, 1.15. მ. ფ. 15.00. მუსიკა. 19.30. მსოფლიოს სტადიონებზე.

8.00. ტონიკი. 10.10, 12.45, 18.55, 20.35, 22.50, 1.00. მუსიკა. 10.30. „მკვლელები“. 12.55. კლიპ-მიკი. 18.00. დოკ. ფ. 19.05. მ. ფ. „დაუნდობელი ადამიანები“. 20.45. მ. ფ. „სასკვიდლო იარაღი-4“. 23.05. მ. ფ. „თავდასაზღვრულე“. 0.15. მ. ფ. 3.20. ნონ-სტოპი.

07.00. „Доброе утро“. 10.00, 13.00, 16.00, 19.00. Новости. 10.15, 18.00. Сериал „ВО ИМЯ ЛЮБВИ“. 11.15. „Жизнь замечательных людей“. 11.45. Мультфильм. 12.05. Клуб путешественников. 12.50. Домашняя библиотека. 13.15. „Вместе“. 14.00. X/Ф „ГАРДЕМАРИНЫ, ВПЕРЕД!“. 15.20. Мультфильм. 15.45, 01.05. „Однако“. 16.15. Сериал „ГАРРИ - СНЕЖНЫЙ ЧЕЛОВЕК“. 16.45. „Волшебный мир, или Синема“. 17.00. „Угадай Сезам“. 17.30. „...До 16 и старше“. 19.15. „Угадай мелодию“. 19.45. „Здесь и сейчас“. 20.05. „С днем рождения, Людмила Георгиевна!“. 20.25. X/Ф „КРЕПКИЙ ОРЕШЕК“. 21.45. Спокойной ночи, малыши!. 22.00. Время. 22.45. X/Ф „ЛЮБОВЬ С ПРИВИЛЕГИЯМИ“. 01.20. „Тихий дом“. 01.50. Сериал „БАГЗ-3“.

08.00. Сегодня утром. 10.10, 18.55. Сериал „ЛЮБОВЬ И ТАЙНЫ САНСЕТ ВИЧ“ (США). 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Сегодня. 11.15. X/Ф „ПРИЗРАК ЛЮБОВИ“ (Италия - Франция - ФРГ). 13.30. X/Ф „ТОНКИ ПО ВЕРТИКАЛИ“. 15.30. Сериал „ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС“ (США). 16.20. „Сегодняшняя“. 17.30. Сериал „ВОЗВРАЩЕНИЕ В БРАЙДСХЕД“ (Великобритания). 18.30. Впрок. 19.40. Криминал. 20.40. Герой дня. 21.00. X/Ф „ДЕЛО РУМЯНЦЕВА“. 23.45. К дню Интернационала Патриарха Алексея 2-го. 01.20. Сегодня в полночь. 01.50. „Антропология“.

13.00. Экология. 13.50. Кабина экипажа. 14.20. Поворотные моменты истории. 14.45. Ночные бойцы. 15.40. Австралиец. 16.10. Авангард. 16.35. Загадочные животные. 17.05. Взаимосвязь с Джеймсом Берком. 18.00. Элиза-лотус. 18.55. Катастрофа. 19.20. Мир рыболовства с Рексом Хантом. 20.00. Рыболовные приключения Рекса Ханта. 20.30. Мир Уолкера. 21.00. Великие команды. 22.00. История одного зоопарка. 22.30. Охотники. 23.30. Самолеты и автомобили Колтрейна. 0.00. Пилот.

11 иვნისი, პარასკევი

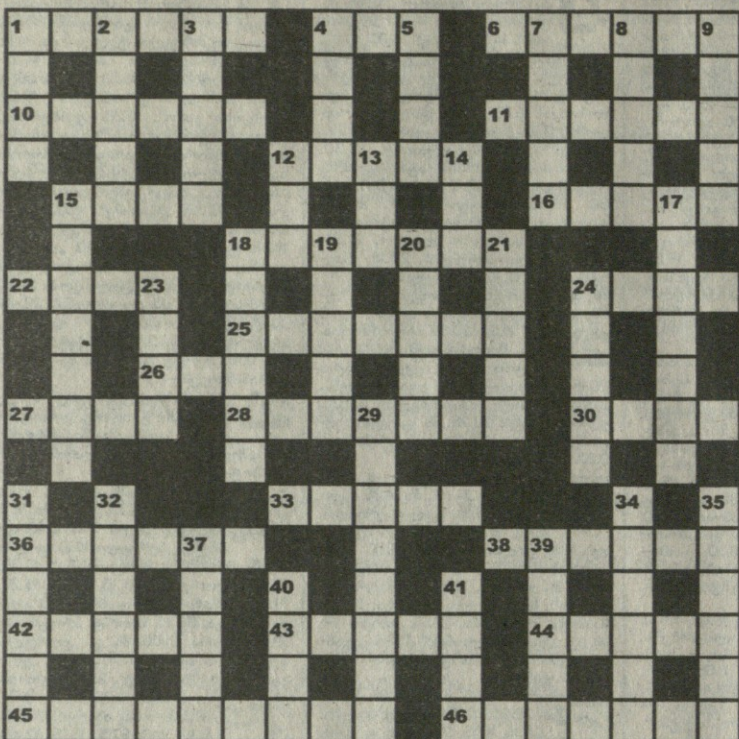
7.30. ალიონი. 9.00. აერო-ობიკა. 9.05. დოკ. ფ. „მსოფლიოს ველური ბუნება“. 10.00. საქართველოს პარლამენტის პლენარული სხდომის ტრანს-ლაიცია. 18.00, 20.00, 0.00. მოამბე. 18.15. 50/50. 19.05. სერიალი „დალასი“. 20.35. „ბასტი-ბუზუ“. 20.55. ტელესკოპი. 21.00. ვიდეობატრული-02. 21.10. ლატარია ცველასათის. 21.30. ასპარეზი. 21.40. „კავკასიური სამეფოები“. 22.00. ვესტნიკი. 22.20. ემ-მოილი. 22.40. ასასმბლე „ქართული ხმები“ გრამა-ნაში. 23.05. ქართული ევროესტე. 23.40. „დერბა ტე“ წარმოადგენს. 0.15. მოტე. 0.25. მ. ფ. „გარა“.

9.15. მულტფილმები. 19.45. მფრ-მარა. 20.00. როგორღაც. 21.10. სერიალი „ზღვის კაცი“. 22.00. „თბილისის დროი“. 22.25. მ. ფ. „კლდისანი კენტეზები“. 0.10. პიტ-პარადი.

7.00, 9.50. მუსიკა. 8.00, 8.50. „ზოლიანი ბანანები“. 8.05, 8.30, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 2.55. კურირი. 8.15. მულტსერიალი. 9.00, 23.55. „ორნი“. 10.00, 18.15. „ელენი და მისი მეგობრები“. 10.30, 19.10. „ცისფერი ხე“. 11.20, 20.05. „გადაღებუ“. 12.15, 15.15. მ. ფ. 14.10. „ნანი“. 16.30. დოკ. ფ. 17.10. „ლოს-ანჯელესის კანონი“. 18.40. აუგუნა მატატა. 21.40. მ. ფ. „პერსონების სამო გრონა“. 23.00. ანალიზ პროგრამა „პერვერსტოკ“. 0.50. მ. ფ. „ბუღალარი“. 2.45. კლასიკა.

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00, 0.05. ახალი ამბები. 8.10, 11.50, 18.10. ნახ. ფ. 8.45, 18.50. ოვაცია. 8.55, 19.25. ბურთი და მოედანი. 9.10, 11.40, 12.25, 14.25, 16.15, 20.25, 21.00. მუს. ტალღაზე. 9.20. მ. ფ. „თორი ქვენი“. 9.40, 14.00, 21.05. დოკ. ფ. 9.55. ძველი პანგები. 10.10, 0.15. ნოსტალგია. 10.15. „მლოი“. 12.10. ქართ. მ. ფ. „ქვეყნი“. 12

ქვეყნის

თარგმანად: 1. ვლადიკავკაზის სარტყის მორე სახელი; 4. კინოფილმ „უძინარო მზის“ პერსონაჟი; 6. პოეზიის ფანრი; 10. სამაგიდო თამაში; 11. ქალის სახელი; 12. აფრიკის სახელმწიფო; 15. ლიბოს საერდენი; 16. ბიბლიური პერსონაჟი; 18. ერთგვარი დაავადება; 22. ისტორიული ოლქ ჩრდილოეთ დასავლეთ სფრანგეთში; 24. ევროპის ერთერთი საუკეთესო კლუბი; 25. მარცვლეული; 26. ბუციის რომანი; 27. ქალაქი საბჭოთა კავშირში; 28. ვულკანი ვაშინგტონის შტატში; 30. ერთგვარი ფორმა, ყიდვა-გაყიდვაში; 36. დაბალი მეგობარი; 38. მარე სენეტი; 42. სკოლის ნივთი; 43. მოულოდნელი რევიზია; 44. მილიანი ნაჭერი, რომლითაც იმოსებიან არაბი ქალები; 45. ნიანგის ნაირსახეობა; 46. ერთნაირი ზეთიანი მცენარე.

გვითხრობს: 1. სასწრაფო დახმარება; 2. ჯარი; 3. ამერიკელების კლიკა; 4. გახრწილი ცხოველის გეამი; 5. მტაცებელი ფრინველი; 7. სახელმწიფო აზიაში; 8. ქალის სახელი; 9. ეროვნება; 12. ქალის სახელი; 13. კომპი; 14. ცეცხლი; 15. უმაღლესი ინსტანციის მიერ გაცემული ნებართვა; 17. ფილოსოფოსი; 18. კაცის სახელი; 19. სათავადანაშაურო ტიტული ინგლისში; 20. ქსანეთის საფეხურთოკლები; 21. გამოუწვავი ატური; 23. გრავილი; 24. ცხოველი; 29. შუქმგრობიარე ფორზე გადაღებული საგნის უწყობა ნაწილი; 31. ადამიანის განცდა; 32. ცხოველი; 34. რუკა; 35. შინაური ფრინველი; 37. რბილი ტყავი; 39. ვისმე მგარელობა; 40. ერთგვარი ცხიმი; 41. იტალიური ფულის ერთეული.

კარდიოლოგის რჩევა

გულ-სისხლძარღვთა სისტემის დაავადებათა პროფილაქსია

არტერიული ჰიპერტონიის მკურნალობის ყველაზე უფრო მთავარი პრობლემა ისაა, რომ აღნიშნული სენი დაახლოებით 90% შემთხვევაში ყოველგვარი ცნობილი მიზეზის გარეშე ვითარდება და ამ შემთხვევაში მას ჰიპერტონული დაავადება, ანუ სენსაციური (უმინეზო) ჰიპერტონია (გლანგი) ეწოდება. შედარებით იოლია რაიმე ცნობილი მიზეზის, ან დაავადების ფონზე განვითარებული, ეგრეთ წოდებული მეორადი ჰიპერტონიის მკურნალობა — ამ შემთხვევაში მკურნალობის მონდომებისა და პროფესიონალიზმის და პაციენტის (ან მისი ახლობლების) შესაძლებლობების გაერთიანებით (არც თუ იშვიათად მკურნალობის ერთ-ერთი მეთოდი ოპერატიული ჩარევა გახლავთ) ეფექტის მიღება ხშირად საკმაოდ სწრაფად და სტაბილურად ხდება. რაც შეეხება სენციური ჰიპერტონიას, მისი წარმოშობის უამრავი თეორია არსებობს, რაც, მოგესხნებათ, ჭეშმარიტი და ერთმნიშვნელოვანი მიზეზის ჯერ-ჯერობით დაუდგენლობაზე მეტყველებს.

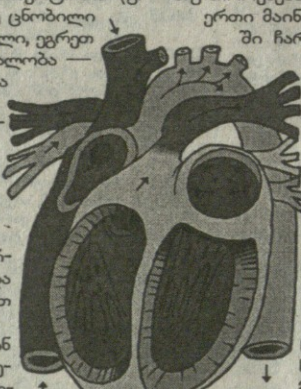
სენციური ჰიპერტონია უმთავრესად, ან საკმაოდ ხშირად, იმ პროცესებზე უკითხრდება, რომელთა მშობლესაც მაღალი არტერიული წნევა ჰქონდათ, თუმცა, საბედნიეროდ, ეს ყოველთვის არ მართლდება. უბრალოდ, ჰიპერტონიით დაავადებულთა შვილები განსაკუთრებული ყურადღებითა და მეტი სიფრთხილით უნდა მოეკიდონ საკუთარ ჯანმრთელობას. სამსუბაროდ, მე იშვიათად შემხედვარე პიროვნება, რომელიც მხოლოდ საკუთარი მშობლების მაგალითით იძულებული მოსულიყოს ჩემთან კონსულტაციისთვის.

მრავალი მკვლევარის აზრით, სენციური ჰიპერტონიის

განვითარებაში გარკვეული მნიშვნელობა დეიტაში სუფრის მარლის ხშირ და დიდი რაოდენობით მიღებას გააჩნია. განსაკუთრებით ეს მაღალი რისკის ჯგუფის პიროვნებებს ეხებათ, მათზე კი აქვე, ზემოთ მჭინდა საუბარი. თუ პიროვნება დარწმუნებულია, რომ მისი მშობლები (ერთ-ერთი მათგან) ჰიპერტონიკია, სუფრის მარლის დეიტაში ჩართვა მაქსიმალურად უნდა შეიზღუდოს მიუხედავად მისი ჯანმრთელობის ამჟამინდელი მდგომარეობისა.

ასევე მნიშვნელოვანი ფაქტორი აღნიშნული დაავადების განვითარებაში შედარებით ხანმოკლე ასაკია, თუმცა საკმაოდ ხშირად ასაკოვან ხალხში შედარებით მომატებული წნევა ერთგვარი კომპენსაციაა. როგორც ცნობილია, ასეთთა ერთად ათეროსკლეროზული პროცესის გამო სხვადასხვა სასიცოცხლო ორგანოს მკვებავი სისხლძარღვები ვიწროვდებიან. იმისათვის, რომ ამ ორგანოთა ცხოველყოფილება გარკვეულ დონეზე შენარჩუნებული იქნეს, ორგანიზმი იძულებულია, სისხლი შევიწროვებულ სისხლძარღვებში მომატებული წნევით მიანოდოს. აი, ასე ვითარდება ასაკოვანთა ჰიპერტონია, რასაც გარკვეულ (მაგრამ მხოლოდ გარკვეულ) ფარგლებში კომპენსაციული მნიშვნელობა აქვს და მკურნალობას არ ექვემდებარება. უკანასკნელი მხოლოდ ექიმის გადასანჯვეტია და ამიტომაც, მიუხედავად ასაკისა, მომატებული არტერიული წნევის შემთხვევაში დროზე მიმართეთ ექიმს.

მამა აბლაძე
/გარემოება იქნება/

იყიდება 2-ოთახიანი იზოლირებული ბინა, მაღალი ჭერი (5მ.), ტაბიძის ქუჩაზე (მერიის უკან) 3-სართულიან სახლში, ფასი 10000 დოლარი. ტ. 92-08-77, გოგი.
იყიდება დიდი დილმის IV მიკრო რაიონში ავტოგტრანსპორტის ბოლო გარეუბანთან ლევიის პროექტის 9-სართულიანი სახლის მე-5 სართულზე მდებარე 4-ოთახიანი ბინა. სარემონტო. ფასი 5000 დოლარი. დამატებითი ცნობებისთვის დარეკეთ 76-65-42, ზაზა. სალამოს საათებში.
ქირავდება პრესის სარეალიზაციო ადგილები ქალაქის სხვადასხვა უბნებში სათანადო ნებართვებით. უმუშევარი საყურადღებოდ. ხელმისაწვდომი ფასებში. დამატებითი ცნობებისთვის დარეკეთ 76-65-42, ზაზა. 72-40-02, გენადი, 93-18-41, 93-20-36, ზაზა.
ქირავდება პურ-ფუნთუშეულის საცხობი ყველა საჭირო დანადგარით დეზინფექციის ბაზრის I სართულზე. საკონტაქტო ტელეფონი 93-20-36 (სერგო). პეიჯერი (900) 70-60 - ირაკლი.
ქირავდება 50 მ² ბინა. გამოდგება საოფისედაც, ჩოდრიშვილის ქუჩაზე. ტ. 76-88-33.
ქირავდება ბინა შეროზიას ქუჩაზე, 60 მ². გამოდგება საოფისედაც. ტ. 76-88-33. ფასი შეთანხმებით.
იყიდება კერძო, იზოლირებული 2-სართულიანი სახლი. I სართული ნახევრად სარდაფია, მე-2 სართული მაღალი ბელეტაჟია. II სართულის საერთო ფართი 90 კვ. მ. სველი ნერტელები ცალკეა. საწყისი ფასი 14000 დოლარი. ტელ. 95-85-83. მისამართი: ბოჭორიძის ქ. 11.

გივი პილიაშვილი
ბატონ გივი პილიაშვილი ვულოცავთ საოცროდ წეს. ვუსურვებთ ჯანმრთელობას — შემოქმედებითი მოღვაწეობის დაუმტკიცელი ენერგიით გაგრძელებას, ჩაფიქრებული საქმის გამორჩეულებას.

მისი შრომის შედეგად მიღებული ადგილობრივი ენდემური ვაზის ჯიშის ღვინო დაგველოცოს და კვლავაც მრავალჯერ გვეთქვას მოსაფრეებელი სიტყვა.

ვახტი სიხუაშვილი

ლევან პილიაშვილი
ლევან, დაბადების დღეს გილოცავ, ძალიან, ძალიან მიყვარხარ და მთელი სულით და გულით, საუკეთესო სურვილებით, ლამაზ სიყვარულს, უზარმაზარ სიხარულს გისურვებ. ღმერთმა შენი ნილი ბედნიერება მაღელ მოგანიჭოს!

მინი პილიაშვილი

პროსკოპი

1 - 7 ივნისი, 1999 წელი

მერაბი
ნუ მიცემთ წარსულზე ფიქრს, ამაზე შესაძლოა საკმაოდ დაამუხრუჭოს თქვენი დადებითი ემოციების შესახებ და მაინც ორშაბათის ნოსტალგიური ცრემლი გარდაუვალია. თუ სამშაბათს არაფრით დასაქმდებით, მაშინ ეს დღე სპორტს დაუთმეთ. ორშაბათისთვის ნურაფერს დაგეგმავთ, საცხები შესაძლებელია, რომ ამ დღის უარყოფითმა დამამუხრუჭებელმა ენერგიამ ყველა გეგმა ჩაშალოს, არც ოთხშაბათისა და ხუთშაბათის საღამო გამოდგება საქმიანი შეხვედრებისათვის. უქმე დღეები დაუთმეთ დასვენებასა და გართობას.

კარო
ეს კვირა საუკეთესო პერიოდია თქვენს მიერ ადრე დაწყებული, მივინცებული და დაუმთავრებელი საქმეების მოგვარების თვალსაზრისით. კვირის დასაწყისშივე ავტობუსს გაიხსენოთ „ტუნთან“ დაკავშირებული ბრძოლა და თქვენი ფრანა, რომ შემდეგ სანაწიფელი არ გაგიხდეთ თქვენს მიერ გაკეთებული არჩევანი. ხუთშაბათს შესაძლებელია მომძლავრებული სუსტალური ენერგიის გამაფრთხილება. პარასკევს და შაბათს თქვენს მიერ გამოვლენილმა გულმოდგინებამ შესაძლებლობა დადებითი შედეგის გამოიღოს.

ტყუპები
კვირის დასაწყისში მოულოდნელ თავდასასავალს ელოდეთ. იმისათვის, რომ ეს მივლენა სასიამოვნო მოგონებად დაგვრჩეთ, ეცადეთ ორშაბათსა და სამშაბათს მოახდინოთ ყოველგვარი ზოგადი თავიდან აცილება და ნუ აკცელებთ ფსიქიკაზე მისული ბრბოს აგიტაციას. ხუთშაბათს საცხებით შესაძლებელია ნათესავებისაგან დახმარების მიღება, უფრო ინტელექტუალური, ვიდრე მატერიალური. არ გირჩევთ სერიოზული საქმის დაგეგმვას ხუთშაბათს და უქმე დღეებში, რადგან ისინი მოულოდნელი სიურპრიზების დღეებადაც ცნობილი.

კიკი
გალიზიანება და გადაღლილობა თავს იჩენს ორშაბათს, ამასთან შესაძლოა გაირადოს მოულოდნელი ტრავმების ალბათობაც. ეცადეთ შეზღუდოთ ალკოჰოლის მიღება, თუნდაც ოთხშაბათამდე. სამშაბათს ნუ აიღებთ პასუხისმგებლობას თქვენს თავზე სხვისი შევილების გამო. ხუთშაბათს ნუ გაუშვებთ წარმატებას ხელიდან. კიბოთა უმრავლესობისათვის პარასკევი ახალი შეგონებების შექმნის ადინიშება. როგორც ჩანს, უქმე დღეები ცარიელი სიტყვების ფონზე გაივლის.

ლოპი
ორშაბათი დღე სასვამი გულსაკენი მოვლენებით. სამშაბათისა და ოთხშაბათს რაღაც ამოუწნელი, მისტიური ძალა მოგვეცემა. ხუთშაბათს გააზომიერეთ თქვენი აქტიურობა. შეხვედით თქვენს ყველა განსაცდელს სრული სიამაღრობით და ეცადეთ არ იფიქროთ. პარასკევი სიმღელეთა გადალახვისა და დამაშლულებელი ახსნა-განმარტების დღე იქცევა.

მალფული
თქვენს ორშაბათი მზირულებს დღეა. სამშაბათს გადადებული საქმეების გროვა გადასინჯვას და დასრულებას საჭიროებს. ოთხშაბათს ნუ მოჰყიდებთ თქვენთვის უჩვეულო საქმეს ხელს. არც უცნობ მხარეს გამგზავრებას გირჩევთ. ხუთშაბათს გაფრთხილდით, საფანგში არ აღმოჩნდეთ.

სასწრაფო
ორშაბათი და სამშაბათი მშვიდ და სასიამოვნო ატმოსფეროში ჩაივლის. ოთხშაბათს რთული პრობლემების გადაჭრას შესძლებთ. მოერიდეთ შეუღელსთან კამათს, განსაკუთრებით ეჭვიანობის ნიადაგზე. ხუთშაბათი და პარასკევი პატარა უსიამოვნებით აღინიშნება. ამიტომ არ გირჩევთ კინკლაობაში ჩართვას. აგრეთვე ფრთხილად იყავით მანქანის მართვის დროს და უქმე დღეებში ნუ მიცხლებით ალკოჰოლს.

ღრმისკალი
ამ წინას უმრავლესობა ექსტრავაგანტური საქმეების ჩადენას „გაქაჩავს“, ხოლო სხვების სამოსით გაცვივებული ხალხი შოკირებული იქნება. იმისათვის, რომ თქვენ სიყვარულში გაგიმართლოთ, ჩადინეთ რამე გმირობა, ნუ დაგაქინებდებით, რომ სამშაბათსა და ოთხშაბათს ყოველგვარი სარისკო საქმიანობა დაეცხილ უნდა იქნეს მინიმუმამდე. შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს ექსტრემალურ სიტუაციებს ბრბოში, და ასევე წყალთან. ხუთშაბათი და პარასკევი ფრთხილად შეხვედრებით აღინიშნება.

მზივლესანი
კვირის პირველი 3 დღის განმავლობაში წარმატებული სარეზინი გარემოები გადგავს. თქვენს სამშრ საქმეებთან. ხუთშაბათს გადაღლილობას იგრძნობთ. თუ ცოტა ნიით მაინც ჩამოშორდებით თქვენი აქტიური ცხოვრების წესს, პარასკევისთვის ძალეობის მომატებას იგრძნობთ. შაბათს მოსალოდნელია სასიამოვნო სიურპრიზი, კვირის კი — ელოდეთ უსიამოვნებებს.

თხის რაბა
დაისვენეთ ისე, როგორც თქვენს სულს მოესურვება, ოღონდ ზომიერება დაიცავით ყველაფერ და ყველაფერში. დაოჯახებულმა თხის რაბამ დროა აღადგინოს მუღუღესთან ერთად სერიოზობის ძველი ტრადიციები, მაგრამ სამშაბათს ამისთვის ნამდვილად არ გეცხებათ. თქვენი დავიწყებული ბის შედეგად შესძლებთ უბედური შემთხვევის აცილებას ოთხშაბათს გამოირიცხეთ ყველა სარისკო საქმიანობა. ხუთშაბათი მოლინად მეგობრებს დაუთმეთ. ავტობუსს პარასკევს არაფერი დაგეგმეთ.

მირაშული
ოთხშაბათს თქვენთვის განკუთვნილი საჩუქარი ძალზედ აგაფრიალებთ. სამშაბათს მოულოდნელ წინადადებაზე უარს ნუ იტყვით. ოთხშაბათი ეს ის დღეა, როდესაც თქვენს „მე“-ს თავისუფალს და დამოუკიდებელს წარმოაჩენთ. მაგრამ ხუთშაბათს აღარაფერ დაინტერესდება იმით, თუ რას ისურვებდით, ამიტომ უყურეთ თქვენი ცხოვრების ფილმს და მოუფრთხილდით ნერვებს.

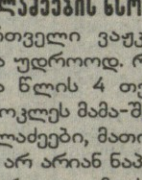
თიშუაზი
ეცადეთ, საკუთარი ემოციების მორევეში არ დაიხრეთ. ორშაბათს და სამშაბათს საქმეს თავს ვერ აბამთ. ამიტომ, ცოტა ნიით განერიდეთ თქვენს საქმიანობას და იოცნებეთ. ოთხშაბათს ნუ მიიღებთ სპირიტულ სასმელებს. ამ დღეს მოვლენათა დამთხვევა სულაც არ არის შემთხვევითი. ხუთშაბათს ენდეთ თქვენს ინტუიციას. შესაძლოა, თქვენი უტყუარლობის გამო პასუხიც აგოთ. პარასკევიდან მრავალმხრივ შესაძლებლობებს გამოავლენთ.

გიორგი კიკნაძე
კიდევ ორი ქართველი ვაჟკაცის სიცოცხლე დაიკარგა უდროოდ. რუსეთის ქ. ტულაში ამა წლის 4 თებერვალს სადისტურად მოკლეს მამა-შვილი გორა და გურამ მამალაძეები, მათი მკვლელები კი დღემდე არ არიან ნაპოვნი. ეს არის რუსეთში ქართველთა მოკლულობის კიდევ ერთი გამოხატულება.

რალა აზრი აქვს დედისერთა შვილის დაკარგვის მერე დედის სიცოცხლეს, მაგრამ რაც მაცოცხლებს, ეს არის თქვენი საფლავებისა და სხივების წინაშე პასუხისმგებლობის გრძნობა და იმედი, რომ იმქვეყნიურ სამყაროში მაინც იქნება თქვენთან ერთად ყოფნის მარადიული ბედნიერება.

დედა მამალი კანდელაკი
დედა მამა კანდელაკი

გიორგი კიკნაძე
კიდევ ორი ქართველი ვაჟკაცის სიცოცხლე დაიკარგა უდროოდ. რუსეთის ქ. ტულაში ამა წლის 4 თებერვალს სადისტურად მოკლეს მამა-შვილი გორა და გურამ მამალაძეები, მათი მკვლელები კი დღემდე არ არიან ნაპოვნი. ეს არის რუსეთში ქართველთა მოკლულობის კიდევ ერთი გამოხატულება.

რალა აზრი აქვს დედისერთა შვილის დაკარგვის მერე დედის სიცოცხლეს, მაგრამ რაც მაცოცხლებს, ეს არის თქვენი საფლავებისა და სხივების წინაშე პასუხისმგებლობის გრძნობა და იმედი, რომ იმქვეყნიურ სამყაროში მაინც იქნება თქვენთან ერთად ყოფნის მარადიული ბედნიერება.

დედა მამალი კანდელაკი
დედა მამა კანდელაკი

მთავარი რედაქტორი
სერგო ჯანაშია

მთავარი რედაქტორის მოადგილე
ბიკ თვალაშაძე

გაზეთი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით. გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხს ატვირთება ავტორები.

რედაქციის მისამართი:
თბილისი, თავისუფლების მოედანი, კუბიძის ძ. 5
გაზეთის ინდექსი 66447

შ.პ.ს. გაზეთი „საქართველო“
რეგისტრირებულია თბილისის კრწანისის რაიონის სასამართლოს მიერ. №06/4-444

ტელ.: რედაქტორი: 93-20-36, რედაქცია: 93-18-41

რედაქცია: ელგუჯა ჩხაიძე (რედ. მოადგილე — დარგო ბრივი ეკონომიკა), გიორგი ბეჟუაშვილი — უცხოური ინფორმაცია, ზაზა ალადაშვილი — კომერციული დირექტორი, მანანა ლობჯანიძე — პოლიტიკა, ნანა მველია — რეგიონალური პოლიტიკა, იზოლდა ცირდავა — ინფორმაცია.

პორეპონდენტები: ქეთი ჩაღნელი, ნათია ჭანტურია, **პორეპტორები:** ანალია გოგრაშვილი, ამრიტა ჯანაშია

კომუნიკაციები:
უკანადაცემი:
პაპა ლაიშაშვილი, სოსო გენაშვილი, ბაპა მათიაშვილი, ზაზა აბაშიძე, ნანა ჩაიშვილი, პაპა ჯანაშია, ირა ბაიშვილი.